

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ДРУЖКІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ДОНБАСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ МАШИНОБУДІВНОЇ АКАДЕМІЇ»

«СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ НАУКИ: ТРАДИЦІЇ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ»

МАТЕРІАЛИ

І ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(реєстраційне посвідчення Державної наукової установи УкрІНТЕІ#572 від 21.10.2024р)

ДРУЖКІВКА - 2025

Соціально-гуманітарні науки: традиції, виклики, перспективи (реєстраційне посвідчення Державної наукової установи УкрІНТЕІ#572 від 21.10.2024р). Матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції 23 січня 2025 року/ Під заг. ред. Баштового В.П., Кожуріна Д.О., Кожуріної Г.М., Шишкової О.Г. – Дружківка: ВСП «ДФК ДДМА», 2025. – 141с.

Електронний збірник містить тези доповідей учасників І Всеукраїнської науково-практичної конференції «Соціально-гуманітарні науки: традиції, виклики, перспективи», яка відбулася 23 січня 2025 р. у ВСП «Дружківський фаховий коледж ДДМА». Організатори конференції: викладачі Кожуріна Г.М., Шишкова О.Г.

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ:

Голова:

Баштовий В.П.

в.о. директора ВСП «ДФК ДДМА»,
викладач вищої категорії

Співголова:

Кожурін Д.О.

заступник директора ВСП «ДФК ДДМА»,
викладач вищої категорії

Члени програмного комітету:

Лисак Т.К.

в.о. начальника ВСП «СФК НАУ», голова міського осередку Національної спілки краєзнавців України, голова обласного методичного об'єднання викладачів соціально-гуманітарних дисциплін, викладач вищої категорії, викладач-методист;

Стещенко О.В.

викладач вищої категорії, викладач-методист ВСП «КФК ПІТБ ДДМА»;

Корсун М.А.

голова обласного методичного об'єднання викладачів іноземної мови, голова циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін ВСП «ДФК ДДМА», викладач вищої категорії, викладач-методист;

Білоцерковець І.В.

методист ВСП «ДФК ДДМА», викладач вищої категорії, викладач-методист;

Гашута М.О.

викладач вищої категорії, старший викладач, викладач-методист ВСП «ДФК ДДМА»;

Кожуріна Г.М.

викладач вищої категорії ВСП «ДФК ДДМА»;

Шишкова О.Г.

викладач вищої категорії ВСП «ДФК ДДМА».

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

Дік К.В., студент групи ПЗ-23, керівник - Кожуріна Г.М., викладач відокремленого структурного підрозділу «Дружківський фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»

Досліджено проблеми використання інтерактивних презентацій при вивченні культурології як засіб залучення до творчості та опанування нового матеріалу

Ключові слова: інтерактивна презентація, зацікавлення, творчість, QR-код.

Актуальність дослідження.

Сучасна освіта приділяє все більше уваги інтерактивним методам навчання, щоб зробити процес навчання цікавішим та ефективнішим. Одним із способів зробити це є використання інтерактивних презентацій. Хочемо поділитися досвідом створення та використання інтерактивних презентацій під час вивчення культурології в рамках теми «Культура ХХ століття».

Мета дослідження.

Метою нашого дослідження є привернення уваги до використання інтерактивних презентацій під час виконання творчих робіт студентами, вивчення нових тем тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження.

- Інтерактивна презентація – це презентація, яка дозволяє глядачеві активно взаємодіяти з матеріалом. Вони можуть включати різні елементи: анімацію, звуки, відео, гіперпосилання, тести, опитування тощо. Використання інтерактивних презентацій в освіті може допомогти:

- збільшити залучення до навчальних тем, оскільки інтерактивні елементи роблять навчання веселішим і захоплюючим;

- можливість досліджувати матеріал самостійно, повторювати складні моменти;
- створення інтерактивних презентацій дозволяє поглибити та закріпити свої знання з теми;
- розвиває вміння та навички студентів в опануванні нових методів привернення уваги і майстерності представлення своєї роботи.

Презентація – це обличчя зробленої творчої роботи. На сьогодні існують сучасні та креативні онлайн-ресурси, які допоможуть створити неймовірну презентацію для виступу чи роботи. Це такі ресурси як: Prezi, Canva, Crello, Slides, Office Sway тощо. Але найпопулярнішим інструментом для створення презентацій у наш час залишається Power Point. Основні переваги PowerPoint: Простий у використанні: інтуїтивно зрозумілий інтерфейс. Кілька варіантів шаблонів: ви можете використовувати готові шаблони для створення різних типів презентацій. Мультимедійна інтеграція: додайте аудіо, відео, анімацію та інтерактивні елементи. Підтримує часову структуру: легко структурувати презентацію із серії слайдів, що важливо для курсів із чіткою послідовністю викладу матеріалу. Ще хочемо зазначити, якщо Power Point вивчати, а не просто використовувати «по звичці» шаблони, то можна створити неймовірно привабливі візуали як для представлення своєї роботи.

При вивченні теми "Культура ХХ століття" було використано ресурс Power Point для створення інтерактивної презентації для висвітлення художнього мистецтва та пропагування вивчення і знайомства з видатними художниками 20 ст. Ми вирішили розробити презентацію, яка буде схожа на інструмент Prezi, який відрізняється нелінійною структурою, що дозволяє створювати презентації у вигляді візуальних подорожей і робить звичайну презентацію в Power Point - не звичайною, креативною та інтерактивною. На нашу думку саме інтерактивна презентація, яка є творчою і кропіткою роботою, приверне увагу студентів, та поглибить знання розробника з конкретної теми. Ми вирішили зробити в нашій презентації переходи, які будуть нагадувати переключення різних каналів на

радіоприймачі, що на нашу думку асоціювалось би з тим, що кожен художник є унікальною «хвилею» своєї творчості.

Починаючи роботу над тематичною презентацією ми обрали сайт WikiArt-енциклопедія візуальних мистецтв, де представлені видатні художники світу, а перейшовши за посиланням можна дізнатись про їх популярні роботи. Тож цей сайт став основною інформаційною базою для нашої презентації.

Далі, працюючи над структурою презентації, було вирішено для ознайомлення показати портрет/фото обраного художника, поруч міститься інформація біографія діяча, а після, можна ознайомитись з декількома відомими картинами представленого митця, через перегортання слайду.

На кінцевому слайді ми маємо змогу через перехід по QR-коду ознайомитись більш детальніше з творчістю митців, які зацікавлять глядачів. До речі посилання з QR-коду йде на першоджерело, де була використана інформація для презентації.

Для того, щоб наша презентація вийшла цікавою та корисною було вивчено біографію художника, розглянути немало картин кожного митця і знайдено про картини багато інформації, використовуючи і інші інтернет джерела, а потім обрано та структуровано коротку інформацію, яку вирішено було використовувати на слайдах.

Висновок.

Використання інтерактивних презентацій при вивченні культурології є ефективним методом, який дозволяє підвищити мотивацію студентів, поглибити їхні знання та розвинути необхідні компетенції. Інструментів для створення інтерактивних презентацій безліч, але можна і користуватись всім відомим Power Point, але робити це з натхненням творця. Працюючи з розробкою презентації по темі «Культура ХХ ст» можна оволодіти глибшими знаннями з теми, та зацікавити це зробити інших студентів.

Перелік посилань

1. Бондаренко Т.В. Особливості використання програмного засобу Prezi у процесі розробки навчальних презентацій. Інформаційні технології і засоби навчання, 2018, Том 63,

№1. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1907/1302>. (дата звернення: 17.04.2022)

2. Мультимедійні технології та засоби навчання: навчальний посібник / А. М. Гуржій, Р. С. Гуревич, Л. Л. Коношевський, О. Л. Коношевський; за ред. академіка НАПН України Гуржія А. М. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2017. 556 с.

3. Царенко О. М. Методологічні аспекти використання мультимедійних засобів у навчальному процесі // Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки: зб. наук. пр. – Кропивницький: КЛА НАУ, 2017. Вип. 1. С. 213-218.

4. 10 найкращих доповнень PowerPoint для ваших презентацій <https://ahaslides.com/uk/blog/powerpoint-add-ins/>

ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Вишневецький О.М., Стешенко О.В. Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж промисловості, інформаційних технологій та бізнесу Донбаської державної машинобудівної академії»

Ключові слова: штучний інтелект, освітній процес, цифрова трансформація, персоналізоване навчання, адаптивна освіта, освітні технології, машинне навчання, нейронні мережі, освітня аналітика, віртуальна реальність (VR), доповнена реальність (AR), гейміфікація, інклюзивна освіта, автоматизація адміністративних процесів, адаптивні інтерфейси, оцінка soft skills, етичні аспекти, безпека даних, блокчейн-технології, соціальні виклики, технічні виклики, цифрова нерівність.

Актуальність дослідження. Сучасний етап розвитку освіти характеризується інтеграцією цифрових технологій та штучного інтелекту (ШІ) в освітній процес. За даними ЮНЕСКО, до 2025 року глобальний ринок ШІ в освіті досягне 5,3 млрд. доларів США, що свідчить про зростання ролі інтелектуальних технологій. Пандемія COVID-19 додатково прискорила цифрову трансформацію освіти, зокрема використання ШІ, зробивши її важливою складовою для забезпечення якісного та доступного навчання [1].

Мета дослідження: проаналізувати напрямки та перспективи інтеграції штучного інтелекту в освітній процес, визначити потенційні виклики та розробити рекомендації щодо їх подолання, а також оцінити вплив ШІ-технологій на якість та доступність освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Уявіть, що кожен студент має особистого наставника, який аналізує кожен його крок, розуміє його сильні та слабкі сторони та підбирає ідеальний освітній шлях. Здається фантастикою? Але саме такі можливості відкриває інтеграція ШІ в освітній процес [3].

Сучасні системи персоналізованого навчання, немов досвідчені педагоги, здатні аналізувати понад 50 параметрів навчальної активності кожного студента, створюючи унікальні освітні траєкторії. Але що таке персоналізоване навчання? Це підхід, який адаптує навчальний матеріал і методи його подачі під індивідуальні потреби кожного студента. Алгоритми машинного навчання постійно адаптують складність матеріалу та методи його викладання. І результати вражають – ефективність навчання зростає на 20-30% [1].

Тепер зазирнемо у майбутнє, яке вже стало реальністю – світ віртуальної та доповненої реальності в освіті. Студент-медик може «подорожувати» всередині людського тіла, спостерігаючи за роботою серця в режимі реального часу, а майбутній інженер – розбирати та збирати складні механізми у віртуальному просторі без загрози зламати дороге обладнання. Штучний інтелект у поєднанні з VR/AR перетворює навчання на захоплюючу подорож, де кожен урок – це нова пригода [2].

Системи аналізують рухи та реакції студента у віртуальному середовищі, адаптуючи складність завдань та надаючи миттєвий зворотний зв'язок. Саме це відбувається завдяки інтеграції штучного інтелекту та гейміфікації в освітній процес. Наприклад, при вивченні історії, коли ви не просто читаете про події, а стаєте їх безпосереднім учасником у віртуальному середовищі [6].

Системи відстежують ваш прогрес, підбираючи оптимальний рівень складності та створюючи персоналізовані квести для кожного студента. Це як мати власну освітню RPG-гру, де кожне досягнення – це крок до реальних знань. Дослідження показують, що такий підхід підвищує залученість студентів на 75% та покращує запам'ятовування матеріалу на 40% [4].

Значний обсяг часу викладачем витрачається на паперову роботу, яку досить ефективно може замінити штучний, скорочуючи час на адміністративні завдання на 40-60%. Наприклад складання розкладу занять, коли при цьому враховується понад 100 параметрів – від енергетичних піків активності студентів до їх залученості у матеріал [5].

Непогані результати демонструє автоматизована перевірка робіт, яка з точністю до 95% працює як досвідчений викладач, але ніколи не втомлюється [7].

Штучний інтелект допомагає подолати бар'єри для студентів з вадами зору чи слуху. Технології, які розуміють мовлення з точністю до 98%, дозволяють студентам з особливими потребами повноцінно інтегруватися в освітній процес.

Адаптивні інтерфейси та асистенти створюють інклюзивне освітнє середовище, де кожен студент може навчатися з максимальною ефективністю [5].

Найцікавіше відбувається, коли VR/AR, гейміфікація та штучний інтелект зливаються в єдину систему. Наприклад урок хімії, під час якого можна проводити небезпечні експерименти у віртуальній лабораторії, а ШІ-асистент підказує оптимальні пропорції реагентів та пояснює хімічні реакції в реальному часі. Або урок астрономії, на якому можна подорожувати між зірками, а система адаптує складність матеріалу залежно від вашого розуміння космічних процесів. Це вже не просто навчання – це повне занурення у світ знань, де кожен студент стає дослідником, першовідкривачем, творцем.

Система оцінювання теж переживає справжню революцію. Це вже не просто «вірно» чи «невірно» – штучний інтелект аналізує сам процес мислення! А оцінка soft skills? Штучний інтелект спостерігає за патернами поведінки, створюючи повний портрет компетенцій кожного студента.

І нарешті, безпека та етика – це як замки та ключі у цифровому замку. Штучний інтелект може виявляти плагіат з точністю 99%, але як захистити особисті дані студентів? Блокчейн-технології та протоколи безпеки стають невід'ємною частиною освітньої екосистеми, немов імунна система живого організму. Це постійний баланс між інноваціями та захистом, між відкритістю та приватністю [5].

На шляху, як завжди, зустрічаються перешкоди. Потужні сервери будуть обробляти величезні масиви даних, а інтеграція з існуючими системами часу – вимагати значних зусиль. Як зберегти людяність в епоху машин? Як навчити штучний інтелект розуміти не лише логіку, але й емоції? Як забезпечити доступ до дорогого VR-обладнання для всіх студентів? Як знайти баланс між розвагою та навчанням? Як запобігти «цифровій залежності», коли є щось, що буде краще тебе у всіх напрямках? Ці питання потребують особливої уваги та зваженого підходу. Але одне можна сказати напевно – майбутнє освіти вже настало, і воно набагато цікавіше, ніж можна було собі уявити.

Соціальні аспекти – це окрема історія, в якій існує два світи: в одному студенти мають доступ до найсучасніших систем, а в іншому – все ще користуються крейдою та дошкою. Як подолати цю цифрову прірву? Як допомогти викладачам, які відчують себе як іммігранти в новому цифровому світі? Це виклики, які потребують не лише технологічних, але й соціальних рішень.

Висновки. Інтеграція штучного інтелекту в освітній процес є незворотним трендом, який радикально трансформує традиційні підходи до навчання. Дослідження демонструють значний потенціал ШІ у підвищенні ефективності освіти, показуючи зростання успішності студентів на 20-30% та скорочення часу

на засвоєння матеріалу на 40%. Ключовими факторами успішної інтеграції виступають системний підхід до впровадження ІІІ-технологій, постійне підвищення цифрової компетентності викладачів, забезпечення етичного використання ІІІ та розвиток відповідної нормативно-правової бази.

Перелік посилань

1. Баловсяк Н. Прикладний штучний інтелект. *tyzhden.ua*. URL: <https://tyzhden.ua/prykladnyj-shtuchnyj-intelekt-i-zaborona-sotsmerezhd-dlia-ditej-choho-chekaty-vid-2025-ho-tekhnolohichnoho/> (дата звернення: 30.12.2024).
2. Віртуальна реальність в освіті: VR та AR для покращення навчання *mental.ua*. *Обладнання для освіти, товари реабілітації та особливих потреб | Інтернет-магазин Ментал*. URL: <https://mental.ua/virtualna-realnist-v-osviti-yak-tekhnolohii-vr-i-ar-zminiuiut-navchannia/> (дата звернення: 02.01.2025).
3. Вплив штучного інтелекту на вищу освіту. *Schiller International University*. URL: <https://www.schiller.edu/blog/the-impact-of-artificial-intelligence-on-higher-education-how-it-is-transforming-learning/> (дата звернення: 30.12.2024).
4. Гейміфікація навчання: в чому суть, які плюси та мінуси. *АудіоКниги Українською*. URL: <https://4read.org/4399-geimifikaciya-navchannya-v-chomu-sut-yaki-plyusi-ta-minusi.html> (дата звернення: 02.01.2025).
5. Штучний інтелект у сучасній освіті: трансформація ролі. *Поточний випуск*. URL: <http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2023/90/10.pdf> (дата звернення: 30.12.2024).
6. Andrew Goncharov. Що таке гейміфікація в освіті: ефективність. *Bestclevers*. URL: <https://www.bestcleverslms.com/piznavalne/shcho-take-heyimifikatsiya-v-osviti/> (дата звернення: 02.01.2025).
7. Морзе Н.В., Вембер В.П. Використання технологій штучного інтелекту в освітньому процесі закладів вищої освіти. Інформаційні технології і засоби навчання. 2023. Т. 89, №3. С. 1-18.

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Вовк Т.М. ВСП «Вугледарський фаховий коледж Маріупольського державного університету»

Досліджено інноваційні методи викладання соціально-гуманітарних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти.

Ключові слова: інновації, навчальний процес, інноваційні методи, дистанційне навчання.

Актуальність дослідження.

У статті розглядаються інноваційні методи викладання соціально-гуманітарних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти, які використовуються на сьогодні.

У ХХІ столітті, коли відбувається перехід до інформаційно розвиненого суспільства, фахова передвища освіта набуває особливого значення для розвитку всього людства. Головним завданням кожного вищого навчального закладу є навчання і виховання молодшої особистості, яка зможе самостійно вирішувати складні професійні, політичні, економічні, соціальні, культурні та інші проблеми, які з'являються у сучасному суспільстві.

Фахова передвища освіта в Україні в умовах сьогодення вимагає від викладачів соціально-гуманітарних дисциплін впровадження інноваційних методів викладання. Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність», інновації - це новостворені і вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно покращують структуру та якість виробництва і соціальної сфери [2, ст.1].

Актуальність дослідження обумовлюється тим що в умовах модернізації суспільства, глобалізації світу, входження вітчизняної системи освіти у загально-світовий простір та тими викликами, що стоять перед Україною, без запровадження інноваційних технологій у ЗФПО та збереження гуманітарних дисциплін, побудова громадянського суспільства у нашій державі буде занадто важкою. Оскільки саме соціально-гуманітарні науки формують особистість студента відповідно до сучасних і реальних вимог нашого суспільства, розвивають його логічне, історико-філософське мислення, навчають політичному і соціально-економічному аналізу процесів, які відбуваються, та розкривають особливості розвитку нашого різноманітного світу.

Метою дослідження є спроба визначити характерні особливості засобів, форм і методів навчання за допомогою інноваційних технологій, розкрити специфіку їх використання в інтерактивному середовищі ЗФПО України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Інноваційне навчання орієнтоване на формування готовності особистості до динамічних змін у соціумі за рахунок розвитку здібностей до творчості, різноманітних форм мислення, а також здатності до співробітництва з іншими людьми. Головними недоліками традиційної системи освіти є породжені нею невміння і небажання дітей вчитися, несформованість цілісного ставлення до власного розвитку та освіти.

Подолання кризи сучасної освіти можливе завдяки формування принципово нової системи освіти [5, с.28]. Інновація освіти - цілеспрямований процес часткових змін, що ведуть до модифікації мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог. Інновації у ЗФПО передбачають: вивчення, узагальнення та поширення кращого вітчизняного, європейського та світового досвіду в цій сфері; організація і проведення конференцій, семінарів, круглих столів, тренінгових курсів з інноваційних методик викладання гуманітарних дисциплін; застосуванні кредитно-модульної системи організації навчального процесу з рейтинговою оцінкою знань студентів.

Це є запорукою підвищення якості навчання та стимулювання самостійної роботи студентів [6, с. 35]. Для більш результативного навчання виправдане застосування принципу наочності разом з викладанням матеріалів лекції за допомогою комп'ютера, проектора, інтерактивної дошки, телевізорів з великою діагоналлю тощо. Таким чином викладач оптимізує та урізномаятнює процес соціально-гуманітарних дисциплін.

Новою технологією організації навчального процесу є технологія ситуаційного навчання (кейс-метод). Його сутність можуть ілюструвати наступні положення. По-перше, мета навчання відрізняється від класичної схеми - навчити, дати єдино «правильні», раз і назавжди визначені знання, вміння та навички. Навчальний процес орієнтований на усвідомлення не єдиної, а багатьох істин. Кейс-метод можна застосувати для вивчення дисциплін, істина в яких плюралістична: філософії, педагогіки, психології, історії тощо. По-друге, кейс-методу, на відміну від традиційних технологій, властивий демократичний

характер процесу одержання знань. Студент є рівноправним із іншими учасниками обговорення проблеми, у тому числі з викладачем [7, с.100].

Сучасною формою активних методів навчання виступають інтерактивні методи навчання. Інтерактивні методи навчання пов'язані з більш тісною взаємодією студентів не тільки з викладачем, але і між собою. Викладач виконує роль організатора, помічника, створюючи новий формат проведення занять.

Найпопулярнішими серед викладачів при проведенні інтерактивних занять є такі методи: навчальна дискусія, «мозковий штурм», «круглий стіл», ділова гра які застосовуються на заняттях з історичних, філософських, психологічних та філологічних дисциплін. Ще одним інноваційним методом організації навчальної діяльності є використання дистанційної освіти, яка забезпечує доставку інформації в інтерактивному режимі за допомогою використання інформаційно-комунікаційних технологій (система Moodle) від викладачів до студентів.

Дистанційне навчання зробило справжню революцію в освітньому та інформаційному процесах. Онлайн-курси різних дисциплін доступні кожному студенту, який має доступ до мережі Інтернет.

Метою самостійної роботи є закріплення знань, формування умінь і навичок, розширення інтересу до дослідницької діяльності, підвищення рівня підготовки студента. в сучасних умовах великого значення набуває використання інтерактивних форм самостійної роботи студентів. Наприклад, завдання для самостійної роботи студентів можуть бути спрямовані на підготовку презентацій з окремих проблемних питань соціально-гуманітарних дисциплін.

Висновки. Отже, використання інноваційних методик у навчальному процесі ЗФПО, зокрема при вивчення соціально-гуманітарних дисциплін, створює умови для ефективної самореалізації особистості майбутнього фахівця. Значною мірою це залежить від педагогічної майстерності викладача соціально-гуманітарних дисциплін, від прояву його майстерності, бажання оволодівати

сучасними освітніми технологіями та готовності студента до цих інновацій і в навчально-виховному процесі.

Перелік посилань

1. Левітас Ф.Л. Інноваційні підходи до викладання гуманітарних дисциплін у вищій школі с.23-27. Аактуальні проблеми викладання історії України та історії української культури у вищій школі: матеріали міжвузівського науково-методичного семінару (м. Київ, 18 грудня 2009 р.). Київ: «Політехніка», 2010. 89 с.

2. Закон України «Про інноваційну діяльність». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2002. № 36. ст.266.

3. Кочубей А.В. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Рівне. 2013 Випуск 7 (50). С.47-53. 4. Національна доктрина розвитку освіти. Затверджена Указом Президента України від 17 квітня 2002 року N 347/2002 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>

5. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України Право та інноваційне суспільство. 2015. № 1 (4). С. 27-32

6. Прокопів Л. Інноваційні технології навчання і виховання у ВНЗ: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ. 2017. 166 с.

7. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ: Академвидав. 3-тє видання, виправлене. 2015. 304 с.

РОЛЬ ГЕЙМІФІКАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ФІЛОСОФСЬКОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Колосова О.В. Бахмутський фаховий коледж транспортної інфраструктури

Сучасні студенти звикли до інтерактивних форматів навчання. Здобувачі освіти вже живуть у смартфоні, споживають інформацію з Вікіпедії та YouTube, спілкуються і взаємодіють в ігровому просторі та соцмережах. Ми не зможемо і не повинні їх звідти витягувати. Навпаки – ми маємо прийти до них у цифрові джунглі й побудувати там нове освітнє середовище для навчання і розвитку кому [1, с.1].

Гейміфікація – це інноваційний підхід, який все частіше застосовується в освіті, у тому числі і у викладанні філософії. Впровадження ігрових елементів у навчальний процес має на меті підвищити зацікавленість студентів, стимулювати активне навчання та сприяти глибшому розумінню складних філософських концепцій.

Мета статті - показати, як ігровий підхід може зробити вивчення філософії більш цікавим, ефективним та доступним для широкого кола студентів, переконати, що гейміфікація – це не просто модна тенденція, а потужний інструмент, який може трансформувати традиційний підхід до викладання філософії.

Враховуючи зростаюче прагнення до практичної спрямованості та творчого підходу до навчання, гейміфікація є одним із способів організації навчально-виховного процесу в умовах бурхливого розвитку сучасних інформаційних технологій. Ліва частина дослідження питання гейміфікації в цілому, а також безпосередньо гейміфікації в освіті висвітлена в працях саме зарубіжних науковців (Christo Dichev, Matthew Farber, Mario Herger, Karl M. Kapp, Jonna Koivisto, Janaki Mythily Kumar, Dan Lok, M. Matera, J. McGonigal, Neil B. Niman, Wang A. I, Yu-kai Chou, Zarzycka-Piskorz, E) [2, с.19].

Гейміфікація –це застосування елементів ігор у навчальному процесі для підвищення мотивації та залученості студентів. У викладанні філософії цей підхід може бути особливо ефективним, оскільки він дозволяє перетворити абстрактні концепції на інтерактивні та цікаві завдання. Доречно під час занять використовувати різноманітні рольові ігри. Наведемо декілька прикладів.

Філософські дебати - це захопливий спосіб досліджувати різноманітні питання буття, пізнання, цінностей та моралі. Вони дозволяють розвивати критичне мислення, аргументаційні навички та глибоко занурюватися в світ ідей. Створюється сценарій, де студенти беруть на себе ролі різних філософів і ведуть дискусії про їхні ідеї. Наприклад, чи можливе справедливе суспільство? Ця тема пов'язана з питанням про те, чи може існувати суспільство, в якому всі люди мають рівні можливості і справедливий розподіл ресурсів. Студенти повинні

навести аргументи «за» (ідеали справедливості, які проголошуються в багатьох суспільствах) та «проти» (неминучість нерівності в будь-якому суспільстві).

Як підготувати філософські дебати? Обговоріть і виберіть тему, яка вас цікавить і викликає дискусію, сформулюйте чітке і зрозуміле питання, яке буде предметом дебатів, розподіліть учасників на дві команди: одна буде захищати одну точку зору, інша – протилежну (кожна команда повинна підготувати аргументи на підтримку своєї позиції). Учасники по черзі висловлюють свої аргументи, відповідають на запитання та спростовують аргументи суперників. Після завершення дебатів можна провести підсумкове обговорення і спробувати знайти спільну точку зору. Треба пам'ятати, що філософські дебати - це не змагання, а можливість для обміну ідеями і поглиблення розуміння складних питань.

Суд над філософськими концепціями - це інтерактивний формат, який перетворює абстрактні філософські ідеї на живі дискусії, де різні концепції стають «обвинуваченими» або «захисниками». Учасники беруть на себе ролі адвокатів, прокурорів, свідків, судді та журі, щоб обґрунтувати або спростувати певну філософську ідею.

Наприклад, суд над ідеалізмом. Обвинувачений - ідеалізм (філософська течія, яка стверджує, що реальність є продуктом свідомості). Прокурор представляє аргументи проти ідеалізму, наприклад, посиляється на існування об'єктивного світу, незалежного від свідомості людини. Може використовувати приклади з науки (фізика, біологія) для підтвердження своєї позиції. Адвокат захищає ідеалізм, наводячи аргументи на користь того, що наша реальність є конструктором нашої свідомості. Може використовувати приклади з філософії (Декарт, Берклі) та психології (ілюзії, галюцинації). Свідками можуть бути представники різних філософських течій (реалізм, матеріалізм) для надання своїх свідчень, суддя веде дебати, стежить за дотриманням правил і підсумовує результати, журі визначає винуватість або невинуватість ідеалізму на основі представлених аргументів.

Переваги такого формату в тому, що учасники змушені детально вивчити філософську концепцію та протилежні погляди, створення аргументів, аналіз протилежних позицій, формулювання запитань – все це сприяє розвитку критичного мислення, студенти вчаться чітко висловлювати свої думки, слухати інших і відстоювати свою точку зору, а інтерактивний формат робить навчання більш цікавим і ефективним, що сприяє кращому запам'ятовуванню матеріалу.

Для організації такого заходу треба обрати філософську концепцію, яка цікава і доступна для розуміння учасників, розподілити ролі між учасниками, враховуючи їхні інтереси та знання, запропонувати студентам підготувати аргументи на підтримку або спростування обраної концепції, а після дебатів провести обговорення, підбити підсумки і спробувати сформулювати загальний висновок.

Філософський покер – це інтерактивний формат, який поєднує в собі елементи гри та філософської дискусії. Він дозволяє учасникам не лише розважитися, а й глибше зануритися в світ філософських ідей. Кожен гравець отримує «карти» з різними філософськими поняттями. Мета - зібрати найсильнішу комбінацію, аргументуючи свій вибір.

Філософські вікторини – це не лише спосіб перевірити свої знання, але й чудова можливість глибше зануритися у світ ідей та порівняти свої погляди з поглядами інших.

Філософські квести – це інтерактивний формат, який перетворює вивчення філософії на захопливу гру. Вони дозволяють студентам не просто пасивно сприймати інформацію, а активно досліджувати філософські концепції, вирішувати завдання та досягати цілей. Наприклад, квест «Створення ідеального суспільства». Мета: розробити модель ідеального суспільства. Студенти мають вивчити різні політичні філософії (лібералізм, соціалізм, комунітаризм), розробити закони та правила для свого суспільства, провести симуляцію соціальних взаємодій, оцінити переваги та недоліки створеної моделі.

Квести роблять вивчення філософії більш цікавим і захопливим, студенти не просто слухають лекції, а активно взаємодіють з матеріалом, квести розвивають критичне мислення, творчість, комунікативні навички.

Отже, тема гейміфікації у викладанні філософії є надзвичайно актуальною, бо «Філософія» спрямована на розвиток критичного мислення, а ігри створюють середовище, в якому студенти можуть розвивати ці навички, аналізуючи різні точки зору та приймаючи рішення, філософія оперує абстрактними поняттями, які можуть бути складними для розуміння, а гейміфікація допомагає візуалізувати ці поняття та зробити їх більш доступними. Впровадження гейміфікації у навчальний процес дозволяє не тільки передати студентам знання, студенти стають активними учасниками навчального процесу, але важливо пам'ятати, що гейміфікація – це не просто додавання ігрових елементів до навчання, вона має бути інтегрована в навчальний процес таким чином, щоб сприяти досягненню освітніх цілей.

Перелік посилань

1. Ганна Новосад представила команду МОН: пріоритетами роботи стануть дошкілля, пришвидшення нуш, реформа пто, підтримка кращих у вищій освіті та науці. Міністерство освіти і науки. 2019. URL : <https://mon.gov.ua/ua/news/ganna-novosad-predstavila-komandu-mon-prioritetami-roboti-stanut-doshkilliyaprishvidshennya-nush-reforma-ptopidtrimka-krashih-u-vishij-osviti-ta-nauci> (дата звернення: 31.10.2024).
2. Мехед К.М. Гейміфікація навчання як інноваційний засіб реалізації компетентнісного підходу у закладах вищої освіти. Тенденції розвитку вищої освіти. Серія: педагогічні науки. 2020. Вісник №7 (163). URL : [file:///C:/Users/User/Dropbox/Мой%20ПК%20\(WIN-6RBS7VF6S6J\)/Downloads/Mekhed+К..pdf](file:///C:/Users/User/Dropbox/Мой%20ПК%20(WIN-6RBS7VF6S6J)/Downloads/Mekhed+К..pdf) (дата звернення: 10.01.2025).

ІСТОРІЯ ГОЛОКОСТУ В ДРУЖКІВЦІ

Сухарева Д.А., Качур В.В., Макарова Н.Г. Відокремлений структурний підрозділ «Дружківський фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»

Досліджено історію голокосту в Дружківці.

Ключові слова: голокост, євреї, німецькі нацисти, окупація, смерть, Друга світова війна, геноцид.

Актуальність дослідження: Голокост єврейського народу в часи Другої світової війни, в тому числі на території України, це його геноцид, тобто знищення. Перед цим в 30pp ХХ ст. Український народ переживав свій геноцид, влаштований сталінським тоталітарним режимом. Сьогодні в часи російсько-української війни знову загроза геноциду з боку рашиського путінського режиму. В українському суспільстві має бути розуміння причин геноцидів і об'єднання громадян всіх національностей в боротьбі проти тоталітаризму.

Мета дослідження: Розповісти як нацистський голокост євреїв відбувався в невеликому робітничому місті Донеччини, якою на початок німецько-радянської війни була Дружківка. Поглибити знання з історичної проблематики голокосту єврейського народу.

Виклад основного матеріалу дослідження. В часи Другої світової війни єврейство понесло великі жертви. Більш ніж шість мільйонів було знищено.

Голокост, так називають геноцид, свідоме вбивство великої групи людей через расову, етнічну, національну належність у межах расової теорії в 1939-1945 роках. Україна була однією з територій, де нацисти реалізували свої плани. [1, ст. 4]. В Україні на той час проживало 2,5 млн. євреїв і було організовано 2 тис. місць їх розстрілів. Одним з них була Дружківка - робітниче місто в Донецькій області УРСР.

Євреї з'явилися в Дружківці в індустріальний період розвитку краю, тобто в кінці 19 століття, коли тут були побудовані сталеливарний і механічний заводи. Вони жили в селищі Яковлівка і займалися підприємництвом, торгівлею, ремісництвом, медициною та ін. На околиці Яковлівки збереглося іудейське (євреї за вірою) кладовище к. 19-поч. 20 століття.

В радянські часи кількість євреїв в Дружківці збільшилась до кілька сот. Вони працювали службовцями на заводах, лікарями, вчителями, в торгових та інших закладах.

Багато хто з них з різних причин не покинув місто перед нацистською окупацією. Ї це стало їх трагічним кінцем.

Українське населення знищувалося, страждало від голоду і холоду, терпіло величезну нужду. Але разом з тим, серед них були і такі, що з приходом німецької окупаційної влади, стали співпрацювати з окупантами. Не можна забути про зрадників, колабораціоністів, мародерів, учасників і організаторів масових єврейських розстрілів.

Під час Другої світової війни Донеччина була повністю окупована німецькими військами та перебувала у зоні військового управління вермахту упродовж усього періоду окупації. Німецька комендатура базувалась у центральній частині Дружківки, на тому місці, де сьогодні розміщено будівлю міської ради. Вирогідно, у підвалах комендатури або в будівлі поруч, була в'язниця, в якій німецькі нацисти утримували й катували затриманих. У перші дні окупації євреїв змусили носити розпізнавальний знак — зірку Давида, щоб їх легко було впізнати. Місцеві службовці колаборантських структур виявляли й реєстрували єврейське населення. Євреї мусили працювати на окупаційний режим, виконуючи «чорні» роботи.

Спогади та документи свідчать про те, що у Дружківці було щонайменше дві хвилі розстрілів єврейського населення. Перші задокументовані вбивства євреїв у місті відбулись у грудні 1941р. Місцева комендатура та українська допоміжна поліція арештовували єврейських чоловіків, місцевих комуністів і радянських активістів і збирали їх у спортзалі фабрично-заводського училища, говорячи, що їх планують відправити до колгоспу в Костянтинівці. Їх усіх розстріляли. За даними Яд Вашем, страта відбулась поруч із будівлею училища. [2, ст. 4]

Після нової окупації Дружківки німцями, відбулася друга хвиля вбивств євреїв. Згідно з актом Надзвичайної комісії, у лютому 1942 —травні 1943 р “...було знищено 135 єврейських сімей. З розповіді очевидців, регулярно щосуботи з 01.02.1942 по 01.05.1943 року машини під’їжджали до території

шлакових відвалів між Торецьким і Болтовим заводами. Після серії глухих пострілів було чути вибухи. Дітей вбивали отруйною рідиною”.[6, ст4]

З спогадів Бабаєва В.І. про трагічні події в березні 1942 році в м. Дружківці: “В 1942 році мені було вісім років. Я чув постріли і шум на нашій вулиці. Мама сховала мене в підвалі. Все одно через вузьке віконце я бачив, як із сусідніх домів виганяли сусідів євреїв. Ті євреї, які працювали на заводі, евакуювалися на Урал. Ввечері з території заводу звучали постріли...” [6, ст.4]

Загалом на території Донецької області, за матеріалами Надзвичайної комісії, німецькі окупанти вбили понад 25 тисяч євреїв. За підрахунками Дмитра Титаренка йдеться про 16—17 тисяч цивільних жертв Голокосту та щонайменше 2 тисячі вбитих євреїв-військовополонених. [5, ст.4]

Влітку 1942 р. почалось полювання на євреїв, яким удалось уникнути перших масових хвиль убивств. При виявленні євреїв поліцією їх вбивали прям на місці. Були й люди, які допомагали їм сховатись. Таким людям дали звання Праведники народів світу. Майже 15 тисяч людей, удостоєний цього звання, з яких 2573 громадян з України, і цей список постійно поповнюється.

Жителі знали як небезпечно переховувати. Родини, які впускали єврея переночувати розстрілювали. Для того, щоб впустити в дім замерзаючих обірванців, необхідно мати не просто мужність, а самопожертву. Але були люди, які нехтували загрозою, ризикуючи життям, врятували євреїв.

Зі спогадів Євгена Борисовича Фіалка про його батька. Фіалко був заарештований поліціями. Відвели в комендатуру, у якій було дуже багато євреїв і комуністів. Хоча євреям і говорили, що їх пошлють на роботу, Борис Мойсейович знав, що їх очікує смерть. Наш земляк вирішив обдурити охорону. Він двічі просився в туалет, а третій раз, він втік до смітника. Там зараз завод газової апаратури. Всіх інших євреїв розстріляли. Фіалко втікає і ховається по селах. Борис переважно переховувався у знайомих. Він не один раз натрапляв на місцевих поліцейських, з-під дула яких його рятували місцеві жителі.. [2, ст.4]

Де знаходиться поховання загиблих? Старша медсестра ЦМЛ Муратова Н. В згадувала, що сім років, вона була з мамою біля БК Машзавода, де ховали

розстріляних дружківців. Підтвердження цьому були спогади Б. Ожигова у статті “Дружківка в роки окупації 1941-1943 роки у журналі “Невідома Дружківка”:
“було розкрито масове поховання розстріляних на жужільних відвалах біля річки Кривий Торець. Відкрита збоку на схилі відвалу братська могила являла шар напівзотлілих трупів... Поховання засипали, але тільки трун з останками з братської могили з честю поховали в дворі заводського БК” [4, ст. 4]

В Дружківському історико-художньому музеї був створений стенд, присвячений Голокосту у Дружківці. Також на будівлі Дружківського професійного ліцею відкрили меморіальну дошку, присвячену євреям Дружківки, які стали жертвами Голокосту в роки Другої світової війни [3, ст. 4], а також були посаджені дерева на честь Праведників народів світу на алеї пам’яті біля місця, де зганяли людей перед розстрілом.

Висновки. Внаслідок Голокосту була велика кількість жертв, точну кількість яких не можна встановити. Ці події не оминули і Дружківку. Дотепер не встановлено точні обставини геноциду єврейського населення у місті. Голокост служить прикладом жахів геноциду.

Щороку 27 січня у світі відзначають День пам’яті жертв Голокосту. Важливо пам’ятати ці події, та не допускати повторення цього.

Перелік посилань

1. BBC News, Україна, Що таке голокост. URL:<https://www.bbc.com/ukrainian/features-60155270>
2. Коли залишається лише пам’ять. Життя та загибель єврейської громади Дружківки / Наталія Дерев’янка. — Київ : Український центр вивчення історії Голокосту, 2023. Ст. 25-75.
3. В СХІДНИЙ ВАРІАНТ. ЗМІ: У Дружківці відкрили меморіальну дошку присвячену жертвам Голокосту. URL: <https://v-variant.com.ua/v-druzhkovke-otkr-ly-memorialnuiu-dosku-posviashchennuiu-evreiam-kotor-e-staly-zhertvamy-kholokosta/>
4. Спогади Муратової Н.В., записані в 2011р. Аудіозапис. З архіву Н.Макарової
5. Титаренко Д. М. Геноцид єврейського населення...ст 24–31.
6. Ожигов Б. Дружківка в роки окупації 1941-1943рр. ”Невідома Дружківка”,- №1.-2000,с.4-15

Ткаченко Л.Д. викладач іноземних мов КЗ «Бахмутський медичний фаховий коледж»

Досліджено доцільність використання інноваційних технологій у викладанні іноземних мов.

Ключові слова: інноваційні технології, цифрові навичка, онлайн-платформи, гейміфікація, віртуальні класи.

Актуальність дослідження. Зміни в освітній сфері та необхідність використання нових технологій у викладанні англійської мови для підвищення мотивації студентів і підготовки фахівців, що відповідають сучасним вимогам ринку праці.

Мета дослідження. Визначити інноваційні технології, які є ефективними для викладання англійської мови, їх вплив на успішність і мотивацію студентів.

Виклад основного матеріалу.

1. Визначення інноваційних технологій.
2. Віртуальні класи та онлайн-платформи.
3. Ігрові технології (гейміфікація).

Методика дослідження: опитування викладачів і студентів; аналіз результатів тестування.

Висновки. Значення інноваційних технологій у викладанні іноземної мови. Рекомендації для викладачів щодо подальшого використання новітніх технологій на заняттях.

Актуальність дослідження.

Інноваційні технології стають невід'ємною частиною сучасної освіти. Використання цифрових елементів та платформ у викладанні іноземної мови дозволяє підвищити мотивацію студентів, зробити процес навчання більш захоплюючим, інтерактивним, цікавим, продуктивним, авжеж більш успішним.

Новітні підходи в освітній сфері є все більш актуальними у відповідь на швидкі зміни ринку праці. Сучасні роботодавці шукають фахівців, які мають не лише знання та навички, але й здатні адаптуватися до нових умов та методів роботи. Основні аспекти, які відображають відповідність інноваційних підходів сучасним вимогам ринку праці:

1. Гнучкість і адаптація. Інноваційні технології дозволяють створювати індивідуальні навчальні плани, які можна адаптувати до змін у вимогах ринку праці. Це включає використання онлайн-курсів, вебінарів, тренінгів та інших методів навчання.
2. Цифрова грамотність. Використання новітніх технологій допомагає студентам набути важливих цифрових навичок, які є важливими у сучасному робочому середовищі. Вміння працювати з різними програмами, платформами та інструментами збільшує конкурентоспроможність випускників учбових закладів.
3. Колаборація та комунікація. Використання платформ для спільної роботи (Google Classes, Edmodo, Slack або Microsoft Teams) сприяє розвитку навичок командної роботи та ефективної комунікації учасників.
4. Ігрові технології та мотивація. Гейміфікація у навчанні допомагає підвищити мотивацію студентів та їх зацікавленість у процесі навчання. Це допомагає готувати студентів до вирішення реальних завдань та проблем, які вони можуть зустріти під час виконання своїх задач на роботі.
5. Аналітичні та критичні навички. Завдяки інтерактивним і аналітичним інструментам, студенти розвивають навички критичного мислення та аналізу даних, що є важливим на сучасному ринку праці.

Мета дослідження. Визначення ефективних інноваційних технологій для викладання англійської мови в сучасних умовах та вивчення їх впливу на мотивацію і успішність студентів.

Виклад основного матеріалу.

Сучасні технології, такі як комп'ютерні та мобільні додатки, віртуальні класи та онлайн-платформи, а також ігрові технології – знаходять широке

застосування у викладанні іноземної мови. Поряд із новітніми технологіями ідуть інноваційні методи, тобто послідовне впровадження в освітню практику оригінальних прийомів та засобів, новаторських способів викладання учбового матеріалу. Ці методи передбачають:

- зростання ролі студента в навчальному процесі;
- зміщення фокусу навчального процесу від викладача до студента, посилення функції підтримки студента – скаффолдинг (від англ. «scaffolding» - підтримка);
- диференціація та індивідуалізація освітнього процесу;
- зворотній зв'язок з кожним студентом у процесі навчання (feedback).

Під час цього процесу принагідно пам'ятати про те, що дуже важливим є взаєморозуміння (англ. «rapport») між викладачем та здобувачем освіти.

Методика дослідження. Методи дослідження включають опитування викладачів та студентів, тестування, спостереження за навчальним процесом, аналіз результатів.

Аналіз результатів. Результати дослідження показали, що використання технологій мають як переваги, так і недоліки. Коефіцієнт успішності студентів доводить, що рівень мотивації у вивченні іноземної мови підвищується, а, відповідно, успішність студентів покращилася. Проте, здобувачам освіти потрібно удосконалювати навички використання сучасних Інтернет ресурсів під час занять.

Висновки: Сучасне заняття неможливо уявити без новітніх технологій. Вони стають все більш актуальними як під час онлайн- так і офлайн-занять, оскільки допомагають підвищити ефективність та продуктивність навчального процесу і залучити студентів до інтерактивної роботи, активного спілкування. Що сприяє кращому засвоєнню іноземної мови.

Впевнена в тому, що потрібно студентів і викладачів навчити працювати з ІІІ та придумувати певні цікаві гейміфіковані завдання. За словами пана М. Федорова, міністра з цифрової трансформації, нас очікує революція в напрямку використання ІІІ, який сміливо входить у всі сфери життя. У освітян зміняться

певні функції, тому на освіту чекають найбільші зміни завдяки ШІ. Вже деякі платформи активно працюють із ШІ та кожний день їх кількість збільшується.

Наступні платформи стануть у нагоді викладачам іноземних мов:

1. Duolingo – використовує ігрові методи для підняття мотивації студентів.
2. Rosetta Stone – інтерактивні уроки для вивчення мови в контексті.
3. Babbel – програма, що містить різноманітні вправи для покращення навичок розмовної мови.
4. Hello Talk – додаток, який дозволяє користувачам, спілкуватись з носіями мови з різних країн, що сприяє практиці мовлення.
5. Quizlet – платформа для створення та використання навчальних карток, що допомагає студентам запам'ятовувати нові слова, вирази,
6. Khan Academy – безкоштовний англійський ресурс, що пропонує курси з англійської мови. Використовує інтерактивні вправи та відео.

У своїй практиці частіше користуюсь: Edmodo, Coursera, Memrise, серед найсучасніших Edcafe, Tweek, Conker, Mentimeter, Miro з використанням AI (ШІ).

Ці онлайн-ресурси дозволяють створювати цікаві, інтерактивні заняття.

Рекомендації щодо впровадження новітніх технологій:

1. Використовувати різноманітні інноваційні технології для залучення студентів до інтерактивної роботи, підвищення мотивації.
2. Забезпечити доступ до технічних ресурсів студентам, учбові кабінети обладнати інтерактивними дошками.
3. Викладачам відвідувати тренінги, вебінари, курси з метою підвищення рівня власної обізнаності та цифрової грамотності.

Джерела:

1. Learning Teaching. Jim Scrivener. Third Edition. Digital Methodology Book Pack. MacMillan Books for Teachers. Series Editor: Adrian Underhi.
2. Jack C. Richards'. "50 Tips for Teacher Development". Cambridge Hand Books for Language Teachers. Pocket Editions Series Editor: Scott Thornbury.
3. "Essential Teacher Knowledge" by Jeremy Harmer Always learning Pearson.
4. The Practice of English Language Teaching (by Jeremy Harmer).
5. How to Teach English. Jeremy Harmer. MacMillan. www.longman.com

6. Oxford basics. Presenting New Language. Jill Hardfield, Charles Hardfield Oxford.
7. Jouanne Johnson Third Edition “Teaching outside the box. How to grab your students by their brains”. Published by copyright 2015. Jossey-Bass. A. Willey Drand.

РОЗДІЛ 2 ЗБЕРЕЖЕННЯ ОСВІТНІХ ТРАДИЦІЙ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ

ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТРАДИЦІЙ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Солод Л.С. Відокремлений структурний підрозділ «Донбаський аграрний фаховий коледж Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля», Шевченко Е.О. Слов'янський енергобудівний фаховий коледж.

Досліджено проблему гармонізації національних традицій української педагогіки з активним впровадженням цифрових технологій.

Ключові слова: цифровізація освіти, українська педагогічна спадщина, громадянська свідомість, патріотизм, національна ідентичність.

Актуальність дослідження. У сучасному світі, де процеси глобалізації та цифровізації проникають у всі сфери життя, освіта зазнає значних змін. Українські педагогічні традиції, які базуються на ідеях національного виховання, залишаються ключовим фактором формування національної ідентичності здобувачів освіти. У цьому контексті важливо знайти баланс між використанням цифрових інструментів і збереженням традиційних підходів до освітнього процесу.

Мета дослідження. На основі аналізу педагогічної спадщини Григорія Сковороди, Василя Сухомлинського, Костянтина Ушинського, Софії Русової виділити особливості і традиції української педагогіки та показати їхню інтеграцію в сучасний освітній процес з метою формування національної ідентичності здобувачів освіти в умовах цифровізації та дистанційного навчання.

Знайомство із життям, науковою та педагогічною діяльністю видатних українських педагогів приводить до висновку, що всі вони надавали великого значення вихованню національної ідентичності та громадської свідомості молоді. Століття розділяють мандрівного філософа Григорія Сковороду і директора сільської школи Василя Сухомлинського, до різних світів належать

Костянтин Ушинський і просвітниця Софія Русова. Але їхні педагогічні ідеї щодо пріоритетності національного виховання та громадянської свідомості є наскрізною ідеєю української педагогіки.

Григорій Сковорода, філософ-просвітник XVIII століття, засуджував механічне засвоєння чужоземних педагогічних теорій, зауважував, що природа, вільні нахили, а не штучна муштра, є основою виховання. У його педагогічних поглядах відбилися основні напрями передової педагогіки: гуманізм, демократизм, висока моральність, любов до батьківщини і народу. Сковорода не вірив у можливість служіння людям поза своєю Батьківщиною. На цьому принципі зростав його полум'яний патріотизм: «Я не покину Батьківщини. Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця». Григорій Сковорода сам був патріотом, прищеплював і виховував у людей священне почуття любові до своєї Батьківщини.

Костянтин Дмитрович Ушинський – найавторитетніший педагог XIX ст., основоположник наукової педагогіки й народної школи, який першим поставив виховання на наукове підґрунтя, поєднавши педагогіку з психологією та іншими науками про людину. Основою педагогічної системи Ушинського є принцип народності, який ґрунтується на думці, що народ має право на школу рідною мовою, побудовану на власних національних засадах. Виховання, коли воно не хоче бути безсилим, має бути народним. Костянтин Дмитрович писав, що «як не можна жити за зразком іншого народу, який би привабливий не був цей зразок, точно так само не можна виховуватись за чужою педагогічною системою, яка б не була вона струнка і добре обдумана. Кожен народ в цьому відношенні повинен випробовувати власні свої сили» [5, с. 94].

Софія Федорівна Русова – видатна діячка і українська просвітниця вже XX століття. Все своє свідоме життя вона присвятила справі національного відродження України та просвіти молодих поколінь українців. Її основна ідея – створення національної системи освіти, функціонування школи й виховання у повній відповідності з особливостями й потребами своєї нації. Вона наголошувала, що «доля, щастя нашого народу залежить від того, як ми

проведемо в життя дороге, велике гасло: вільна національна школа для виховання вільної свідомої дужої нації» [2].

Василь Олександрович Сухомлинський – директор Павлиської середньої школи, видатний український педагог, психолог, письменник, громадський діяч. Він розкриває методика роботи з виховання у дітей любові до Батьківщини, оточуючих, обов'язку, розуміння життя, добра і зла у ньому. «Патріотичне виховання має безліч граней... Найважливіше – запалювати на життєвому шляху вихованця вогниці, відкривати очі на дороге та рідне... Але саме для цього й треба розпочинати пізнання світу з того, що близьке: з родини, з рідного вогнища, з долі діда, прадіда...» – такий підхід не втратив актуальності у наш час, є складовою сучасних концепцій національно-патріотичного виховання [4].

Осмилення наукової спадщини видатних українських педагогів дозволяє зробити висновок про пріоритетність принципів гуманізму, народності, високої моральності, патріотизму, громадської свідомості в українській педагогічній думці.

В сучасній освіті відбуваються докорінні зміни, пов'язані з процесами глобалізації та упровадження цифрових технологій. Хоча цифровізація забезпечує доступ до безмежних ресурсів, створює умови для індивідуального навчання, вона також має низку викликів та ризик втрати національного компоненту: акцент на глобальному контенті може послабити увагу до необхідності використовувати надбання української педагогічної думки.

Разом із тим цифрові інструменти дають змогу урізноманітнити навчальний процес, підвищити його ефективність і залучити студентів до вивчення національної спадщини через інтерактивні методи. Поєднання українських педагогічних традицій із цифровими інструментами є перспективним шляхом розвитку освіти.

Як приклад успішної інтеграції можна навести заняття з фізичної культури з використанням фітнес-трекерів та мобільних додатків. Студенти використовують фітнес-трекери або програми (наприклад, Google Fit, MyFitnessPal) для відстеження пульсу, витрачених калорій та дистанцій. Це

ЗБЕРЕЖЕННЯ ОСВІТНІХ ТРАДИЦІЙ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ

Шаповалова В.С. Відокремлений структурний підрозділ «Донбаський аграрний фаховий коледж Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля»

Актуальність дослідження.

Сучасний світ стрімко змінюється під впливом цифрових технологій, що суттєво впливає на всі сфери життя, зокрема й на освіту. Цифрова освіта відкриває нові можливості для навчання, але водночас ставить перед нами виклики, пов'язані із збереженням освітніх традицій. У цьому виступі ми розглянемо, як можна зберегти освітні традиції в умовах цифровізації.

У світі, де цифрові технології стають невід'ємною частиною освітнього процесу, важливо зберігати освітні традиції, які формувалися протягом багатьох років. Цифрова освіта відкриває нові можливості для навчання, але разом з тим може загрожувати традиційним методам, які забезпечують глибоке розуміння та цінність знань. Актуальність даного дослідження полягає в необхідності знайти баланс між інноваціями та традиціями, щоб забезпечити якісну освіту, яка відповідає вимогам сучасності, але не забуває про важливість культурних та освітніх традицій.

Мета дослідження.

Метою дослідження є вивчення впливу цифрових технологій на освітні традиції та розробка рекомендацій щодо їх збереження в умовах сучасної освіти. Це дозволить зберегти цінні аспекти традиційного навчання, адаптуючи їх до нових умов.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Цифрова освіта пропонує нові формати навчання, такі як онлайн-курси, вебінари та інтерактивні платформи, які дозволяють отримувати знання в будь-який час і в будь-якому місці. Однак, ці нововведення можуть призвести до

зниження особистісного контакту між учнями та викладачами, що є важливим елементом традиційної освіти.

Збереження освітніх традицій в умовах цифровізації передбачає інтеграцію традиційних методів навчання з новими технологіями. Наприклад, використання відеоконференцій може зберегти елементи живого спілкування, а інтерактивні платформи можуть включати елементи групової роботи, що сприяє розвитку комунікативних навичок.

Крім того, важливо враховувати культурні аспекти освіти, які формують ідентичність учнів. Традиційні методи навчання, такі як обговорення, дебати та практичні заняття, можуть бути адаптовані до цифрового формату, зберігаючи при цьому їхню суть.

У підсумку, збереження освітніх традицій в умовах цифрової освіти є складним, але необхідним завданням. Це дозволить не лише зберегти цінні знання та навички, але й підготувати учнів до викликів сучасного світу, поєднуючи традиції з інноваціями.

Цифрова освіта має свої переваги, такі як доступність інформації та можливість навчання в будь-який час і в будь-якому місці. Проте, вона також може призводити до ізоляції учнів, зменшення особистісного спілкування та втрати традиційних форм навчання. Важливо знайти баланс між новими технологіями та традиційними методами.

Шляхи збереження освітніх традицій

1. **Інтеграція традиційних методів у цифрове навчання:** Використання елементів традиційного навчання, таких як групові обговорення та проекти, у цифрових платформах може допомогти зберегти цінність особистісного спілкування.

2. **Формування спільноти:** Створення онлайн-спільнот для обміну досвідом та знаннями може сприяти збереженню традицій. Це може бути реалізовано через форуми, вебінари та соціальні мережі.

3. **Підтримка педагогів:** Важливо навчати педагогів використовувати цифрові технології, зберігаючи при цьому традиційні

методи. Професійний розвиток вчителів має включати елементи, що стосуються інтеграції традицій у цифрове навчання.

4. **Залучення батьків та громади:** Співпраця з батьками та місцевими громадами може допомогти зберегти освітні традиції. Батьки можуть брати участь у навчальному процесі, підтримуючи традиційні цінності.

Висновок

Збереження освітніх традицій в умовах цифрової освіти є важливим завданням для всіх учасників навчального процесу. Інтеграція традиційних методів у цифрове навчання, формування спільноти, підтримка педагогів та залучення батьків можуть стати ключовими факторами у цьому процесі. Лише спільними зусиллями ми зможемо забезпечити якісну освіту, яка поєднує в собі як нові технології, так і цінності, що передаються з покоління в покоління.

Література

1. Підручник з педагогіки. — Київ: Видавництво, 2020.
2. Цифрова освіта: виклики та можливості. — Львів: Видавництво, 2021.
3. Традиції в освіті: збереження та розвиток. — Харків: Видавництво, 2019.

РОЗДІЛ 3. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ У ПОЄДНАННІ ТРАДИЦІЙНИХ ТА СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Бурлачка М. С., Сергєєва Л. М. Краматорський фаховий коледж технологій та дизайну

Розглянуто ігрові методи навчання та їх роль у засвоєнні студентів вивченого матеріалу, розвитку їх творчих здібностей. Подано коротку характеристику ігрових методів та розкрито технологію використання на заняттях дидактичних ігр під час закріплення вивченого матеріалу.

Ключові слова. Інтерактивне навчання, методи інтерактивного навчання, ігрове навчання, дидактична гра.

Актуальність дослідження. В умовах XXI ст, завданням освіти стає підготовка молоді до вимог сучасності, формування в неї необхідних компетентностей для професійного життя. І саме імплементація інтегрованого навчання, застосування навичок з різних дисциплін, вміння критично оцінювати, як ці частини взаємодіють, створення цілісних знань, розвитку мислення студентів, сприяє формуванню конкурентноздатної особистості, що, відповідно до останніх досліджень, значно підвищує в майбутньому шанси студентів на ринку праці.

Виклад основного матеріалу. Ігрове навчання є одним із різновидів інтерактивних методів. Слід відзначити, що інтерактив у навчальному процесі розвиває комунікативні уміння й навички, сприяє встановленню емоційних контактів між учасниками процесу, забезпечує виховну функцію, бо вчить працювати в команді, дослухатися до думки кожного. І ще — використання інтерактиву знімає нервову напругу, дає змогу змінювати форми діяльності, переключати увагу на вузлові питання. Особливістю інтерактивного навчання є те, що воно відбувається в атмосфері доброзичливості, взаємної підтримки, а це дозволяє не тільки здобути нові знання, але й розвиває саму пізнавальну діяльність, переводить її на вищі форми кооперації й праці.

Використання гри як метода навчання використовувалось досить давно, відображенням цього є народна педагогіка. Так, веселі ігри і забави, які винайшов народ, виховують спритність, витривалість, винахідливість і взаємодопомогу. На сьогоднішній час, ігри є одним із основних методів навчання у дошкільних та позашкільних установах. Цінність цього методу полягає в тому, що в ігровій діяльності освітня, розвиваюча й виховна функція діють у тісному взаємозв'язку. [1]

Гра як метод навчання вирізняється наявністю чітко визначеної мети та відповідного їй педагогічного результату, крім того організовує, розвиває студентів, розширює їх пізнавальні можливості, виховує особистість. Прийнято розрізняти два основні типи ігор: ігри з фіксованими правилами й ігри з прихованими правилами. Прикладом ігор першого типу є більшість дидактичних, пізнавальних і рухливих ігор, сюди також відносяться розвивальні інтелектуальні, музичні, ігри-забави, атракціони. До другого типу відносяться сюжетно-рольові ігри. Правила в таких іграх не є чіткими. [3] Зупинимось більш детально на дидактичній грі. [2]

Дидактична гра – це вид навчальних занять, що організовані у вигляді навчальних ігор, які реалізують низку принципів ігрового, активного навчання та відрізняються наявністю правил, фіксованою структурою ігрової діяльності та системи оцінювання, є одним із методів активного навчання (В. М. Кругліков). [3]

У дидактичній грі основним типом діяльності є навчальна діяльність, яка вплітається в ігрову і відповідно набуває рис **ігрової навчальної діяльності**. При чому ігрова навчальна діяльність має важливу властивість: у ній пізнавальна діяльність учнів являє собою **саморух, оскільки інформація не надходить ззовні, а є внутрішнім продуктом, результатом самої діяльності**. Отримана таким чином інформація породжує нову, яка, в свою чергу, тягне за собою наступну ланку, поки не буде досягнутий кінцевий результат навчання. Такі ігри використовують на різних етапах навчання, але найчастіше з метою закріплення і контролю засвоєння вивченого матеріалу

Дидактичні ігри розрізняються за навчальним змістом, пізнавальною діяльністю студентів, ігровими діями та правилами, організацією та взаємовідносинами студентів, за роллю викладача. Умовно можна виокремити декілька типів дидактичних ігор, що на практиці найчастіше використовуються: ігри-подорожі, ігри-доручення, ігри-припущення, ігри-загадки, ігри-бесіди (ігри-діалоги) [3]

З метою закріплення засвоєних знань, підготовки до НМТ, разом зі студентами спеціальності «Дизайн» було розроблено дидактичні настільні ігри з історії України «Україна від початку ХХ ст. до сьогодення» і фізики та астрономії «Quantum Quest». Під час створення було враховано відповідність завдань навчальній програмі, визначено мету гри, встановлено чіткі та зрозумілі правила гри, критерії оцінювання успішності ігрової діяльності. Крім того було враховано те, що гра повинна бути масовою та динамічною.

Розглянемо приклади дидактичних ігор.

1 Дидактична гра «Україна від початку ХХ ст. до сьогодення» має наступні етапи:

1. Організаційно-підготовчий етап – передбачає обґрунтування актуальності та мети гри; проведення поділу групи на учасників ігрового процесу; оголошення умов гри.

2. Хід гри:

У центрі поля розташована сучасна карта українських земель та надано сім тем для опрацювання:

Командам слід визначити свою тему, якій відповідає набір карток-питань. Для цього команди по чергово підкидають кубик – цифра, що випаде, й означає номер теми.

Ведучий жеребом визначає черговість початку руху команд від клітинки “Старт” по периметру поля. У визначеному порядку команди по чергово підкидають кубик і пересувають власні фішки ігровим полем на таку кількість клітинок, яка випадає на кубику.

Після здійснення ходу фішкою, команда навмання витягає картку-питання з набору своєї теми і відповідає на запитання. Якщо відповідь правильна, то команда отримує 1 бал. Сама ж картка переходить у колекцію команди. Якщо надано неправильну відповідь, то хід переходить до наступної команди, заробляючи 0 балів, а картка-питання повертається до свого набору. Оскільки вона залишається у грі, то ведучий мусить подбати, аби цю картку добре сховали серед інших у тому наборі, звідки взяли.

Коли команда назбирає чотири правильні відповіді з набору свого базового регіону, вона дістане право тягнути питання з наборів будь-яких інших регіонів на власний розсуд, окрім жовтих та синіх карток.

Крім клітинок із номерами, на ігровому полі присутні також особливі клітинки: телепорт, пастка, синя та жовта клітинки. На них інколи потраплятимуть фішки команд. Тоді правила гри змінюватимуться і командам доводиться давати відповіді на запитання з «зірочкою» з різних історичних етапів розвитку України.

3. Підведення підсумку - перемогу отримує команда, котра набере більшість балів за підсумками гри.

У кінці гри викладач коротко підбиває підсумок, дає коментарі з приводу досягнутих результатів, з'ясовує та роз'яснює труднощі з якими зіткнулись учасники, вручає приз переможцю

2 Дидактична гра з фізики і астрономії «Quantum Quest» має наступні етапи:

1. Організаційно-підготовчий етап – передбачає обґрунтування актуальності та мети гри; проведення поділу групи на учасників ігрового процесу; оголошення умов гри.

2. Хід гри:

На ігровому полі розташовані сектори 5 розділів фізики і астрономія. Починається гра з клітинки «Старт». Підкиданням кубика вирішується на яку клітинку стане гравець, де отримає питання різного рівня складності. Ведучий керує грою, задає запитання і нараховує бали.

У гру можна грати і командами. На полі є клітинка «Штраф»-віднімається 1 бал, «Подарунок»- додається 1 бал і «Пропуск ходу».

3. Підведення підсумку. Гра закінчується, коли один з гравців набирає 25 балів.

Оскільки реалізація настільних ігор, в нашому випадку, пов'язана з тим, що їх виготовляють студенти спеціальності «Дизайн», то варто сказати й про впровадження STEAM – освіти.

Висновки. Отже, застосування на заняттях ігрових методів призводить до кращого засвоєння вивченого матеріалу, сприяють збільшенню впевненості студентів у своїх силах, що спонукає до прийнятті власних рішень і розуміння невідворотності за нього нести відповідальність, формування творчої, здатної критично мислити дитини.

Література:

1 Використання просвітницько-профілактичних настільних ігор у програмах із формування здорового способу життя. // www.volunteer.kiev.uawww.pedahohikam.net

2 Щербань П. Застосування ігрових технологій в освіті: історія і перспективи// <http://irbis-nbuv.gov.ua/>

3 Кравець Н. М., Гречановська О. В. Ігрові технології навчання як одна з інноваційних форм навчально-виховного процесу ВНЗ// <http://ir.lib.vntu.edu.ua/>

4 Кукшин В. Ігрові технології в освітньому шкільному процесі// <http://gameblog.woc.org.ua/>

5 Інноваційні технології навчання// www.pedahohikam.net

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВ ТРАДИЦІЙНОГО І ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Єськова А.М. Відокремлений структурний підрозділ «Костянтинівський індустріальний фаховий коледж Державного вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет»

Досліджено особливості технологічного підходу до навчального процесу. Проведено порівняльний аналіз основ традиційного і дистанційного навчання.

Висвітлені особливості, зміст, переваги й межі застосування інноваційних освітніх технологій в сучасній концепції педагогічної теорії і практики Розглянуті креативні технології навчання і викладання.

Ключові слова: інформаційні технології, дистанційне навчання, педагогічні технології.

Актуальність дослідження. Саме проблема впровадження дистанційного навчання в сучасну систему освіти, а також її у відповідності до світових стандартів надання освітніх послуг, стала найбільш досліджуваною серед вітчизняних та світових учених-педагогів. З одного боку, це зумовлено бурхливим розвитком інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), а з іншого, політикою урядів цих країн у галузі освіти, їхнім прагненням зробити максимально доступною для всіх верств населення освіту будь-якого рівня [1].

Мета дослідження. Сучасні інформаційні технології відкривають нові перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу. Змінюється сама парадигма освіти. Велика роль надається методам активного пізнання, самоосвіті, дистанційним освітнім програмам.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дистанційні технології навчання можна розглядати як природний етап еволюції традиційної системи освіти від дошки з крейдою до електронної дошки й комп'ютерних навчальних систем, від книжкової бібліотеки до електронної, від звичайної аудиторії до віртуальної аудиторії.

Ми погоджуємося з думкою О. Самойленко, що визначає основні аспекти інноваційності навчання, які покликана забезпечити дистанційна форма освіти, а саме: фундаментальну підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації спеціалістів для кадрового забезпечення конверсійних, освітніх, регіональних та інших державних та громадських програм; якісно новий рівень академічної мобільності студентів, що надасть їм можливість для переходу з однієї освітньої платформи на іншу; отримання освіти особам з фізичними вадами, які не можуть навчатися в традиційній системі; високу якість освіти за рахунок реалізації комплексних освітніх програм, які ґрунтуються на кращих традиціях

вітчизняної освіти та міжнародному досвіді використання передових інформаційних технологій [2].

Система дистанційної освіти закладів вищої освіти (ЗВО), як і будь-яка система, недосконала і має як переваги, так і недоліки.

В основі дистанційної освіти закладені принципи та особливості традиційних форм навчання, окрім того, додані нові особливості, які полягають у використанні інтернет-технологій для доступу для навчальних матеріалів, інтерактивної взаємодії між студентами тощо.

Так, принцип спрямування навчання на вирішення завдань освіти і загального розвитку учнів в традиційній освіті означає, що викладач повинен звертати увагу не лише на вирішення завдань та вмінь, а й на ефективність проведеної системи виховних заходів у розглянутій темі. У дистанційній системі навчання цей принцип отримав таку інтерпретацію: принцип креативності характеру пізнавальної діяльності. За допомогою інтерактивних технологій креативний характер дистанційного навчання може реалізуватись за рахунок суперництва та змагання великої кількості студентів, що підвищує їхній творчий потенціал.

Одним із найважливіших принципів у традиційній формі освіти є принцип науковості. Він ґрунтується на зв'язку між наукою та предметом, що вивчається, вимагає, щоб зміст матеріалів навчання забезпечував інформацію про наукові факти, поняття, закономірності, сучасні досягнення та відкриття. Більш фундаментальну форму цей принцип отримав у дистанційному навчанні: дидактичний принцип відповідності фундаментальності навчання пізнавальним потребам особи, яка навчається.

Продовженням змісту цього принципу є принцип вільного вибору інформації, яка отримується, шляхом визначеної діяльності: не існує єдиного ідеального інформаційного джерела, тому спрямованість навчання стосується безпосередньо не інформації, а шляхів її перетворення та опрацювання, за допомогою участі в дискусіях, телеконференціях, роботи з пошуковими системами тощо.

Наступним, не менш важливим дидактичним принципом у традиційних формах навчання є принцип систематичності та послідовності, який потребує того, щоби знання, які подаються, були впорядковані, класифіковані, логічно пов'язані з іншим матеріалом, що призводить до покращення результатів навчання. Натомість, у дистанційному навчанні надається можливість самостійно обирати навчальні цілі, форму та темп навчання. Такий принцип отримав назву принципу індивідуальної навчальної траєкторії студента.

У принципі наочності зазначено, що знання засвоюються краще, коли наявна висока концентрація сприйняття всіма органами чуття людини. Оскільки у дистанційному навчанні відсутній безпосередній контакт аудиторії та викладача, сформульовано принцип віртуалізації навчання. У дистанційній формі навчання широко використовуються мультимедійні видання, відеоролики, ілюстраційні матеріали, відеоконференції тощо. Окрім описаних вище принципів, також існує група принципів дистанційного навчання, створення яких є наслідком активного розвитку та використання інформаційних технологій [3].

Варто також зазначити, що вагомим педагогічним принципом дистанційного навчання є принцип педагогічної доцільності застосування засобів інформаційних технологій. Кожен крок проектування та організації процесу дистанційного навчання вимагає педагогічного оцінювання та оцінювання доцільності використання новітніх інформаційних технологій, які мають безпосередній вплив на компоненти навчання – його зміст, мету, засоби тощо.

Дистанційна форма освіти створює єдиний інформаційно-освітній простір, куди слід включити всілякі електронні джерела інформації (у тому числі й мережеві): віртуальні бібліотеки, бази даних, консультаційні служби, електронні навчальні посібники, кіберкласи [4].

Висновки. Отже, дистанційна форма навчання – це форма здобуття освіти, поряд з очною та заочною, при якій в освітньому процесі використовуються кращі традиційні та інноваційні засоби, а також форми навчання, що

ґрунтуються на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях.

Дистанційне навчання покликане вирішувати специфічні завдання стосовно розвитку творчої складової освіти й проблеми, складні для розв'язання у звичайному навчанні. Дистанційне навчання в загальному формується на основі принципів та особливостей традиційних форм навчання, проте окрім них додані нові особливості, які полягають у використанні інтернет технологій для доступу для навчальних матеріалів, інтерактивної взаємодії між студентами тощо.

Перелік посилань

1. Биков В. Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти. Інформаційні технології і засоби навчання. 2010. № 1(15). URL: <http://lib.iitta.gov.ua/1162/> (дата звернення: 06.01.2025).

2. Впровадження системи дистанційного навчання у ВНЗ для іноземних студентів: проблеми і перспективи. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/17000/2/Conf_2016_Khrabatyn_RThe_introduction_of_distance_188-190.pdf. (дата звернення: 06.01.2025).

3. Дистанційне навчання - від теорії до практики, актуальний мережевий семінар. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/articles/15>. (дата звернення: 06.01.2025).

4. Самойленко О. М. Дистанційне навчання як науково-педагогічна проблема. Вісник післядипломної освіти. 2012. Вип. 7. с. 196-202.

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МИСТЕЦТВА ШЛЯХОМ ПОЄДНАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ РОБОТИ

Максименко А.Г. Комунальний заклад «Бахмутський педагогічний фаховий коледж»

Досліджено проблему формування фахової культурної компетентності майбутніх вчителів мистецтва через поєднання традиційних та сучасних художньо-педагогічних і медіа-технологій на матеріалі української народної творчості.

Ключові слова: вчитель мистецтва, методика, українська народна творчість, педагогічна майстерність, культурна компетентність, інноваційні педагогічні технології

Актуальність дослідження. Актуальною проблемою сучасної педагогічної освіти залишається формування культурної та інших компетентностей здобувачів освіти, необхідних для ефективної реалізації у професійній діяльності. Культурна компетентність майбутніх вчителів мистецтва є важливою складовою педагогічної майстерності, що формується на заняттях освітнього компоненту «Методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво»».

Культурна компетентність передбачає залучення здобувачів освіти до різних видів мистецької діяльності (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і творчого розвитку природних здібностей особистості, а також опанування народних традицій, мистецтва рідного краю; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації [1, с. 27]. Таким чином формування і розвиток культурної компетентності відбувається через вивчення яскравих зразків народної творчості у музичному та образотворчому мистецтві.

Педагогічна майстерність передбачає здатність обирати і застосовувати доцільні форми і методи роботи, необхідні для якісного вирішення освітніх завдань.

Реформи в освіті та сучасні умови змішаного навчання висувають нові виклики у підготовці конкурентоспроможних і компетентних фахівців освітньої галузі Мистецтво.

Мета дослідження – пошук та аналіз нових шляхів формування педагогічної майстерності майбутніх вчителів мистецтва через поєднання традиційних та сучасних педагогічних технологій на матеріалі української народної творчості.

Виклад основного матеріалу дослідження. На заняттях з методики навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» під час сприймання-інтерпретації творів народного мистецтва та через практичну художньо-творчу діяльність здобувачів освіти відбувається власне відтворення та імітація зразків народної творчості, особисте переосмислення і сучасне варіювання елементів національної культури [2, с. 63]. Поєднання традиційних та сучасних форм і методів роботи дозволяє зацікавити, активізувати увагу здобувачів освіти, що сприяє підвищенню якості навчання.

Так, під час сприймання-інтерпретації українського музичного фольклору у поєднанні з традиційним словесним аналізом засобів музичної виразності доречно застосовувати метод *Body percussion*. Це техніка музикування, у якій музичним інструментом є тіло (клацання пальцями, плескання у долоні, стукання кулачками, плескання по колінах, плечах, тупання ногами тощо). Активне «проживання» ритму всім тілом, навіть сидячи на стільцях під час дистанційного навчання, дозволяє здобувачам освіти вигадати власний ритмічний акомпанемент і рухи до чітких танцювальних українських мелодій.

Під час співу, в процесі розучування українських народних пісень, для кращого запам'ятовування тексту пісні можна створити музикограму (графічне зображення змісту пісні – прийом мнемотехніки). Це творче, ігрове завдання спонукає здобувачів освіти вдуматися у текст пісні, визначити головні слова, візуальні асоціації і намалювати їх певними позначками.

Пошукові завдання – інтерактивна форма роботи, під час якої майбутні вчителі мистецтва можуть самостійно знаходити в Інтернеті та аналізувати сучасні обробки українських народних пісень. Наприклад, знайти обробки української народної пісні «Щедрик» та порівняти засоби музичної виразності з оригінальним звучанням в обробці М.Леонтовича.

Літературні творчі завдання – складання свого тексту куплету (як варіанту продовження) до народної пісні; складання вірша на мелодію народного танцю. Так само можливе складання вірша до художнього образу картини; написання «листа» від імені головного героя картини тощо.

Метод Сенкан - це інтерактивний, ігровий прийом, спрямований на творче переосмислення художнього образу шляхом складання вірша з п'яти строк. Цей метод можна застосовувати як під час сприймання-інтерпретації народних пісень, танців, так і під час споглядання живопису.

Онлайн-сервіси з використанням Штучного Інтелекту (ШІ) відкривають можливості для впровадження практичних завдань на створення зображень, текстів і навіть музики за темами музичного фольклору або народної тематики. Наприклад, під час сприймання-інтерпретації (слухання) народної пісні «Ой, є в лісі калина» можна проаналізувати художній образ і попросити ШІ згенерувати зображення до пісні, а потім обговорити, наскільки точно відповідає ця ілюстрація нашій уяві. Так само у співах - можна попросити ШІ скласти вірш з 4 строчок (куплет), як продовження української народної пісні. Під час малювання - можна попросити ШІ створити певний малюнок (стилізацію, використовуючи національні кольори), або скласти орнамент і використовувати його як зразок для виконання. Головною умовою комунікації з ШІ та генерації зображення або тексту є правильне, чітке формулювання завдань, ввідних даних. Для цього здобувачам освіти потрібно точно зрозуміти, проаналізувати та охарактеризувати художній образ і засоби виразності.

YouTube - популярний відеохостинг, що надає послуги розміщення відеоматеріалів, може використовуватися як для подання навчального матеріалу (вчитель мистецтва може використовувати прямі посилання або QR-коди на навчальні відеоматеріали, що відповідають темі уроку), так і для презентації навальних досягнень здобувачів освіти (відео зі співом, танцювальними рухами, майстер-класи, відео-звіти екскурсій, навчальних і творчих проєктів, творчі інтерпретації художніх образів тощо).

Онлайн-сервіси learningapps.org та wordwall.net дозволяють створювати інтерактивні дидактичні ігри-вправи різних типів (вікторина, кросворд, пазл, класифікація, відповідність тощо), що можуть містити ілюстрації, фотографії, аудіо- та відеофайли. Використовуючи або створюючи дидактичні онлайн ігри-вправи можна повторити і закріпити знання про жанри народної музики та

музичні інструменти, види народного декоративно-ужиткового мистецтва, творчість українських художників, народні традиції та обряди тощо.

Освітній портал Всеосвіта надає можливість створювати онлайн-уроки, що є альтернативою традиційним конспектам. Такі дистанційні уроки мистецтва можуть містити зображення, аудіо- та відео-файли, тести для контролю знань, а також передбачений зворотній зв'язок (домашні роботи учнів).

Висновки. Аналіз наведених прикладів доводить, що вивчення української народної творчості як провідна умова формування культурної компетентності здобувачів освіти має важливе педагогічне та суспільне значення. Педагогічна майстерність вчителя мистецтва має формуватися на принципах синтезу традиційних і сучасних форм та методів роботи у різних видах мистецької діяльності. Інноваційні художньо-педагогічні та медіа-технології відкривають нові можливості для подальшого дослідження проблеми.

Перелік посилань

1. Масол Л. М. Художньо-педагогічні технології в основній школі: єдність навчання і виховання: метод. посіб. / Л. М. Масол. – Харків: «Друкарня Мадрид», 2015 – 178 с.
2. Миропольська Н., Ничкало С., Рагозіна В., Хлебнікова Л., Шахрай В. Уроки художньо-естетичного циклу в школі: навчання і виховання: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006 – 240 с.

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВИКЛАДАННЯ

Статівкіна С. М., Бахмутський фаховий коледж транспортної інфраструктури

Досліджено проблеми впровадження сучасних інноваційних технологій та онлайн/офлайн інструментів у освітній процес з метою покращення якості освіти, особливо в контексті викладання в сучасних умовах.

Ключові слова: інновація, технологія, онлайн/офлайн інструменти (вебінари, інтерактивні платформи, мультимедійні матеріали і т.п.)

Актуальність дослідження полягає в тому, що сучасний світ зазнає стрімких змін, які вимагають від освіти нової якості. Швидкий розвиток технологій, глобалізація, постійна зміна інформаційного поля створюють нові виклики для освітніх систем.

Мета дослідження: пошук нових підходів до організації освітнього процесу, оптимізація використання технологій в освіті, підвищення якості освіти в цілому.

Інноваційні методики – це сукупність сучасних підходів та інструментів, які застосовуються в освітньому процесі з метою підвищення його ефективності та залучення студентів. Вони орієнтовані на розвиток критичного мислення, творчості, співпраці та інших ключових компетентностей, необхідних для успішного життя в 21 столітті.

Ось основні цілі, які ми ставили досліджуючи проблему застосування інноваційних методик у сучасних умовах викладання:

- **оптимізація навчального процесу:** пошук ефективних способів підвищення якості освіти шляхом впровадження інноваційних підходів;

- **підвищення мотивації:** створення умов для активного залучення студентів до освітнього процесу та розвитку їхньої пізнавальної активності;

- **адаптація освіти до викликів сучасності:** підготовка студентів до життя в динамічному світі, де постійно змінюються технології та вимоги до професійних компетентностей **21 століття:**

- формування у студентів навичок критичного мислення, креативності, співпраці, комунікації та вміння працювати з інформацією.

Інноваційні методи на відміну від традиційних

- **орієнтовані на студента:** розвивають критичне мислення, креативність, співпрацю та вміння самостійно здобувати знання;

- **використовують технології:** інтегрують цифрові інструменти для підвищення ефективності навчання;

- **сприяють активному навчанню, бо** заохочують студентів до участі у навчальному процесі;

- **зорієнтовані на розвиток компетентностей:** готують студентів до реального життя та майбутніх професій.

Світ змінюється швидкими темпами, і освіта повинна відповідати цим змінам. Інноваційні методики допомагають:

- **збільшити залученість студентів:** робити навчання цікавим та актуальним;
- **покращити якість освіти:** розвивати навички 21 століття, необхідні для успіху в сучасному світі;

- **підготувати студентів до майбутнього:** розвивати в них гнучкість, адаптивність та здатність до самонавчання.

Слід зазначити виклики, з якими стикається педагог, та шляхи їх подолання:

- **недостатня підготовка викладачів:** необхідність постійного професійного розвитку;

- **відсутність технічної оснащеності навчальних закладів:** потреба у сучасному обладнанні та інтернеті;

- **опір змін:** необхідність подолати стереотипи та переконати вчителів та батьків у ефективності нових методів.

Інноваційні методики, які доцільно застосовувати в педагогічній діяльності:

1. Проектна діяльність з використанням штучного інтелекту:

- за допомогою інструментів штучного інтелекту можна створювати **інтерактивних** динамічні презентації, які адаптуються до рівня знань студентів;

- **розробка чат-ботів для навчання** (створюємо персонаж, який відповідає на питання студентів та допомагає їм закріпити матеріал);

- штучний інтелект може запропонувати згенерувати унікальні **творчі** завдання для кожного **студента**, стимулюючи їхню креативність.

2. Гейміфікація навчання:

- **створення навчальних ігор** допомагає перетворити навчальний процес на захопливу гру з використанням ігрових елементів (бали, рівні, змагання);

- **використання платформ для онлайн-навчання;**

- **розробка навчальних квестів, в яких** створюємо сюжетну лінію, де **студенти** повинні вирішувати завдання для просування вперед.

3. Використання віртуальної та доповненої реальності:

- **віртуальні екскурсії** допомагають занурити **студентів** у віртуальні середовища, наприклад, історичні місця або наукові лабораторії;

- **доповнена реальність для вивчення предметів** (використовуємо додатки, які дозволяють бачити 3D-моделі об'єктів прямо на столі);

- **створення інтерактивних моделей.**

4. Індивідуальний підхід до навчання :

- **реалізуємо за допомогою мікронавчання:** розбиваємо навчальний матеріал на невеликі модулі, які **студенти** можуть вивчати у власному темпі;

- використовуємо **адаптивні онлайн-платформи** , які автоматично підбирають завдання відповідно до рівня знань кожного **студента**;

- **портфоліо студентів:** створюємо систему, в якій **студенти** збирають свої роботи та відстежують свій прогрес.

5. Розвиток критичного мислення реалізуємо за допомогою:

- **проблемного навчання:** ставити перед **студентами** проблемні ситуації, які вони повинні вирішувати самостійно;

- організовуємо **дебати та дискусії** на актуальні теми, розвиваючи вміння аргументувати свою точку зору;

- **вчимо аналізувати інформацію:** навчаємо студентів критично оцінювати інформацію з різних джерел.

За підсумками дослідження можна запропонувати такі шляхи впровадження інноваційних методик:

- **постійна підготовка викладачів** через організацію тренінгів, семінарів та курсів;

- **співпраця з іншими закладами освіти та організаціями, обмін досвідом та ідеями;**

- інформування батьків про переваги нових методів та залучення їх до навчального процесу.

- **створення сприятливого навчального середовища** (оснащення закладів освіти сучасним обладнанням, створення відкритих просторів для навчання).

Висновок

Інноваційні методики – це не просто модний тренд, а необхідність для сучасної освіти. Вони дозволяють зробити навчання більш ефективним, цікавим та актуальним. Однак, для успішного впровадження інноваційних методик необхідна комплексна робота викладачів, студентів, батьків та адміністрації **закладів освіти**.

Перелік посилань

1. Башкір, О. І. Активні й інтерактивні методи навчання у вищій школі. Педагогіка та психологія, 2018 . 33–44 с .

2. Дичківська, І. М. Інноваційні педагогічні технології: Підручник. 3-тє вид., випр. К.: Академвидав, 2015 . 304с.

3. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти : монографія / за наук. ред. д. пед. н., проф. Л. З. Ребухи. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 143 с.

4. Кошечко, Н. Інноваційні освітні технології навчання та викладання у вищій школі. Педагогіка. 2015. 35–38 с.

РОЗДІЛ 4. РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК У ФОРМУВАННІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ

ЯК ПОЛІТИЧНА ОСВІТА ПІДСИЛЮЄ ПОЛІТИЧНУ КУЛЬТУРУ

Коваль Мар'яна Максимівна, Відокремлений структурний підрозділ Костянтинівський індустріальний фаховий коледж Державного вищого навчального закладу Донецький національний технічний університет

Керівник проєкту: викладач вищої категорії циклової комісії соціально-економічних дисциплін Белянська Юлія Євгенівна

Політична освіта як суспільне явище і політичний процес все більше привертає до себе уваги наукових кіл. Це пов'язано з тим, що побудова громадянського суспільства та встановлення демократичного режиму неможливо без участі у процесі прийняття політичних рішень активних і свідомих громадян, які здатні реалізувати свої права та нести відповідальність перед громадою та суспільством за свої дії. Щоб бути в змозі здійснювати це, громадянин повинен розуміти політичну та соціальну реальність, процеси, які відбуваються навколо нього.

Політична освіта – це діяльність, яка спрямована на досягання найбільшого числа громадян, які володіють повною та достовірною інформацією про політичну реальність і процеси, незалежно і критично формують власну думку та готові до громадянської діяльності – виступає життєво важливим елементом не лише побудови та становлення демократичної громадської держави, але й розвитку та ефективного функціонування всіх сфер суспільної життєдіяльності [1].

Мета політичної освіти полягає у підвищенні рівня політичної культури громадян, коли люди добре розуміють головні ідеї й принципи демократії, здатні самостійно діяти для захисту власних прав та інтересів своїх громад. Політична освіта – це своєрідний тренінг із громадськості, школа, де люди навчаються жити спільно, громадою. Воно має сприяти:

- ✓ Поширенню правила, відповідно до якого будь-яку суспільну проблему належить розв'язувати лише шляхом взаємної згоди й поваги до інтересів усіх, а не через домінування інтересів окремих осіб;
- ✓ Формуванню звички до діалогу, як сутнісної складової демократичної політичної культури;
- ✓ Укоріненню цінностей відкритого й справедливого суспільства, повноваження принципів і правил суспільного життя;
- ✓ Підвищенню політичної відповідальності громадських і державних діячів.

Важливим завданням політичної освіти є:

- ✓ Ліквідувати політичну безграмотність (повага до державних символів, надання політично незаангажованих знань з історії, вивчення принципів сучасного ефективного державного управління, суті політичної влади і політичних режимів, виборчих і партійних систем, прав і свобод людини і громадянина);
- ✓ Сформувати демократичні погляди та цінності (повага до себе та інших, прагнення до мирного вирішення проблем, справедливість, свобода, рівність);
- ✓ Виробити розуміння політики (процедуру створення, прийняття та реалізація політичних рішень);
- ✓ Виробити вміння критично мислити, правильно оцінювати певну подію і запропонувати оптимальне вирішення проблеми [2].

Систему державної політичної освіти складають шкільні та вузівські суспільно-політичні дисципліни, політичні програми державних теле- і радіокомпаній, відповідні розділи друкованих засобів масової інформації, що контролюються урядом. Емоційний компонент політичної освіти зводиться до формування певного ставлення до політичних об'єктів та явищ і пов'язаний з формуванням емоційних преференцій людей у політичній сфері. Дійовим засобом політичної освіти є різні ритуали: демократичний спосіб передачі влади, дебати, урочисті збори, вручення нагород, поради, демонстрації тощо. Усе це покликане формувати у молоді з одного боку, національний патріотизм і

політичну толерантність, а з іншого – критичне ставлення до нав'язання будь-яких точок зору.

Політичні знання потрібні людині для розв'язання проблем громадського життя, захисту своїх інтересів. Політична освіта є також важливим засобом соціалізації особистості, її інтеграції в політичну систему, формування рис громадськості, що передбачає засвоєння чинних норм політичного життя, політичних ідеалів та цінностей, способів політичної взаємодії [3].

В Україні політична освіченість громадян є актуальною темою, особливо в контексті сучасних політичних і соціальних змін.

Згідно з дослідженнями, більшість українців вважають, що кожен громадянин повинен мати мінімум знань про політичну систему, щоб ефективно користуватися своїми конституційними правами та свободами. Це включає розуміння основних принципів демократії, функцій різних гілок влади, а також механізмів участі у політичному житті.

Активна участь молоді у прийнятті рішень є критично важливою з кількох причин:

1. Свіжі ідеї та інновації: Молодь часто приносить нові перспективи та інноваційні підходи до вирішення проблем. Їхні погляди на світ може бути менш обмеженим традиційними рамками, що сприяє креативності та прогресу.
2. Майбутнє суспільства: Молодь є майбутнім будь-якої країни. Їхня участь у прийнятті рішень допомагає формувати політику та стратегії, які будуть впливати на їхнє життя в майбутньому.
3. Розвиток громадської свідомості: Участь у політичних процесах сприяє розвитку громадської свідомості та відповідальності. Молоді люди, які беруть участь у прийнятті рішень, краще розуміють важливість своєї ролі у суспільстві.
4. Зменшення відчуження: Коли молодь відчуває, що їхні голоси почуті і враховані, це зменшує відчуження та апатію. Вони стають більш залученими та мотивованими до активної участі у житті громади.

5. Підготовка майбутніх лідерів: Участь у прийнятті рішень допомагає молоді розвивати лідерські навички, критичне мислення та здатність до співпраці. Це готує їх до майбутніх ролей у суспільстві та політиці.
6. Справедливість та інклюзивність: Залучення молоді до прийняття рішень сприяє більш справедливому та інклюзивному суспільству, де враховуються інтереси всіх вікових груп.

Ці фактори підкреслюють важливість активної участі молоді у політичних та громадських процесах.

В Україні існує кілька ініціатив та програм, спрямованих на підвищення політичної грамотності серед молоді.

1. *Освітня програма та курси:* У багатьох українських університетах та школах впроваджуються курси з політичної освіти, які охоплюють теми демократії, прав людини, виборчих процесів та функціонування політичних інститутів.
2. *Громадські організації:* Наприклад, організація DUGA проводить обміни молоддю між Україною та Німеччиною, сприяючи політичній освіті та розвитку громадської активності.
3. *Молодіжні табори та тренінги:* Існують табори, такі як «Згряя», де молодь навчається бути ініціативною та відповідальною, отримуючи знання про політичні процеси та участь у них.
4. *Інформаційні кампанії та проекти:* Різні проекти та компанії спрямовані на підвищення обізнаності молоді про важливість політичної участі та громадської відповідальності.

Ці ініціативи допомагають молодим людям краще розуміти політичні процеси, розвивати критичне мислення та брати активну участь у житті суспільства.

Залучення молоді до політичної участі є важливим завданням для розвитку демократичного суспільства. Ось кілька способів, які можуть допомогти активізувати молодь:

1. *Освітні програми*: Впровадження курсів з політичної освіти у школах та університетах, які охоплюють теми демократії, прав людини та виборчих процесів.
2. *Молодіжні ради*: Створення молодіжних рад при органах місцевого самоврядування, де молодь може брати участь у прийнятті рішень та обговоренні важливих питань.
3. *Громадські організації*: Підтримка діяльності громадських організацій, які займаються політичною освітою та активізацією молоді. Наприклад, організація «СМАРТ МЕДІА» проводить тренінги з адвокації та комунікації з владою.
4. *Інформаційні кампанії*: Проведення інформаційних кампаній, які підвищують обізнаність молоді про важливість політичної участі та громадянської відповідальності.
5. *Молодіжні крила політичних партій*: Створення молодіжних крил при політичних партіях, які можуть слугувати соціальним ліфтом для майбутніх політиків.
6. *Волонтерські програми*: Залучення молоді до волонтерських програм, які пов'язані з політичними та громадськими ініціативами.

Ці заходи можуть допомогти молодим людям краще розуміти політичні процеси, розвивати критичне мислення та брати активну участь у житті суспільства.

Таким чином, можна прийти до висновку, що політична освіта є важливою галуззю життєдіяльності суспільства, від ефективного функціонування якої залежить стабільність політичної системи, доцільність рішень, що ухвалюються, якість життя кожної людини. Завдяки програмам політичної освіти виховується громадянин «демократичного зразка», який усвідомлює своє місце і роль у суспільстві, дотримується загальнолюдських цінностей, обізнаний із політичною реальністю своєї держави та має необхідні вміння і навички для участі в прийнятті політичних рішень.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. І. Харченко Політична освіта як чинник ефективного функціонування механізму участі громадян у прийнятті політичних рішень. Український науковий журнал, освіта регіону. 2020.
2. О. Захарова, А. Октисюк, С. Радченко Аналіз сучасного стану політичної освіти в Україні. МПЦД. 2017. С. 6 – 10
3. Н. Пробийголова Політична освіта як складова політичної соціалізації молоді. Політичний менеджмент. №1. 2008. С 132
4. Морарь М. Місце і роль політичної освіти у формуванні політичної культури української молоді: теоретико-методологічний аспект. Регіональні студії. 2020. №20

ВІД ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМУ ДО СТОЇЦИЗМУ: ФІЛОСОФСЬКІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ БОРОТЬБИ З ПРОКРАСТИНАЦІЄЮ

Тітов М.П., Колосова О.В. Бахмутський фаховий коледж транспортної інфраструктури

Прокрастинація – це звичне явище для багатьох студентів. Відкладання справ на потім, нездатність зосередитися на важливих завданнях – все це заважає нам досягати цілей. Але чи можна з цим щось зробити? Філософія пропонує нам цілий арсенал інструментів для боротьби з прокрастинацією.

Стаття має на меті дослідити, що філософські концепції екзистенціалізму та стоїцизму можуть бути застосовані як ефективні інструменти для подолання прокрастинації. Завдання статті - проаналізувати, яким чином розуміння існування, свободи вибору та цінності сьогодення, характерні для екзистенціалізму, а також концепції внутрішнього спокою, прийняття зовнішніх обставин і фокусування на тому, що ми можемо контролювати, характерні для стоїцизму, можуть допомогти людям подолати звичку відкладати справи на потім.

Проблема прокрастинації є досить поширеною та активно досліджується в психології. Хоча складно назвати конкретних науковців, які б виокремилися своїми дослідженнями саме в цій сфері, можна виділити деяких відомих

психологів, які займалися дослідженням відкладання справ. Пітер Карвер, один з найвідоміших дослідників мотивації та саморегуляції, розробив теорію саморегуляції, яка пояснює, чому люди відкладають виконання важливих завдань. Тімоті Піч вивчав причини прокрастинації та розробив стратегії її подолання. Джон Перрі відомий своїми дослідженнями в області прокрастинації та самодисципліни. Незважаючи на численні дослідження, проблема прокрастинації серед студентів залишається актуальною [1, с.100].

Філософські концепції екзистенціалізму та стоїцизму можуть запропонувати потужні інструменти для боротьби з прокрастинацією. Давайте розглянемо, як ці дві, здавалося б, різні філософії можуть об'єднатися для подолання цієї поширеної проблеми.

Екзистенціалізм наголошує, що кожна людина має абсолютну свободу у виборі свого шляху. Це означає, що ми самі творимо своє життя через свої рішення. Розуміння цієї свободи може мотивувати нас взяти відповідальність за свої дії та їхні наслідки і перестати відкладати важливі справи. Це означає, що ми не можемо звинувачувати в своїх невдачах зовнішні обставини або інших людей. Прийняття цієї відповідальності допомагає подолати страх перед невдачею і почати діяти. Екзистенціалізм закликає кожну людину самостійно створювати сенс свого життя. Коли ми знаходимо ціль, яка надихає нас, прокрастинація стає менш привабливою.

Згідно з цією філософією, ми самі творимо свою долю і не можемо покладати відповідальність за свої вчинки на зовнішні обставини, беручи на себе відповідальність за свої рішення, ми стаємо більш дисциплінованими і перестаємо відкладати справи на потім.

Стоїки вчать нас зосереджуватися на тому, що ми можемо змінити, і приймати те, що не можемо як невід'ємну частину життя. Це допомагає уникнути марних переживань і спрямувати свою енергію на вирішення реальних проблем, зменшити тривогу і страх перед майбутнім, які часто є причинами прокрастинації. Стоїки підкреслюють важливість раціонального мислення.

Аналізуючи ситуацію і приймаючи зважені рішення, ми можемо подолати імпульсивне бажання відкладати справи.

Стоїцизм пропонує практичні інструменти для досягнення внутрішнього спокою, емоційної стійкості та мудрості. Стоїки зосереджуються на тому, що вони можуть змінити, і не витрачають час на переживання з приводу речей, які не піддаються їхньому контролю, вони використовують різноманітні вправи, такі як ведення щоденника, медитація і візуалізація, щоб розвивати свою стійкість і самодисципліну. Сьогодні досить часто стоїцизм презентують як психотерапевтичний метод, спрямований на долавання важких життєвих обставин [2, с.58].

Як об'єднати екзистенціалізм і стоїцизм для боротьби з прокрастинацією?

1. Використовуйте свободу вибору, щоб свідомо обирати дії, які ведуть вас до ваших цілей.

2. Беріть на себе відповідальність за свої рішення і наслідки своїх дій.

3. Знайдіть ціль, яка надихає вас і дає вам сили рухатися вперед.

4. Зосередьтеся на завданнях, які ви можете виконати зараз, і не турбуйтеся про те, що не піддається вашому контролю.

5. Будьте готові до змін і незгод, і не дозволяйте їм вибивати вас з колії.

6. Аналізуйте ситуацію і приймайте зважені рішення, замість того щоб діяти імпульсивно.

Отже, поєднання екзистенціалізму та стоїцизму може стати потужним інструментом для подолання прокрастинації. Розуміння свободи, прийняття відповідальності, пошук сенсу, фокус на те, що ми можемо змінити, прийняття незмінного і раціональне мислення – все це допоможе нам стати більш продуктивною і щасливою людиною. Застосовуючи принципи екзистенціалізму і стоїцизму, ми можемо розвинути самодисципліну, прийняти відповідальність за своє життя і досягти своїх цілей. Стаття яскраво демонструє, що філософія – це не просто теоретична дисципліна, а потужний інструмент для розуміння себе, світу, який може суттєво покращити якість нашого життя.

Перелік посилань

Колосова О.В. Роль самоорганізації та тайм-менеджменту в подоланні прокрастинації студентів. Сучасні технології в енергетиці, електромеханіці, системах управління та машинобудуванні: матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Харків, 06 грудня 2024 р.) [Електронний ресурс]. – Харків : БНППІ ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2024. 112 с.

Шевчук Д. Стоїцизм як філософія екзистенційної стійкості. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філософія» : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, 2023. № 24. С. 55–60.

ФІЛОСОФІЯ ЯК ДИСЦИПЛІНА, ЩО ФОРМУЄ ЖИТТЄВУ МУДРІСТЬ

Щербинка М.В., студент групи ІІЗ-23, керівник - Кожуріна Г.М., викладач відокремленого структурного підрозділу «Дружківський фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»

Досліджено проблеми філософії як дисципліни, що формує життєву мудрість.

Ключові слова: філософія, освіта, психологія, філософський підхід, життя, суспільство.

Актуальність дослідження.

Сьогодні людство вступило в інформаційну епоху, коли неписьменним вважається не той хто не знає грамоти, а той, хто не здатен переучуватись (Д. Белл). Сучасні виклики пов'язані насамперед з освітою: наскільки вона здатна виховувати культурно та морально зрілу людину, людину, яка є носієм прогресивних наукових знань і передових технологій.

Як зазначав британський філософ Джуліан Барджині «економічний розвиток і технології – це лише інструменти діяльності. Метою нашого майбутнього є становлення цивілізованого суспільства. А воно неможливе без гуманітарних наук»[3].

Мета дослідження.

Метою нашого дослідження є привернення уваги до вивчення філософії у коледжі, як одного з головних компонентів розуміння та формування життєвої мудрості серед студентської молоді.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Філософія відіграє важливу роль у системі гуманітарної освіти, адже вона формує ідеали й цінності, які є важливими для всього людства, та виховує здатність створювати нові ідеї і мислити критично. Саме такі люди, а не лише професіонали з конкретних сфер: фізики чи інженери, рухають суспільство вперед. Усвідомлення значущості гуманітарних наук і філософії є необхідною умовою для розвитку української освіти.

Це питання є визначальним для філософії, адже воно формує основу для пошуку правильних рішень і надає сенсу існування людини. Воно допомагає усвідомити нашу реальність і відкриває безліч шляхів до самовдосконалення, які не завжди пов'язані з професійною діяльністю. Бо більше, це питання робить вагомим усе, що ми здійснюємо в житті.

Головна мудрість філософії полягає в тому, щоб наповнювати життя змістом, починаючи з пізнання себе, оцінки часу та своїх можливостей. Для цього не потрібен глибокий психологічний аналіз чи вимірювання інтелектуальних здібностей. Йдеться про більш фундаментальні речі – розуміння свого внутрішнього "Я", його сильних і слабких сторін, без страху перед одними і гордості за інші. Це прагнення духовного зростання, що ґрунтується на переконаннях, які здатні змінювати на краще як власне життя, так і життя оточуючих.

Філософія торкається питань, які виходять за межі психології, охоплюючи ширші аспекти буття: етика, культура, цінності, мислення, мета існування і роль людини у світі. Філософський підхід до мислення і життя дає ключі для вирішення внутрішніх проблем і допомагає уникнути нових. Це можна порівняти із сучасними практиками, такими як йога чи медитація. Йога – це не лише фізичні вправи, а медитація – не просто тиша. Люди шукають способи, які б всебічно охоплювали всі аспекти їхнього буття. Саме тут філософія, незалежно від того,

чи це сучасна, антична, східна або власна, може стати потужним інструментом для розвитку і відповіді на найглибші питання.

Філософія необхідна не лише для вивчення, але й для осмислення. Завдяки їй ми глибше розуміємо своє внутрішнє, пізнаємо джерела зовнішніх проявів. Пізнати себе – найкращий спосіб уникнути самозвинувачень чи самовиправдань і знайти гармонію.

Як зазначила іспанська письменниця Делія Стейнберг «філософія потрібна, щоб любити, тому що любов – це найважливіша частина філософії. Не виключаючи любові до конкретних людей, філософія розширює її, перетворює на узи єднання, які стирають будь-які межі й наближають нас до всіх таємниць Всесвіту.»[1]

Висновки.

Отже, людина в розвитку епоху глобалізації і розвитку технології не повинна становитись машиною без почуттів, логіки, мислення, емоцій. Навпаки, завдяки гуманітарним наукам, особливо філософії, розвиток людства має бути спрямований на формування почуттів, духовності, культури спілкування і взаєморозуміння, поваги до ближнього, свободи і толерантності.

Перелік посилань

1. Журнал культурної асоціації «Новий Акрополь» №3 (17) • 2021., ст 9.
<https://biblioteca.acropolis.org/wp-content/uploads/revistas/2021-10/Idealist-17-2021-10.pdf>
2. Петрук Н. Стратегії розвитку гуманітарної освіти в добу технократизму та глобалізації // Філософія освіти. – Київ, 2020, т.26, №1. С.54-68
3. Чи потрібні суспільству майбутнього мистецтво і гуманітарні науки.
URL:<https://osvitoria.media/experience/chy-potribni-suspilstvu-majbutnogo-mystetstvo-gumanitarni-nauky/> (дата звертання 10.01.2025).

РОЗДІЛ 5. ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ІСТОРІЇ, СОЦІОЛОГІЇ, ФІЛОСОФІЇ ТА ПРАВА

ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ МУЗЕЇВ У ВИВЧЕННІ ІСТОРІЇ

Азаренков Д.О., студент групи ПЗ-23, керівник - Кожуріна Г.М., викладач відокремленого структурного підрозділу «Дружківський фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»

Досліджено проблему використання віртуальних музеїв, як інструмент заохочення студентів вивчення історії.

Ключові слова: віртуальний музей, 3D-тур, експозиції, екскурсії

Актуальність дослідження.

34 рік йде незалежність України і 11 рік війни на Донеччині і добігає кінця 3-й рік війни на Україні. Це свідчить про те, що знання історії своєї батьківщини дуже важливе для кожного громадянина України, насамперед, підростаючому поколінню. Тому в наш час необхідно знати історію своєї батьківщини для формування особистої та суспільної ідентичності і звісно для збереження культурної спадщини. Сучасні технології відкривають нові можливості для вивчення історії, і однією з таких можливостей є віртуальні музеї.

Мета дослідження.

У наш час молодь, на жаль, не завжди проявляє інтерес до історії свого краю, а іноді і минувшини країни. Саме тому ми поставили собі за мету дослідити значення віртуальних музеїв як інструменту для зацікавлення підростаючого покоління історією. Віртуальні музеї відкривають нові можливості для дослідження та пізнання історії, роблячи її доступнішою та цікавішою.

Виклад основного матеріалу дослідження.

В нашій роботі ми досліджуємо, як віртуальні музеї впливають на процес пізнання історії, оскільки це явище вже стало невід'ємною частиною нашого сучасного життя.

Перша згадка про віртуальний музей з'являється у 1990-х роках, але навіть зараз немає єдиного визначення цього поняття. З розвитком інформаційних технологій, оцифрування музейних культурних цінностей з'являється все більше можливостей і способів переглядати культурні артефакти онлайн, зокрема у віртуальних галереях; 3D-турах; віртуальних експозиційних просторах, де розміщують оцифровані або цифрові об'єкти, що наявні виключно у віртуальному вимірі.

На сьогодні дослідники визначили кілька типів віртуальних музеїв, серед яких найбільш поширені: віртуальна версія традиційних музеїв, наявних у реальному житті, реалізовані лише в мережі Інтернет і не мають реального приміщення для експонатів.

В останні роки музеї та галереї в Україні, хоча й із запізненням порівняно з рештою світу, також активно займаються оцифруванням своїх колекцій. Вони розміщують експонати на власних вебсайтах, переносять артефакти у віртуальні галереї та створюють 3D-тури.

Основна перевага віртуальних екскурсій полягає в тому, що вони створюють «ефект присутності» для студентів, які можуть переноситися в часі, як у майбутнє, так і в минуле. Це дозволяє їм бачити історичні та культурні пам'ятки, представлені в музейних експозиціях, що підвищує пізнавальну цінність таких занять. Під час віртуальних екскурсій активізуються чуттєве сприйняття та емоційна сфера студентів. Порівняння між традиційними уроками та уроками-екскурсіями виявляє кілька спільних рис: обидва типи обмежені в часі, проходять у певному місці, зібрано одновіковий склад учнів, та мають свої конкретні завдання і цілі.

Останнім часом в Україні за підтримки Українського культурного фонду, міжнародних грантових програм реалізується чимало культурних проєктів, пов'язаних як з використанням цифрових технологій у традиційних музеях, так і зі створенням віртуальних музеїв. Проте музеїв, що працюють лише через інтернет, тим паче використовуючи технології суто віртуальної реальності, ще невелика кількість. Особливої актуальності створення віртуальних музеїв,

використовуючи такі технології, в Україні набуло під час повномасштабного вторгнення РФ з 24 лютого 2022 року, оскільки, з одного боку, під загрозою опинилася музейна спадщина по всій Україні, з іншого — нагальною стала необхідність зберегти історичну пам'ять про події та донести правду про війну.

Дослідивши досвід та практики використання віртуальних музеїв у початковому процесі можна підсумувати, що доцільно та цікаво це робити у таких форматах:

Віртуальні екскурсії з обговоренням. Можна обрати музей (наприклад, дати студентам завдання дослідити певний експонат чи розділ і підготувати коротку презентацію або есе, потім провести спільне обговорення або дебати на основі побаченого.

Порівняльний аналіз експонатів. Взяти два музеї та запропонувати студентам порівняти певні експонати за різними критеріями. Обговорити, як на експозиції впливають національні особливості та історичний контекст.

Аналіз музейної експозиції. Оцінити, як створено експозицію (що у ній підкреслено, як вона структурована). Запропонувати власний варіант організації експозиції.

Насправді це тільки деякі варіанти використання віртуальних музеїв при вивченні історії. Головне на нашу думку зацікавити студентів вивчати минувшину, причому використовуючи сучасні можливості.

Висновок

Отже, в сучасному суспільстві інформаційні технології глибоко вкорінюються в життя людей, і сфера освіти та науки не є винятком. Впровадження віртуальних екскурсій робить навчальний процес більш доступним, захоплюючим, якісним і ефективним. Під час віртуальних турів студенти повністю занурюються в інформаційне середовище, що сприяє більш активному засвоєнню матеріалу. Особливо актуально і важливо застосовувати віртуальні музеї під час дистанційного навчання, або мандрювання віртуально в музеї інших країн.

Перелік посилань

1. <https://molodyivchenyi.ua/omp/index.php/conference/catalog/download/15/259/535-1?inline=1>
2. http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/31/part_2/12.pdf
3. <http://issues-culture-knukim.pp.ua/article/view/303042/295159>

ВІДОБРАЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ У ВІДЕОІГРАХ ВІТЧИЗНЯНОГО ГЕЙМДЕЙВУ

Ковтеба Д. О., Стешенко О.В. Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж промисловості, інформаційних технологій та бізнесу Донбаської державної машинобудівної академії»

Ключові слова. Україна, історія, відеоігри, українські розробники, GSC Game World, Best Way, Друга світова війна, національна свідомість, дистанційне навчання, інформаційна війна, козацтво, стратегії в реальному часі, історичні битви, культурна спадщина.

Актуальність дослідження обумовлена тим, що в умовах дистанційного навчання на перший план виходить пошук дієвих методів, які сприяють підвищенню якості освітнього процесу. Відеоігри є одним із засобів, які сприяють візуалізації історичних процесів, формують більш повну та об'єктивну картину минулого, що сприяє зростанню рівня історичної пам'яті та національної свідомості молодого покоління, що є особливо важливим в умовах інформаційної війни, яка ведеться проти України.

Мета роботи полягає в аналізі відеоігор як одного із засобів навчання історії на прикладі розробок представників вітчизняного геймдеву та їхньому баченні окремих аспектів української та світової історії.

Вступ. В умовах глобальних та локальних конфліктів, зокрема російсько-української війни, інтерес до вітчизняної та світової історії зростає, зокрема, прагнення вивчати минуле, порівнювати його з сучасністю та аналізувати уроки історії. При цьому є можливість інтегрувати в освітній процес сучасні технології, зокрема відеоігри, які поєднують візуальне сприйняття та інтерактивність.

Відеоігри можуть стати ефективним інструментом навчання не тільки під час занять з історії, а й інших дисциплін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз ринку відеоігор, присвячених історичній тематиці, демонструє, що основну частку контенту у цьому напрямку формують дві великі вітчизняні геймдев-компанії зі своїми серіями історичних ігор. Зупинимось детальніше на їхній діяльності та програмних продуктах. Першою з них є GSC Game World [1], що створила франшизу «Козаків». Ігри цієї серії (3 гри та 3 доповнення) є стратегіями у реальному часі з ізометричною графікою, що відображають історичні битви своєї епохи. Історія України розглядається в першій грі серії – «Козаки: Європейські війни» [2].

Сюжетна лінія будується на таких подіях як: війна з татарами у Запоріжжі (1629), союз з литовцями під час війни з Московією на підступах до Смоленська (1634), повстання під керівництвом Павлюка (1637), взяття фортеці Кодак (1647), повстання під проводом Хмельницького (1648), повстання на Волині проти Вишневецького та князя Радзівіла (1649), опір польським магнатам у районі Черкас (1651). В самій грі гравець керує військами і підсиленням для їх підтримки задля знищення ворога чи виконання поставленого сюжетного завдання. Конкретно в грі Україна як ігрова нація вирізняється своєю унікальністю, зокрема, українські селяни здатні атакувати ворогів, армія вразлива до кавалерії. Проте юніт-стрілець – сердюк має найбільшу силу пострілу серед усіх юнітів XVII століття; січовий та реєстровий козаки – одні з найшвидших кавалерійських юнітів у грі. Найсильніший і найдорожчий юніт фракції – гетьман – суттєво вдосконалює силу і стійкість. Загалом, система удосконалень у грі, що складається з 300 винаходів, розділяється на два часових періоди: XVII та XVIII століття. Економіка базується на шести ресурсах (їжа, дерево, камінь, золото, залізо, вугілля), які добуваються різними способами (ліс, поля/риболовля, каменоломні, шахти). Ресурси можна продавати, купувати та обмінювати на ринку. Війська поділяються на піхоту, кавалерію, артилерію та флот.

Тепер проаналізуємо творіння іншої компанії, яке присвячене більш пізньому періоду історії. Мова йде про серію ігор «У тилу ворога», розроблену українською студією Best Way [3].

Вона представляє собою збірку проєктів-стратегій у реальному часі/екшн за тематикою Другої світової війни 1939–45 рр. В місіях серій ігор гравець бере під своє командування групу бійців, які проводять диверсійні операції у тилу противника. Солдатам можна як віддавати накази, так і брати управління ними під свій безпосередній контроль; діяти окремо або групою тощо. Серія розроблялася у співпраці з компаніями інших держав. Роль України у Другій світовій війні розглядається у трьох іграх компанії, першої з яких є «У тилу ворога» (2004). Сюжет заснований на подіях радянського контрнаступу під Харковом 1942 р. Невеликий загін з одного Т-34 і броньовика отримує завдання прорватися через німецькі лінії та знищити німецьку бронетехніку, що зосередилася на залізничній станції Пришиб. Після невдалої спроби танків прорватися, загін об'єднується з радянським десантниками, які мають завдання знайти і знищити захоплену німцями реактивну систему залпового вогню «Катюша», перед цим зарядити її боєприпасами і обстріляти німецькі танки 3-ої танкової дивізії групи армій «Південь» [4].

Іншими частинами серії є «Штрафбат» в центрі якої – історія окремого штрафного батальйону Центрального фронту. Широкомасштабні бойові дії радянських військ розгортаються на Курській дузі, на території Білорусії, Україні, Польщі та Німеччині. Сюжетна кампанія 1943–1945 років, включає чотирнадцять різних бойових операцій за участі бійців штрафних батальйонів – від оборонних боїв до масованих атак на позиції противника. На прикладі України показані бойові дії у її північно-західній частині, поблизу таких міст Волині, як Бахів, Сарни та Ковель тощо.

Окремої уваги заслуговує ще одна частина гри «Чорні бушлати», присвяченої діям радянської морської піхоти у 1941–44 рр. Сюжет гри базується на спогадах авторів історичних романів та оповідань Дмитра В'ячеславовича Гордевського та Яни Володимирівни Боцман. Роль України у війні представлена

такими подіями, як оборона Одеси 1941 року, бої в Криму 1942 року (оборона Севастополя, Феодосійсько-Керченський десант РСЧА та полювання за німецькою залізничною гарматою «Короткий Бруно»), бої за «фортецю Миколаїв» та подвиг роти Костянтина Ольшанського у 1944 році. У грі навіть продемонстровано фрагмент бойового шляху Леоніда Брежнєва (уродження Дніпропетровської області) на плацдармі «Мала земля», що на Кубані; він представлений як полковник та начальник політвідділу 18-ої армії. Гра вирізняється своєю історичністю та великою кількістю техніки і ворогуючих сторін: РСЧА, Вермахт, румунська армія та італійський флот [5].

Висновки. В умовах дистанційного навчання та інформаційної війни, що ведеться проти України, використання відеоігор як освітнього інструменту набуває особливої актуальності. Вони здатні зацікавити молоде покоління, сприяти формуванню інтересу до вивчення історії та збереженню історичної пам'яті. Таким чином, відеоігри, створені вітчизняними розробниками, можуть відігравати роль справжніх «віртуальних інтерактивних енциклопедій» історії України, поєднуючи дозвілля з навчанням та сприяючи формуванню національної ідентичності.

Перелік посилань

1. GSC Game World. URL: www.gsc-game.com/index.php?lang=ua
2. Козаки: Європейські війни – Steam URL: https://store.steampowered.com/app/4880/Cossacks_European_Wars/
3. Сергій Коршунов. Прибульці, молодий Шерлок та «У тилу ворога». Українські комп'ютерні ігри нової епохи – УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/games/10894913-pribulci-molodiy-sherlok-ta-u-tilu-voroga-ukrajinski-komp-yuterni-igri-novoji-epohi.html>
4. Степан Чечулін. 30 серпня 2004. У тилу ворога. Вердикт. Ігроманія.
5. Крапивенко, Ольга. «Чорні бушлати» – маловідомі сторінки Другої світової (рецензія). 3DNews. URL: https://3dnews.ru/games/_chernie_bushlati_maloizvestnie_stranitsi_vtoroi_mirovoi_retsenziya

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН ІГОР ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Кожуріна Г.М., викладач соціально-гуманітарних дисциплін Відокремленого структурного підрозділу «Дружківський фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»

Досліджено використання онлайн ігор під час викладання соціально-гуманітарних дисциплін

Ключові слова: онлайн-ігри, гейміфікація, інтеграція, мотивація, навчання, навички.

Актуальність дослідження

Сучасна молодь — це покоління цифрових носіїв, і вони проводять багато часу в Інтернеті, особливо граючи в комп'ютерні ігри. Цей факт надає викладачам унікальну можливість використовувати інтереси сучасної молоді для досягнення більш ефективного навчання. Інтеграція онлайн-ігор у навчальний процес суспільно-гуманітарних предметів може перетворити навчання на захоплюючу пригоду, підвищити мотивацію учнів, поглибити їх розуміння складних соціальних явищ.

Мета дослідження – привернути увагу в використанні онлайн ігор під час викладанні соціально-гуманітарних дисциплін. Використання ігор у навчанні не нова концепція. Для залучення молоді викладачі здавна використовували елементи гри. Проте технологічний розвиток відкриває нові можливості для створення більш складних та інтерактивних ігор, які можна інтегрувати в навчальний процес.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Гейміфікація — це процес додавання ігрових елементів до неігрового середовища, наприклад навчання. Це може зробити навчання більш цікавим і мотивуючим, оскільки молодь отримає задоволення, досягаючи цілей і змагаючись з один з одним.

Наведемо приклади онлайн ігор, які можна використовувати при викладанні історії, соціології, культурології, правознавства тощо.

Ігри для громадянської освіти, правознавства, соціології:

Гра:Моя громада <http://game.myhromada.info/>

Мета цієї гри – залучити молодь до розуміння реформи децентралізації і життєвих етапах політичного життя кожної громади. Гра доволі сучасна і цікава, іноді навіть комічна, а модні персонажі привертають увагу. Молодь повинна розумітися на політичних аспектах і соціальному житті і на нашу думку це можна впроваджувати через запропоновану гру.

Обираєш ТИ <http://game.uchoose.info/>

«Обираєш ТИ» - це політична гра яка дасть можливість спробувати себе у ролі президента чи депутат/ки, зрозуміти, які різносторонні наслідки мають ваші рішення та підучити законодавство. Звичайно, гра не відображає реальної дійсності, яка значно складніша. Її ідея лише в тому, що всі рішення – прості чи складні – мають наслідки і це на нашу думку дуже корисно для молодого покоління.

Непідкупність <https://nepidkupnist.in.ua/>

Суть гри полягає в тому, що герої вирішують різні ситуації, які можуть трапитися в реальному житті. Це і отримання водійських прав, і ставлення до прибиральниці у власному під'їзді, яка не виконує свої обов'язки. Молодь за допомогою цієї гри може яскраво з'ясувати, що від того, як кожен знає свої права та обов'язки, вміє відстоювати свою позицію на певні речі, залежать їхня доля та життя.

Ігри для кращого розуміння та вивчення історії:

Гетьманщина https://historygame.net/index_ua.php

Це історично-політична гра, яка присвячена подіям, 17 століття, що відбувались на території Війська Запорозького або Гетьманщини. Головне завдання гри - збереження суверенітету та незалежності Війська Запорозького. Гравець отримає змогу впливати на політичні та дипломатичні рішення, розбудовувати економіку держави, візьме участь у війнах.

Українська революція 1917–1921 років //bit.ly/2FwGEjs

Запропонована гра «Сто років боротьби. Українська революція» представлена для мобільних пристроїв і створена на основі настільної гри «Українська революція 1917–1921 років». За допомогою гри студенти мають можливість в ігровій формі розібратися у бурхливих подіях в Україні 1917–1921 років, дізнатися про діячів та пам'ятні місця.

Ukraine War Stories

https://store.steampowered.com/app/1985510/Ukraine_War_Stories/?l=ukrainian

Ukraine War Stories — це добірка візуальних новел про російське вторгнення в Україну в 2022 році. Події розгортаються в перші місяці війни. У центрі уваги цивільні, які опинились на окупованій росіянами території. Новели охоплюють події від перших ударів по летовищу в Гостомелі до різанини в Бучі та відчайдушного спротиву в Маріуполі. Гру засновано на реальних подіях.

Запропоновану гру можна використовувати при вивченні історії та культурології:

«The Fantastic Adventure through Art History of Ukraine»

Онлайн-гра українською та англійською мовою розповідає, що відбувалося з мистецтвом в Україні між 1920-2020, і кожен учасник може обрати, як реагувати на історичні події за допомогою творів. За допомогою цієї гри можна вивчити, або повторити тему «Українська культура 20 ст.»

Ігри для формування медіаграмотності:

Пригоди Літератуса <https://media.am/literatus>

Запропонована гра, це подорож головного героя — юного принца Літератуса, який рятує свою кохану вкрадену Маніпулісом. Головному герою доводиться оцінити достовірність і правдивість інформації, яка йому трапляється, перевірити та знайти правду. Наприкінці гри кожен гравець дізнається, чи компетентний він медіаспоживач.

Медіазнайко <https://www.aup.com.ua/Game/index.html>

«Медіазнайко» – це гра з медіаосвіти, мета якої – допомогти якомога більше дізнатися про інформаційне/медійне поле. Під час гри закріплюються

знання з тем: «Що таке інформація», «Історія ЗМІ», «Аналізуємо ЗМІ», «Свобода слова та її обмеження», «Всередині ЗМІ», «Друковані медіа», «Радіо», «Телебачення», «Інтернет» та «Узагальнення».

Вижити в Інтернеті – місія (не)здійсненна

<http://game.cedem.org.ua/choose-character>

Головна мета гри показати як і на що впливають наші дії в мережі Інтернет. Запропонований ресурс досить корисний для різних вікових категорій, адже немає напевно жодної людини, яка б не користувалась мережею Інтернет, тож коротенька гра може розкрити певні особливості поведінки і вчинків як для особистості так і громади

Перевагами використання онлайн-ігор в навчальному процесі є:

- підвищення мотивації, тому що ігри роблять навчання веселішим і захоплюючим.
- розвиток навичок 21-го століття, таких як критичне мислення, креативність, співпраця, спілкування, розвиток цифрової грамотності.
- глибоке занурення в матеріал, оскільки ігри дозволяють учням досліджувати теми більш детально.

Звичайно, існують відповідні виклики та обмеження щодо використання онлайн-ігор у навчальному процесі, оскільки не всі ігри придатні для навчальних цілей, всі онлайн ігри вимагають відповідного обладнання та підключення до Інтернету, і, звичайно, існують труднощі з оцінюванням знань, отриманих під час навчального процесу.

Іс звісно варто пам'ятати, що ігри не повинні замінювати традиційні методи навчання, а повинні стати доповненням до вивчення відповідних предметів і тем.

Висновки.

Використання онлайн-ігор має великий потенціал у викладанні суспільно-гуманітарних дисциплін. Однак, для досягнення максимальної ефективності необхідно ретельно підбирати ігри, розробляти відповідні навчальні завдання та забезпечувати належну підготовку викладачів.

Перелік посилань

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред. Л. А. Найдьонової, М. М. Слюсаревського. – Київ, 2016. – 16 с.

2. Макаревич О.О. Гейміфікація як невід’ємний чинник підвищення ефективності елементів дистанційного навчання: наукова стаття – Журнал «Young Scientist». – 2015. – № 2 (17). – С. 275 – 278

Медіаосвітні ігри – [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://www.aup.com.ua/mediaosv/onlayn-gra-prigodi-literatusa/#>

РОЗДІЛ 6. ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

ПРАВА ЛЮДИНИ І ІНТЕРНЕТ

Бичкова Ю.О., Туз-Благовісна О.Ю. Бахмутський медичний фаховий коледж

Досліджено проблеми прав людини в умовах цифровізації суспільства в Україні

Ключові слова: права людини, цифрові права, конституційні права людини, право на доступ до Інтернету, право на приватність і захист персональних даних, право на цифрову грамотність, захист прав людини

В умовах сьогоденного життя, коли наша країна бореться із загарбником і весь світ допомагає нам, на передній фланг виступають новітні цифрові технології, які допомагають протистояти цій загрозі і підтримувати життя та комунікацію між людьми. Завдяки використанню сучасних пристроїв та технологічних електронних платформ маємо змогу отримати різні види адміністративних послуг (отримання довідки про шлюб, власності майна або землі, реєстрацію на посаду, на здачу державних іспитів), замовити чи купити предмети домашнього вжитку та різноманітні товари, дозволяють керувати механізмами на відстані(технологічні роботи, автомобілі, дрони, тощо). Спілкування на цифровій платформі допомагають відео- та конференцзв'язок і дозволяють реалізовувати право на освіту, на медичні послуги, на працю, на здійснення наукової, військової та підприємницької діяльності. Саме тому, актуальність правового визначення та класифікації цифрових прав людини зростає в умовах цифрової трансформації суспільних відносин в Україні. Цифровізація країни несе позитивні зміни в усіх сферах життя, тому на перші сторінки виступає цифрова грамотність населення, яка не обмежує користування смартфоном чи ноутбуком. Коли людина має доступ до інтернету - це ще не означає володіти цифровою грамотністю. Якість користування цифровим

середовищем фактично залишалась і інтересах і контролю країни. Європарламент і Рада Європи ще в 2006 році визначили цифрову компетентність, як одну з восьми ключових компетенцій, якою має володіти кожен європейський громадянин. Євроінтеграція великими кроками просувається в Україні, тому отримання достовірних даних та інформації про події в країні та всьому світі має найважливіше значення для ефективного реагування.

Основні права і свободи людини є широкомасштабними і непорушними, тому не можуть урізатись в залежності від волі якихось окремих відомих людей, керівників країн, зміни влади, форми правління, «нових» законів, військових дій. Під час прийняття міжнародних, регіональних та національних основоположних документів з прав людини цифровий складник (доступ до Інтернету, права, свободи та заборони в Інтернеті) ще не мав такого впливу на всі сфери життєдіяльності людей. Тому наразі є потреба, як на національному, так і на міжнародному рівні закріпити цифрові права, створивши додаткові гарантії реалізації та захисту даного виду прав. Встановлення кордонів цифрових прав як прав людини, полягають у праві людей на доступ, використання, створення і публікацію цифрових документів, актів, творів, доступ і використання комп'ютерів та інших електронних пристроїв, а також комунікаційних мереж, зокрема мережі Інтернет. Але в де-яких негативних випадках соціальні мережі та інші інформаційні сайти можуть використовуватись суб'єктами з метою поширення небезпечної дезінформації та розпалювання пов'язаної з цим дискримінації, ксенофобії та расизму. Кібератаки на засоби зв'язку (наприклад, атака на Київстар), атаки на Фонд Держмайна, атаки на Всесвітню організацію охорони здоров'я створюють загрозу для життя людей, їх психічного стану і негативно впливають на прогрес.

Існує велика кількість цифрових прав, які потребують нормативного врегулювання, а деякі з них за важливістю та значенням для людини є основоположними та потребують нормативного врегулювання. Цифрові технології дозволяють людям у країні з високим рівнем підключення до

Інтернету працювати і вчитися вдома, але ця можливість доступна далеко не всім, - деякі люди повинні фізично бути присутнім на робочому місці (робота, навчальний клас), через відсутність належного доступу до мережі Інтернет та проблеми зі відключенням світла . Сьогодні багато дітей і молоді у світі навчаються поза звичним середовищем, користуючись інтернет-технологіями. Проте не лише учні та студенти стали залежними від Інтернету: викладачі, вчителі, економісти, медики, правоохоронці, підприємці та звичайні громадяни щодня обмінюються інформацією, пересилають документи, пропонують свої вироби та послуги та всіляко комунікують з органами публічної влади в режимі онлайн. Згідно зі звітом Національного антикорупційного бюро України за I півріччя 2024 року, понад 3,2 тис. листів надійшли до НАБУ за допомогою системи електронної взаємодії органів виконавчої влади, тоді як за II півріччя 2019 року цей показник становив близько 1,5 тис. листів. Цифрові права людини – це група прав, які пов’язані з використанням цифровізації або реалізуються в мережі Інтернет за допомогою спеціальних пристроїв (комп’ютерів, смартфонів). До них можемо віднести: 1) право на доступ до Інтернету – кожна людина має право на рівний доступ і використання вільного та безпечного Інтернету; 2) право на приватність і захист персональних даних – кожен має право на приватність онлайн та захист персональних даних в Інтернеті (соціальних мережах, у заповненні Google-форм тощо); 3) свобода вираження поглядів онлайн – право вільно висловлювати свої погляди, шукати, отримувати та поширювати інформацію онлайн; 4) право на свободу та особисту безпеку онлайн – відтворюється механізму захисту від протиправних дій, тобто певні державні гарантії захисту від фізичного та психологічного насильства чи домагань, мови нетерпимості, нетолерантності та ворожнечі, дискримінації в онлайн-середовищі; держава має сприяти розвитку та функціонуванню безпечних Інтернет-технологій; 5) право на мирні зібрання, асоціації та/або використання електронних інструментів демократії – означає, що люди повинні мати свободу об’єднання та використовувати будь-які сервіси, вебсайти чи застосунки для створення, приєднання, мобілізації та участі в соціальних групах

та асоціаціях; б) право на цифрове самовизначення, або право відключатися від онлайну, або бути забутим в онлайні – людина як користувач у системі (соціальній мережі, форумі, онлайнбговоренні) вправі сама, на власний розсуд визначити ім'я (ідентифікатор) або іншу апіорну інформацію про неї, яку вона буде використовувати в системі. Зважаючи на вище сказане, що існує велика кількість цифрових прав, які потребують нормативного врегулювання, а деякі з них за важливістю та значенням для людини є основоположними та потребують конституціоналізації, наприклад, право на доступ до Інтернету. Військовий стан, пандемія Ковід-19, наближаючийся новий карантин метавірусу загострили проблему права на доступ до Інтернету, оскільки він залишається фактично єдиним каналом для отримання інформації зі всього світу, а також обмеження чи неможливість реалізації даного права великою мірою впливає на реалізацію інших конституційних прав, таких як право на освіту, право на медичні послуги, право на отримання інформації, право на слово, право на власну думку та власний простір, право на захист авторських прав, право на участь в управлінні державними справами тощо. Цифрова грамотність необхідна для того, щоб ефективно використовувати всі можливості, які надає держава.

В нашому сучасному світі електронні інформаційні носії, а саме Інтернет-ресурси, до яких вони надають доступ, відіграють важливу роль у щоденному житті людини. Щоденне використання гаджетів і інтернет-ресурсів приводить до стану, коли неможливо уявити своє життя без цифрових пристроїв, які є способом та інструментом отримання інформації, послуг, фінансів, покращання життя. Тому постає питання правового регулювання цифрових прав у найкоротші терміни. Вагомим внеском у вирішення цієї проблеми рішенням було б закріплення на конституційному рівні базових цифрових прав або включення цих прав у профільне законодавство, а також нагальним є розроблення ефективних механізмів для реалізації та захисту цих прав.

Перелік посилань

1. Братасюк О., Онищук І. Право на доступ до інтернету в умовах карантину: гарантії та межі реалізації. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід. Матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. С. 53–56.
2. Верлос Н.В. Конституціоналізація цифрових прав людини: вітчизняна практика та зарубіжний досвід. Часопис Київського університету права. 2022. № 2. С. 129–133.
4. Дривич М.М. Інтернет і права людини Київ. 2024. с 42-45
5. Карцхія А. Цифровые права і застосування. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tsifrovye-prava-i-pravoprimerenie/viewer>
6. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
7. Володовська В., Дворовий М. Права людини онлайн: Порядок денний для України. Київ: ГО «Лабораторія цифрової безпеки», 2019. 56 с. URL: https://dslua.org/wp-content/uploads/2019/12/DRA_FINAL_UKR.pdf
8. Цифрові права українців або Декларація цифрових прав людини. URL: <https://www.businesslaw.org.ua/digital-rights-t/>

ЦИФРОВІ ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ОНЛАЙН-БЕЗПЕКА

Буйлін П.А., Польшин М.Ю., Павлова М.О., Шишкова О.Г. Відокремлений структурний підрозділ «Дружківській фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»

Досліджено цифрові права людини та загрози реалізації таких прав, надано рекомендації щодо безпеки в онлайн-середовищі.

Ключові слова: цифрові права людини, мережа «Інтернет», безпека, загрози, фішинг, віддалений доступ, шкідливі програми, багатофакторна автентифікація, веб-браузер, паролі, антивірусне програмне забезпечення.

Актуальність дослідження: в умовах все більшого використання інтернету, появою цифрових прав та зростаючої кількості загроз в онлайн-середовищі, питання інтернет-безпеки стає надзвичайно актуальним для всіх користувачів.

Мета дослідження: визначити цифрові права людини, дослідити загрози, пов'язані з використанням інтернету, та надати рекомендації щодо безпеки в онлайн-середовищі.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні ми живемо в епоху цифрової трансформації, де інтернет став невід'ємною частиною нашого життя. Щороку кількість його користувачів непинно зростає. З виникненням свободи доступу до Інтернету, з'явилися цифрові права.

Цифрові права людини – це права, які виникають у зв'язку з використанням цифрових технологій і забезпечують свободу самовираження, доступ до інформації, захист персональних даних та інші фундаментальні права людини в цифровому середовищі.

У зв'язку з тим, що ні на міжнародному, ні на національному рівнях не було створено єдиного кодифікованого акту, який б регулював онлайн правовідносини, в Інтернеті користувачі спробували створити неофіційну Декларацію цифрових прав людини, в якій виділили наступні основні права і свободи:

- А) право на доступ до Інтернету;
- Б) свобода вираження поглядів;
- В) приватність і захист персональних даних;
- Г) право на свободу та особисту безпеку;
- Г) право на асоціації, зібрання мирного характеру та використання електронних інструментів демократії;
- Д) право онлайн самовизначення (можливість відмовитися від онлайн активності [1, с.160]).

Важливо наголосити на значущості права на свободу та особисту безпеку в онлайн-середовищі. Інтернет надає безліч можливостей, але одночасно створює ризики безпеки. Загрози включають фішинг, віддалений доступ, шкідливі програми, програми-вимагачі та ботнети. Для захисту від цих загроз необхідно використовувати антивірусне програмне забезпечення, брандмауер, багатофакторну автентифікацію, створювати складні паролі та бути обережними під час надання особистої інформації в мережі.

Можливість отримати будь-яку інформацію не виходячи з дому – зараз це не фантастика, а реальність. І це стало можливим завдяки інтернету. Крім того,

що інтернет дозволяє тобі знайти потрібну інформацію, мережа значно розширює коло твого спілкування. Тобі відомо, що таке Чат? Так, дійсно, це швидкий спосіб знайти для себе нових друзів, поспілкуватися з ними на будь-які теми, отримати корисні поради. А ще можна побачити фотокартки, відеоролики і мати уявлення з ким розмовляєш, завдяки тій інформації, яку розміщує на своїй сторінці людина. Але спілкування в Інтернеті приховує небезпеку, яка проявляється у тому, що ти не бачиш свого віртуального знайомого, а тому не можеш бути впевнений, що ця людина безпечна для тебе. Ти можеш вважати, що спілкуєшся зі своїм однолітком, а він або вона насправді може виявитися дорослим чоловіком або жінкою, а ще гірше – злочинцем.

Увага! Завжди пам'ятай про те, що ти спілкуєшся з людиною, про яку тобі нічого невідомо, тому не довіряй їй свої таємниці або думки [2].

Інтернет-безпека – це безпека дій та транзакцій, що здійснюються в Інтернеті. Інтернет-безпека входить у ширші поняття, такі як кібербезпека та комп'ютерна безпека, і включає безпеку браузера та мережі, а також правильну поведінку в мережі.

Поширені загрози:

- 1) Фішинг** (зловмисники намагаються обдурити одержувачів електронної пошти, переконавши їх у справжності та актуальності повідомлення).
- 2) Злом та віддалений доступ** (зловмисники завжди прагнуть використовувати вразливість приватної мережі або системи для крадіжки конфіденційної інформації та даних).
- 3) Шкідливі програми та шкідлива реклама** (термін шкідливих програм охоплює всі програми: віруси, черв'яки, трояни та інші, які зловмисники використовують для заподіяння шкоди та крадіжки конфіденційної інформації).
- 4) Програми-вимагачі** (це шкідливі програми, які блокують використання комп'ютера або доступ до певних файлів на комп'ютері, доки не буде сплачено викуп).

5) Ботнети (це мережа комп'ютерів, спеціально заражених шкідливим програмним забезпеченням з метою виконання автоматичних завдань в інтернеті без дозволу та відома власників цих комп'ютерів).

Рекомендації, які потрібно виконувати, щоб захистити себе в інтернеті:

1) Захистіть свій комп'ютер:

- завжди оновлюйте операційну систему;
- використовуйте антивірусну програму;
- використовуйте брандмауер;
- робіть резервні копії важливих файлів;
- будьте обережними, завантажуючи вміст.

2) Захистіть себе в онлайні:

- будьте обережними, надаючи особисту інформацію;
- думайте про те, з ким ви розмовляєте;
- пам'ятайте, що в інтернеті не все є надійним і не всі є чесними.

Як захистити особисті дані в мережі

1) Використовуйте багатофакторну автентифікацію скрізь, де можливо.

Багатофакторна автентифікація – це спосіб автентифікації, при якому для доступу до облікового запису використовується два або більше методи перевірки. Наприклад, замість простого запиту імені користувача або пароля при багатофакторній автентифікації запитується додаткова інформація:

- додатковий одноразовий пароль, який сервери автентифікації веб-сайту надсилають на телефон або електронну адресу;
- відповіді на особисті питання безпеки;
- відбиток пальця або інша біометрична інформація, наприклад, голосові дані або особа.

2) Уважно ставтеся до вибору браузера.

Хороший веб-браузер повинен бути безпечним та забезпечувати захист від витоку даних.

3) Створюйте надійні паролі та використовуйте менеджер паролів.

Надійний пароль допомагає забезпечити інтернет-безпеку. Він має такі властивості:

- Довгий: щонайменше 12 символів, в ідеалі, навіть більше.
- Містить великі та малі літери, а також спеціальні символи та цифри.
- Не очевидний: у паролі не використовуються комбінації послідовних цифр (1234) та особиста інформація, яку може вгадати той, хто вас знає, наприклад, дата народження чи ім'я домашньої тварини.
- Не містить сполучення клавіш.

4) Використовуйте останню версію програми безпеки на пристроях.

Антивірус, що забезпечує захист в інтернеті, дуже важливий для збереження конфіденційності та безпеки. Найкращі програми інтернет-безпеки захищають від різних видів атак, а також забезпечують інтернет-безпеку. Дуже важливо оновлювати антивірусне програмне забезпечення. Більшість сучасних програм оновлюються автоматично, що гарантує захист від останніх загроз інтернет-безпеці [3].

Висновки: інтернет-безпека є важливою складовою безпеки в сучасному світі. Користувачі повинні бути свідомі загроз, які існують в онлайн-середовищі, і приймати необхідні заходи для захисту своїх особистих даних та комп'ютерних систем. Тільки шляхом впровадження відповідних заходів безпеки можна забезпечити безпеку та конфіденційність в інтернеті.

Перелік посилань

1. Лесько Н., Антонов М. Цифрові права людини в епоху глобалізації. Вісник НУ «Львівська політехніка. Серія: «Юридичні науки» № 3 (31)/2021. – 284 с.
2. Безпека в інтернеті - <https://licey.kyumu.edu.ua/bezpeka-v-interneti/>
3. Інтернет-безпека: що це та як зберегти безпеку в мережі? - <https://ukeywaf.com/internet-bezpeka-shho-cze-ta-yak-zberegty-bezpeku-v-merezhi/>

Малихін І.Р., Хроменкова А.Я. Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж промисловості, інформаційних технологій та бізнесу Донбаської державної машинобудівної академії»

У статті досліджено чи безпечно населенню працювати з інтернетом. Високий рівень безпеки та відповідальності громадян і повага до законних прав інших людей.

Ключові слова: безпека, молодь, інтернет, права, захист, людина.

Актуальність дослідження. Ми живемо у сучасному світі де технології не стоять на місці тому вже час замислитися про безпеку в інтернеті. Останнім часом інтернет для нас має багату значимість. Саме тому ми маємо право на те щоб ми могли працювати і не хвилюватися за нашу безпеку.

Мета дослідження. Метою статті є донести до людей що безпека в інтернеті важлива. Бо в наш час є дуже багато шахраїв які намагаються у будь який спосіб виманити у нас наші данні та скористатися ними але зараз кібербезпека робить великі успіхи щоб захистити наші данні.

Розуміння прав людини онлайн:

Права людини в епоху цифрових технологій охоплюють права на свободу вираження поглядів, приватність, доступ до інформації та недискримінацію. Інтернет став критично важливою платформою для реалізації цих прав, формуючи поведінку та взаємодію в Інтернеті.

Вступ:

Права людини, Інтернет, Безпека, Етика, Поведінка в Інтернеті, Безпека та етика в Інтернеті: безпечне та етичне користування Інтернетом передбачає розуміння впливу нашого цифрового сліду, повагу до прав і гідності інших, а також

дотримання етичної поведінки, різноманітності та відповідальному використанню онлайн-платформ.

Перетин прав людини, інтернету, безпеки та етики має вирішальне значення в епоху цифрових технологій. Оскільки окремі особи, організації та суспільства дедалі більше працюють і взаємодіють в Інтернеті, важливо дотримуватися принципів прав людини, враховувати етичні міркування та забезпечувати безпеку в цифровому просторі.

Інформаційна хвилинка:

- Кожен третій користувач інтернету в усьому світі є дитиною.
- Кожні пів секунди одна дитина під'єднується до інтернету вперше.
- 800 мільйонів дітей користується соціальними мережами.
- 1,8 млрд. людей підключені до мережі Інтернет.
- Щохвилини на YouTube завантажуються близько 300 годин відеороликів.
- За підрахунками, Google оброблює 5-6 мільярдів запитів за день.
- 34% аудиторії TikTok активно викладає контент кожен день.

Кіберзлочинність: визначення, види, вплив на права людини. Кіберзлочинність охоплює ряд незаконних дій, що здійснюються в цифровій сфері, включаючи хакерство, шахрайство, крадіжку особистих даних і кіберзалякування.

Це створює значні загрози для безпеки, конфіденційності та прав окремих осіб і організацій. Кіберзлочинність може порушувати право на недоторканність приватного життя, свободу вираження поглядів, доступ до інформації та недискримінацію. Це підриває довіру до цифрових платформ і може мати далекосяжні наслідки для окремих людей і спільнот. Поширеність кіберзлочинності створює серйозні проблеми для захисту прав людини в Інтернеті.

Розуміння визначення, типів і впливу кіберзлочинності має важливе значення для розробки ефективних стратегій пом'якшення її загроз і захисту прав і безпеки людей у цифровому просторі.

Захист прав дітей та молоді в Інтернеті: Безпека дітей в Інтернеті, Правова база, Освіта та обізнаність. Забезпечення безпеки дітей в Інтернеті передбачає впровадження заходів контролю відповідно до віку, розвиток цифрової грамотності та надання вказівок щодо відповідальної поведінки в Інтернеті.

Для створення безпечного цифрового середовища для дітей потрібні колективні зусилля батьків, педагогів і політиків. Правова база та освіта. Встановлення правового захисту прав дітей в Інтернеті, а також освітні ініціативи, спрямовані на цифрову грамотність і кібербезпеку, відіграють вирішальну роль у захисті дітей від онлайн-ризиків і наданні їм знань, щоб відповідально орієнтуватися в цифровому просторі.

Захист прав дітей і молоді в цифровій сфері потребує багатогранного підходу, який стосуватиметься безпеки в Інтернеті, правових рамок і освіти. Підвищуючи обізнаність і вживаючи захисних заходів, ми можемо створити інклюзивне та безпечне онлайн-середовище для наступного покоління.

Висновки.

Після розкриття теми ми знаємо як захистити наші данні щоб їх не вкрали. І ми вже знаємо що технології кібербезпеки не стоять на місці і вони дуже добре роблять усе щоб ми могли спокійно бути в інтернеті і не хвилюватися за свої данні.

Перелік посилань

Петришин О. В., Гиляка О. С. Права людини у цифрову епоху : виклики, загрози та перспективи.

ВИЗНАЧЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЕПОХУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Шишкова О.Г., викладач соціально-гуманітарних дисциплін Відокремленого структурного підрозділу «Дружківський фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»

Досліджено права людини в умовах цифровізації. Розглянуто поняття та види цифрових прав людини. Визначено основні виклики у сфері захисту цифрових прав та запропоновано шляхи вирішення проблем.

Ключові слова: цифровізація, цифрові права людини, приватність у цифровому середовищі, свобода слова в інтернеті, кібербезпека, захист персональних даних.

Актуальність дослідження. У сучасному інформаційному суспільстві цифрові технології займають центральне місце практично у всіх сферах життя. Цифровізація суспільства відкриває широкі можливості для розвитку економіки, культури та освіти, проте водночас створює нові виклики у сфері захисту прав людини. Серед ключових проблем є забезпечення права на конфіденційність, подолання цифрового розриву, етичне використання штучного інтелекту та боротьба з кіберзлочинністю. Розв'язання цих питань потребує розробки сучасного законодавства, міжнародного співробітництва та підвищення обізнаності громадян. В умовах цифрової трансформації суспільних відносин в Україні зростає актуальність правового визначення, класифікації та захисту цифрових прав людини.

Мета дослідження. Проаналізувати вплив цифровізації на права людини, визначити поняття та види цифрових прав, ідентифікувати основні проблеми та ризики, пов'язані із забезпеченням цих прав у цифрову епоху, а також розробити рекомендації для їх ефективного захисту шляхом удосконалення законодавства, запровадження технологічних рішень і посилення міжнародної співпраці.

Виклад основного матеріалу. Цифровізація докорінно змінює всі сфери життя суспільства, зокрема впливає на реалізацію прав людини. З появою інформаційних технологій постало питання про розширення традиційних прав людини, закріплених у таких міжнародних документах, як Загальна декларація прав людини та Європейська конвенція з прав людини.

27 червня 2016 року Рада ООН з прав людини ухвалила Резолюцію «Про сприяння, захист і реалізацію прав в інтернеті», у якій визначила, що «ті самі права, які людина має в офлайновому середовищі, повинні також захищатися в

онлайновому середовищі». ООН визнала на міжнародному рівні право на Інтернет як фундаментальне право людини.

Цифрові права є порівняно новою правовою категорією. Єдиного визначення поняття «цифрові права людини» сьогодні немає. Наприклад, Братасюк О.Б. та Ментух Н.Ф. вважають, що цифрові права людини – це окрема група прав людини, які пов'язані з використанням та/або реалізуються в мережі Інтернет за допомогою спеціальних пристроїв: комп'ютерів, смартфонів тощо [1, с.59].

Володовська В. і Дворовий М. наголошують, що доцільно розглядати поняття «цифрові права» не як окрему групу прав людини, а як умовну категорію, що охоплює особливості реалізації та гарантії захисту фундаментальних прав людини в Інтернеті, зокрема свободи вираження поглядів та права на приватність онлайн [2, с.6].

Погоджуюся з думкою Тверезовської К., що концепція цифрових прав представляє собою розширення та актуалізацію класичних прав людини у відповідності до умов цифрової епохи [3, с.472].

Сьогодні можна виділити шість основних цифрових прав людини:

- 1) право на доступ до Інтернету означає, що кожен має право на рівний доступ і використання вільного та безпечного Інтернету;
- 2) свобода вираження поглядів онлайн – це право вільно висловлювати свої погляди, шукати, отримувати та поширювати інформацію онлайн;
- 3) право на приватність і захист персональних даних – полягає у тому, що кожен має право на приватність онлайн та захист персональних даних в Інтернеті;
- 4) право на свободу та особисту безпеку онлайн – реалізація цього права потребує механізму державного захисту від протиправних дій (мови нетерпимості, нетолерантності, дискримінації в онлайн-середовищі тощо);
- 5) право на мирні зібрання, асоціації та/або використання електронних інструментів демократії – означає, що люди повинні мати свободу об'єднання та використовувати будь-які сервіси, вебсайти чи застосунки для створення, приєднання, мобілізації та участі в соціальних групах та асоціаціях;

б) право на цифрове самовизначення, або право відключатися від онлайну, або бути забутим в онлайні – людина як користувач у системі вправі сама визначити ім'я (ідентифікатор) або іншу апріорну інформацію про неї, яку вона буде використовувати в системі.

Отже, окрема група прав людини, а саме – цифрові права, стають дедалі більш важливими у сучасному суспільстві та постійно доповнюються. Всі ці права потребують детального правового регулювання.

Забезпечення прав людини в онлайн-просторі здійснюється на міжнародному рівні такими структурами як Рада ООН з прав людини, Генеральна Асамблея ООН, Європейський суд з прав людини тощо. Єдиного нормативно-правового акту, що закріплює основні цифрові права людини, ще не прийнято.

Тому наразі є потреба як на національному, так і на міжнародному рівні закріпити цифрові права, створивши додаткові гарантії реалізації та захисту цього виду прав. В Україні питання правового регулювання цифрових прав постає дуже гостро.

Аналіз досвіду зарубіжних країн дає змогу виділити два шляхи нормативного регулювання цифрових прав: по-перше, це конституціоналізація цифрових прав, за якої відбувається зміна тексту конституції з метою врегулювання цифрових прав на найвищому конституційному рівні, а, по-друге, це цифровізація конституційних прав, за якої права, закріплені в конституції, набувають оновленого тлумачення чи врегулювання на підставі рішень органів конституційної юрисдикції, практики Європейського суду з прав людини або у профільному законодавстві.

Окрім забезпечення та реалізації цифрових прав людини, нагальним є й розроблення ефективних механізмів захисту цих прав.

Основними викликами у сфері захисту цифрових прав є:

- масовий збір даних: це створює ризики для приватності та може бути використано для маніпуляцій та дискримінації;

- кіберзлочинність: кібератаки та шахрайство становлять серйозну загрозу для індивідуумів та організацій;
- цензура та обмеження доступу до інформації: деякі уряди обмежують доступ до Інтернету та втручаються в свободу слова онлайн;
- штучний інтелект та алгоритми: ШІ-алгоритми можуть посилювати упередження та дискримінацію, а також створювати нові етичні дилеми;
- низька цифрова грамотність населення: люди часто навіть не усвідомлюють, що їхні права порушують, тому вони не звертаються у відповідні інстанції для захисту своїх прав.

Вирішенням проблем із захистом цифрових прав може бути розробка та вдосконалення законодавства, яке регулює використання цифрових технологій та захищає права користувачів; співпраця між країнами для створення міжнародних стандартів захисту цифрових прав; поширення знань про цифрові права серед населення; розробка технологій, які захищають приватність користувачів та забезпечують безпеку в мережі; залучення громадян до захисту своїх цифрових прав та підтримка організацій, які займаються цими питаннями.

Висновки. Цифрова революція принесла нам безліч можливостей, але водночас поставила перед нами нові виклики, пов'язані із закріпленням та захистом наших прав у цифровому просторі. Актуальною є необхідність визначення й закріплення на законодавчому рівні цифрових прав людини та розроблення дієвих механізмів їхнього захисту.

Перелік посилань

4. Братасюк О.Б., Ментух Н.Ф. Поняття та класифікація цифрових прав в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. № 10 /2021. – 656 с.
2. Володовська В., Дворовий М. Права людини онлайн: Порядок денний для України. - Київ: ГО «Лабораторія цифрової безпеки», 2019. – 55 с.
3. Тверезовська К.С. Поняття, види та значення цифрових прав людини. Юридичний науковий електронний журнал № 6/2024. – 531 с.

РОЗДІЛ 7. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ СТРУКТУР В СОЦІАЛЬНІЙ АДАПТАЦІЇ ВІЙСЬКОВИХ

Виноградна В. А., студентка КЗ «Бахмутський медичний фаховий коледж»

Науковий керівник: Літвін Т. В., старший викладач КЗ «Бахмутський медичний фаховий коледж»

Актуальність дослідження.

Війна в Україні оголила низку проблем, серед яких однією з найбільш актуальних є соціальна адаптація військових. З наукової точки зору цей феномен є об'єктом дослідження перш за все медицини та соціології.

Актуальність цієї проблеми полягає в пошуках ефективних методів роботи в Україні по соціальній адаптації військових в складних умовах повномасштабної війни, яку у лютому 2022 року розпочала РФ. Дослідження торкається недержавних структур, які є суб'єктами громадянського суспільства.

Мета дослідження: дослідити досвід роботи недержавних структур в проведенні соціальної адаптації військових на прикладі однієї з волонтерських організацій.

Україна зіткнулася з проблемою соціальної адаптації військових ще в 2014 році з початком російської агресії.

Забезпечення гідної підтримки військовослужбовців потребує злагоджених дій з боку держави, громадських організацій та місцевих громад а іноді і простих людей. Саме поєднання зусиль у розробці програм психологічної допомоги, створенні умов для соціально-економічної адаптації та формуванні толерантного ставлення суспільства до захисників є важливим кроком на шляху вирішення цієї проблеми, це не лише обов'язок держави, але й спільна відповідальність суспільства перед тими, хто захищав нашу незалежність.

Види соціальної адаптації військовослужбовців поділяються на психологічну, соціокультурну, економічну та професійну адаптацію. Психологічна адаптація стосується роботи з наслідками військового досвіду, зокрема із симптомами посттравматичного стресового розладу (ПТСР), депресіями та когнітивними порушеннями. За даними дослідження, 30 % військовослужбовців, які повертаються з бойових дій, стикаються із затяжними психологічними проблемами, які потребують комплексної терапії [1, стор. 12].

Соціокультурна адаптація пов'язана з необхідністю реінтеграції у цивільне суспільство. Військовослужбовці, звиклі до ієрархії та жорсткого контролю,

часто стикаються з труднощами під час соціальної взаємодії. Відсутність чіткої структури у цивільному середовищі викликає дезорієнтацію, що може призводити до ізоляції.

Економічна адаптація пов'язана з інтеграцією ветеранів до ринку праці та їхньою фінансовою стабільністю. Військовослужбовці, які здобули специфічні навички під час служби, нерідко стикаються з тим, що ці навички не відповідають вимогам цивільного ринку.

В Україні активно вивчаються напрацювання інших країн, перш за все країн НАТО та Ізраїлю.

Можна перейняти цінний досвід вирішення цієї проблеми, спираючись на практичні напрацювання інших країн.

У США діє розгалужена система соціального захисту, яка включає фінансові виплати, програми реабілітації, професійну перепідготовку та медичне обслуговування. Ветерани користуються пільгами, пріоритетом у працевлаштуванні, доступом до освітніх програм, а також соціальними послугами, які координуються Міністерством у справах ветеранів.

У Великій Британії Міністерство оборони фінансує програми професійної підготовки, компенсує витрати на транспорт і проживання під час навчання, а також публікує інформаційні матеріали для військових, які залишають службу.

В Ізраїлі рівень підтримки з боку родини та громади значно впливає на процес повернення до цивільного життя. Зокрема, дослідження показують, що близько 74 % колишніх військових отримують постійну допомогу від своїх сімей під час адаптації. Ветеранські організації надають квоти для військових, що дозволяє їм розвивати навички у цивільних професіях. Завдяки інтегрованій системі державної та громадської підтримки, адаптаційний процес в Ізраїлі проходить із високим рівнем соціальної стабільності.

Можно навести приклад нашого навчального закладу, коли у лютому 2015 року під час виходу з Дебальцівського оточення військовослужбовці отримували допомогу в Артемівському медичному коледжі. Студенти коледжу добровільно долучилися до надання медичної допомоги, сортування поранених, перев'язок та інших процедур. Операції робили місцеві хірурги і військові лікарі, які в перші години були доставлені в Артемівськ з інших міст України. Більш важких поранених відправляли авіацією в Харків і Дніпро. Всім воїнам була надана медична допомога і протягом наступних днів їх перевезли до лікуватися в клініки, санаторії та госпіталі України. Наводжу згадки директора Артемівського медичного коледжу: *«війна залишає не тільки фізичні рани, але ще й малозрозумілі, малопомітні, які важко розпізнати - психічні рани. Військові дії - це не тільки перемоги і просування вперед, але і поразки, страх відступу, гіркота втрат і стан невизначеності. У пам'яті залишилося усвідомлення того, наскільки тяжко і болісно все це сприймається. Який стрес відчуваєш, побачивши все це»* [2, стор. 25, том II]

Цей досвід демонструє важливість мобілізації місцевих ресурсів для підтримки військових у кризових ситуаціях.

Повномасштабне вторгнення 2022 року поставило питання адаптації по новому.

Об'єктом мого вивчення став “БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД “ДАО ЧАРІТІ” (DAO CHARITY). Ця організація була заснована 25 березня 2022 року у місті Одеса. Її діяльність очолює директор Баланюк Валерій Валентинович.

Валерій Баланюк відзначає, що на початкових етапах акцент був на забезпеченні базових потреб: евакуація, постачання продуктів та гуманітарна підтримка населення. З часом пріоритет змістився на соціальну реінтеграцію військових.

«На початку була велика команда, — згадує волонтер, — й люди були більш активними, тож організація могла собі дозволити делегувати справи на всіх напрямках фронту. Наприклад, ми 3 тижні допомагали під час вибуху в Каховці: робили бойові й гуманітарні виходи. І тепер укріплюємося, соціалізуємося».

Серед основних труднощів, з якими стикаються військові, — розчарування в державній системі, психологічна ізоляція, емоційна відстороненість і труднощі з поверненням до звичного життя. Брак системної підтримки на державному рівні та відсутність кваліфікованих психологів ускладнюють процес адаптації.

Як наголошував Валерій, дружина вимагає в чоловіка, що повернувся, нової роботи та стабільної зарплати, друзі — сумісного дозвілля «як раніше»... Але ті, хто повернувся, не готові «пірнати» в середовище, до якого більше не звикли. Це створює конфлікт, що може призводити до ізоляції або агресії.

Також значна частина проблем пов'язана із відсутністю психологів та механізмів соціальної підтримки на кожному етапі адаптації — від повернення з фронту до пошуку роботи.

“Емоції та відчуття людей в період переходу - це сльози. Максимальна агресія або депресія. Неможливо перенести ті емоції, з якими ми стикаємося на війні. Навіть емоції інших — дітей, які втрачали батьків, і взагалі проживання людьми їх втрат — вони залишаються”.

За офіційними даними, понад 400 тисяч українських військовослужбовців потребують різних форм підтримки після повернення з зони бойових дій, тому нам дуже важливо розуміти і приймати їхні складнощі в прояві емоцій.

Проблеми з оточенням почалися і у Валерія.

«Оточення друзів майже зникло. Військовим важливо створювати кола однодумців, де вони відчуватимуть братерство та підтримку».

Валерій дав поради для тих, хто підтримує адаптацію

1. Суспільство має навчитися не ділити людей на військових і цивільних. Адже всі ми маємо спільну мету — мир і взаєморозуміння.
2. Підтримка — це не лише матеріальна допомога, а й моральне прийняття, яке часто є вирішальним у перші дні адаптації.

«80% всіх проблем військових — внутрішні. Ми їх просто не бачимо, і до них «докопатися» неможливо. Ветерани закриваються в собі. А замкнутість — це найголовніша і найгірша психологічна проблема».

3. Приймати участь в діяльності волонтерських організацій, які забезпечують реабілітаційне обладнання, психологічні програми та юридичну підтримку, компенсуючи недоліки державної системи.

Висновки

Соціальна адаптація військових є складним і багатограним процесом, який вимагає злагоджених дій на рівні держави, громадських організацій та суспільства. Війна 2022 і 2024 років стала переломним моментом у формуванні нового рівня розуміння ролі громадян у реінтеграції військових до мирного життя. Громада усвідомила важливість своєї участі у створенні сприятливих умов для їх адаптації, що дало поштовх до активного залучення волонтерських організацій.

Одним із важливих напрямів роботи є розвиток державних та громадських програм підтримки, які включають надання психологічної допомоги, соціально-економічну підтримку та сприяння працевлаштуванню.

Важливою є також освітня робота серед цивільного населення з формування толерантного і сприятливого середовища для ефективної інтеграції захисників у суспільне життя.

Систематична робота у цьому напрямі має охоплювати весь спектр потреб військових. Саме злагоджена співпраця всіх учасників процесу — держави, громадянського суспільства та міжнародних партнерів — стане запорукою успішної соціальної адаптації військових.

Перелік посилань

1. Бондаревич С., Павлик Н., Шевченко Р., . Дослідження особливостей психологічної адаптації військовослужбовців до стресу. Перспективи та інновації науки. 2023. № 9(27). URL: <https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-9> (27)-620-632 (дата звернення: 15.11.2024).
2. Салада М., Красножон Н. М. “Не всі рани лікує час”, V Науково-практична конференція з міжнародною участю «УКРАЇНА: МЕДИЦИНА. ОСВІТА», 2018 р. Бахмут-Харків.

ОСОБЛИВОСТІ ТА АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Здоренко Д.В., Пасько М.М., Відокремлений структурний підрозділ «Дружківський фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»

Досліджено аспекти розвитку громадянського суспільства України.

Ключові слова: держава, державність, громадянське суспільство, політичне суспільство, українське суспільство.

Актуальність дослідження.

Рух до громадянського суспільства і правової держави є одним із основних напрямів розвитку світового співтовариства, оскільки громадянське суспільство виступає своєрідним фундатором правової демократичної держави.

Становлення та розвиток громадянського суспільства нерозривно пов'язані з новими політичними та економічними умовами життя країни. Це залишається одним із актуальних питань упродовж усього пострадянського періоду історії України. Воно є не стільки метою реформ, що проводяться в нашій державі, скільки неодмінною умовою їх успішної реалізації.

Мета дослідження: Висвітлити особливості та аспекти розвитку громадянського суспільства України.

Виклад основного матеріалу.

У перші роки незалежності аналітики розробляли план й шукали напрямок розвитку економіки та державності, більшість дійшли висновку, що альтернативи західним моделям суспільного розвитку практично не існує. Додатково хотілось застерегти від того, щоб новий підхід, як відмічається науковцями, не затінив «споконовічні обереги українського способу життя, якщо ці цінності сприяють утвердженню державності України, розвитку системи розумних потреб особи й суспільства, формуванню освіченої й високоморальної особистості».

Слід зазначити, що після революційних періодів завжди настає час тяжкої, наполегливої праці для налагодження нових систем господарювання та формування нового політичного суспільства. На передній план виходять організаційні завдання, які без національно організованої держави неможливо вирішити.

Значна частина населення дотримується утопічного погляду, переконанні, що створити нове громадянське суспільство можливо лише державними засобами. Наповненні надією на мудрого вождя, авторитетного правителя, який

все владнає справедливим й демократичним шляхом. Думки вірні, проте без ініціативи народу можливості обмежені.

Українське суспільство є перехідним і його особливістю є те, що з одного боку відбувається зміцнення регулюючої ролі держави, з іншого – розбудова громадянського суспільства передбачає роздержавлення суспільних інститутів, зменшення державного впливу на них. Ця суперечливість підкреслює необхідність досліджень ролі держави в перехідному суспільстві, впливу на соціальні процеси та визначення шляхів перетворення держави на правову, а перехідного суспільства – на громадянське.

Є підстави сказати, що Україна обрала правильний шлях цивілізованого суспільства, яке ґрунтується на загальнолюдських цінностях; стала незалежною державою з перспективними конституційними намірами стати демократичною і правовою.

На сьогодні основними шляхами побудови громадянського суспільства в Україні є:

- розширення масової бази влади, підвищення політичної культури населення, створення нових можливостей участі громадян в управлінні державними і суспільними справами;
- активізація процесу роздержавлення усіх сфер суспільного життя, формування справжніх інститутів громадянського суспільства як ринкового, так і неринкового характеру (благодійні фонди, споживчі товариства, клуби за інтересами, товариства, асоціації тощо), розвиток різних форм громадського самоврядування і самодіяльності;
- постійне удосконалення контрольних механізмів, тобто механізмів зворотного зв'язку від суспільства до держави;
- максимальне розширення сфери судового захисту прав і свобод людини, формування поваги до права і до закону;
- виховання нормального природного патріотизму — національного і державного — на основі поваги до національної історико-культурної спадщини;

- зміцнення свободи інформації і гласності, відкритості суспільства на основі щонайширших зв'язків із зарубіжним світом;
- піднесення рівня суспільної свідомості, подолання явищ соціальної пасивності, оскільки справа не тільки в наявності демократичних установ і процедур та інформованості населення, але й в умінні жити в умовах демократії, користуватися її благами, в готовності до постійного удосконалення політичної системи у відповідності зі зміною конкретно-історичних умов.

Іншими словами, має відбутися максимальне роздержавлення усіх сфер суспільного життя. Проте це роздержавлення зовсім не означає повної відмови від державного в межах закону регулювання соціального життя.

Серед багатьох проєктів та сценаріїв розвитку українського суспільства чітко вимальовується єдиний можливий напрямок – створення демократичного громадянського суспільства. Концепція має високий теоретико-методологічний статус, поєднує соціально-науковий підхід із практикою, розкриває різноманітні функції та складні взаємозв'язки цього явища, стає фактором організації практичної діяльності та повсякденного досвіду. Для українського соціуму концепція громадянського суспільства як аналітичний інструмент і практична політична схема є новою. Її успішне впровадження потребує чіткого визначення типу громадянського суспільства, яке необхідно створити чи відтворити у соціокультурному просторі України.

Громадянське суспільство, відкрите й динамічне у своєму історичному розвитку, здатне виконувати ключові функції: соціалізувати індивідів, інтегрувати суспільство, забезпечувати самоорганізацію громадянських структур, розв'язувати конфлікти цивілізованими способами, стимулювати солідарність і правову культуру, а також створювати умови для самодетермінації.

Особливістю України, як держави з «пізнім стартом» демократичних трансформацій, є початкове пов'язання демократичних реформ не стільки з політичними свободами, скільки з покращенням добробуту.

Сьогодні для успішної розбудови демократичної держави необхідно досліджувати й переосмислювати принципи організації громадянського суспільства, враховуючи інтереси соціальних груп. Соціальне партнерство, засноване на компромісі, стає інструментом стабільності й розвитку. Стабілізуюча функція громадянського суспільства забезпечує прогрес демократичних інститутів і гармонізацію суспільних відносин.

Для України зміна політичної парадигми означає перехід до більш розвинених моделей соціальної системи, що дозволяють трансформувати населення в активного політичного суб'єкта. Співіснування громадянського суспільства та держави як взаємоконтрольних структур є важливим аспектом сучасного етапу розвитку.

Історичний досвід багатьох країн свідчить, що успішна демократизація залежить від здатності політиків формулювати чіткі стратегії національного розвитку, включаючи розбудову громадянського суспільства. Для цього необхідно створити суб'єктивний фактор, здатний забезпечити функціонування громадянського суспільства як норми сучасного життя.

Формування та розвиток громадянського суспільства нерозривно пов'язані зі становленням сучасної цивілізації. Ці процеси передбачають вдосконалення особистості, яка стає по-справжньому вільною та рівноправною, а також трансформацію суспільства, його структур, функцій та механізмів розвитку. Громадянське суспільство несумісне з тоталітаризмом, авторитаризмом, порушенням прав людини, націоналізмом і відсутністю толерантності.

Основою громадянського суспільства є громадянин та його свобода. Термін «громадянин» сприймався як символ незалежності, рівноправності, гідності й поваги до особи. Водночас це поняття включало почуття обов'язку, відповідальності й служіння суспільству. Значення громадянської свідомості підкреслила Велика французька революція, чії ідеї закріплені в Декларації прав людини і громадянина 1789 року. З того часу західні країни пройшли складний шлях розвитку, накопичуючи демократичні традиції та свободи.

Спираючись на вже досягнуте, можна виділити основні аспекти його розвитку:

1. Гуманістичний аспект – гуманізація суспільних відносин, побудова суспільства на засадах справедливості та добра. Без елементарної чесності, моральності та порядності громадянське суспільство неможливе.

2. Економічний аспект – формування ринкових відносин, де приватна власність забезпечує свободу.

3. Політичний аспект – розвиток політичної культури, розуміння взаємозв'язків між особою та державою, а також важливості правової культури. У громадянському суспільстві влада служить громадянам, а не навпаки.

4. Соціальний аспект – створення самостійних об'єднань, асоціацій та структур, які дозволяють реалізувати інтереси різних груп населення. У розвинених країнах громадяни активно беруть участь у житті через громадські організації, клуби, спілки та асоціації.

Висновок.

Сьогодні Україна переживає перехідний період, що супроводжується труднощами:

- Відсутність горизонтальних зв'язків між соціальними групами, які раніше об'єднувалися державними структурами.
- Залишкові наслідки радянського мислення, що виражаються в соціальному утриманстві та негативному ставленні до ринкових реформ.
- Бюрократія, яка часто перешкоджає створенню справжніх громадських структур.
- Скептицизм населення щодо ефективності громадських організацій, а також спроби держави контролювати їх діяльність.

Попри ці виклики, прийняття Конституції України 1996 року стало важливим кроком до розбудови громадянського суспільства. У документі закріплені принципи народного суверенітету, рівності громадян перед законом, свободи світогляду, релігії, об'єднань тощо.

Процес формування громадянського суспільства в Україні буде тривалим і непростим. Однак поступове підвищення рівня культури, розвиток правової свідомості та громадських ініціатив допоможуть громадянам взяти на себе більше функцій держави й створити ефективну систему самоврядування.

Перелік посилань

1. <https://pryutivka-community.gov.ua/news/1576496348/>
2. <http://politics.ellib.org.ua/pages-2430.html>

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Ісаєва А.А, Хроменкова А.Я. Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж промисловості, інформаційних технологій та бізнесу Донбаської державної машинобудівної академії»

У статті досліджено перспективи розвитку суспільства . Високий рівень правосвідомості та відповідальності громадян і повага до законних прав інших людей.

Ключові слова: суспільство, права, розвиток, перспективи, ознаки.

Актуальність дослідження. Останнім часом для нашої країни зміна політичного існування означає зміну базових умов життєдіяльності, створення більш розвинених моделей соціальної системи.

Мета дослідження. Метою статті є відкриття аудиторії бачення перспектив розвитку сучасного суспільства.

Громадянське суспільство — це саморегульоване суспільство вільних, рівних, економічно незалежних людей, які вступають у недержавні організації та об'єднання з метою захисту своїх законних інтересів і досягнення своїх цілей. Влада в такому суспільстві будується не на силі, а на авторитеті, а держава виконує регуляторну функцію.

Інститути громадянського суспільства — це система суб'єктів, наділених правами і обов'язками щодо відстоювання своїх законних інтересів у процесі подальшої розбудови громадянського суспільства в Україні та участі в управлінні державними справами, зокрема — у формуванні та реалізації державної правової політики.

Громадянське суспільство — це спільнота, яке складається з вільних, незалежних, рівноправних громадян. В такому суспільстві люди взаємодіють, спілкуються і добровільно самоорганізуються на основі спільних (незалежних від держави) інтересів. Громадяни захищені необхідними законами від прямого втручання і обмежень з боку держави. В такому суспільстві переважають демократичні громадянські суспільні цінності. Функціонування громадянського суспільства не є можливим без громадянина як самостійного індивідуального члена суспільства, який усвідомлює себе таким, наділеним певним комплексом невідчужуваних прав і свобод і відповідає перед суспільством за свої дії.

Складові частини громадянського суспільства ще називають інститутами громадянського суспільства. До них належать: громадські організації; професійні та творчі спілки; організації роботодавців; благодійні і релігійні організації; органи самоорганізації населення; недержавні засоби масової інформації; інші некомерційні товариства й установи, легалізовані відповідно до законодавства.

Ознаки громадянського суспільства:

Визнання людини, її прав і свобод найвищою суспільною цінністю. Державне регулювання, на основі законів і за допомогою спеціальних органів, відносин між людьми, захист їхніх прав. Високий рівень правосвідомості та відповідальності громадян і повага до законних прав інших людей. Право власності людей на знаряддя і результати своєї праці, поєднане з певним рівнем заможності, для досягнення незалежності. Існування різноманітних добровільних громадських організацій і рухів, самоорганізація і згуртування.

Для теперішньої України зміна політичного існування означає зміну базових умов життєдіяльності, створення більш розвинених моделей соціальної системи і як наслідок – перетворення населення в активний колективний політичний суб'єкт. Із зануренням у конструктивні особливості розбудови сучасної соціальної системи очевидною значущість громадянського суспільства і його співіснування з державою як складного діалектичного процесу взаємоконтролю, взаємо обмежування та взаємної доповнюваності.

Наостанок зазначимо, що узагальнений історичний досвід багатьох країн: найбільш ефективно питання демократизації та модернізації вирішували ті держави, в яких політики були мудрі, виважені й здатні формулювати міркування про основні напрями діяльності, що посприяла б вирішенню загальнонаціональних завдань, серед яких і завдання з розбудови інституційного, цивілізованого, демократичного, національного, громадянського суспільства.

Висновки. Для підвищення рівня соціально – економічного розвитку, демократизації, просування до свободи вибору, ініціативи й відповідальності економічного розвитку потрібно створити такий чинник який зможе забезпечити функціонування громадянського суспільства як норми сучасного цивілізаційного життя.

Перелік посилань

Практикум із журналістської етики [текст] : навчальний посібник / передм. В. П. Мостового. – В. Ф. Іванов, С. В. Штурхецький ; за ред. В. Ф. Іванова. – Острог : ІГСУ, Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. – 320 с. (Серія «Громадянське суспільство», Випуск 1).

Пінчук С. А. Безпосередня участь громадян у місцевому самоврядуванні: вітчизняна практика і перспективи [текст] : монографія / С. А. Пінчук. – Острог : ІГСУ, Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012.–176 с.(Серія «Громадянське суспільство», Випуск 2).

РОЗДІЛ 8. РОЛЬ УКРАЇНОЗНАВСТВА У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ТА ПАТРІОТИЗМУ

ФЕНОМЕН СУЧАСНОГО ПАТРІОТИЗМУ: УКРАЇНОЗНАВЧИЙ ПІДХІД ДО ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНИНА

Гадомський Даніл Олександрович, здобувач фахової передвищої освіти відділення «Ветеринарна медицина», Відокремлений структурний підрозділ «Донецький фаховий коледж Східноукраїнського національного університету ім. В.Даля», Україна

Науковий керівник: Саноян Анна Олександрівна, викладач української мови та літератури вищої кваліфікаційної категорії, *Відокремлений структурний підрозділ «Донецький фаховий коледж Східноукраїнського національного університету ім. В.Даля», Україна*

Досліджено феномен сучасного патріотизму та роль українознавства у вихованні громадянина. Розглянуто аспекти впливу українознавчих дисциплін на зміцнення патріотизму серед молодого покоління.

Ключові слова: українознавство, молодь, патріотизм, освіта, культура, виховання.

Актуальність дослідження. Українознавство, як фундаментальна наука про Україну, її народ, культуру, історію та мову, відіграє центральну роль у формуванні патріотичних почуттів і національної свідомості. Сьогодні, в умовах глобалізації, яка стирає межі між культурами та ідентичностями, важливість національного виховання зростає як ніколи.

Мета дослідження. Визначити значення українознавства у формуванні національної ідентичності молоді та розробити рекомендації для вдосконалення освітньо-виховного процесу.

Українознавство сприяє вихованню національної гордості через ознайомлення з культурною спадщиною, історією боротьби за незалежність, а також символами держави. Особливе значення має передача культурного коду нації через мову, літературу, мистецтво, фольклор і традиції.

Значущим аспектом є формування мовної компетенції. Українська мова – це не лише засіб комунікації, а й спосіб збереження національної ідентичності.

Вивчення мови допомагає молоді усвідомити належність до української нації та її культурні надбання.

Особливо важливим є розвиток громадянської відповідальності через активну участь у громадських ініціативах, волонтерських проєктах та екологічних заходах. Сучасний підхід до українознавства включає інтерактивні методи навчання, використання цифрових ресурсів, що робить процес вивчення цікавим та доступним для молоді.

Крім того, уроки, присвячені символам, історичним подіям і культурним досягненням, формують у молоді глибше усвідомлення значення історії та культури для сучасного суспільства. Інтерактивні екскурсії, участь у відновленні культурних об'єктів і тематичні акції дозволяють розвивати патріотичні почуття.

Один із важливих аспектів українознавства полягає у формуванні критичного мислення у молоді через ознайомлення з різними історичними періодами та культурними течіями. Вивчення історії України дозволяє молодому поколінню зрозуміти не лише здобутки, але й труднощі, з якими стикалась нація. Це допомагає формувати у них повагу до попередніх поколінь, що боролися за незалежність і збереження національної ідентичності, а також усвідомлення значення збереження та розвитку української культури в умовах глобалізації [2, с. 48].

Важливу роль у формуванні національної свідомості відіграють також заходи, що сприяють залученню молоді до активного громадського життя. Сучасні молодіжні організації, культурно-просвітницькі проєкти, а також волонтерські рухи є ефективними інструментами для розвитку почуття відповідальності за майбутнє країни, сприяючи єдності та громадянській активності серед молодих українців [3, с. 125].

Ще одним важливим напрямком українознавства є співпраця з міжнародними освітніми установами та культурними обмінами. Така діяльність дозволяє не лише представляти Україну на міжнародній арені, але й вивчати досвід інших країн у сфері національної ідентичності та культурного розвитку, що, в свою чергу, може стати основою для вдосконалення українознавчих програм [1, с. 68].

Сучасний підхід до навчання українознавства передбачає інтеграцію різних дисциплін, таких як історія, література, мистецтво, філософія, що дозволяє створювати більш комплексну та глибоку картину національної культури. Вивчення цих предметів у контексті українознавства сприяє розвитку в молоді цілісного бачення своєї національної ідентичності, розуміння її значення для глобального контексту.

Таким чином, українознавство є невід'ємною частиною національної освіти, що сприяє формуванню у молоді почуття гідності та гордості за свою країну, її історію та культуру. Завдяки активному використанню новітніх освітніх технологій та методів, українознавство здатне стати основою для виховання патріотів, які піклуються про майбутнє своєї держави та готові активно брати участь у її розвитку.

Перелік посилань

1. Гончарук Н.В., Соколова О.М. Українознавство у системі формування національної свідомості молоді: навч. посібник. Київ: Либідь, 2019. (с. 45-67).
2. Кравченко С.М. Культурно-освітні аспекти виховання патріотизму у молоді. Харків: Основа, 2018. (с. 34-56).
3. Левченко О.І. Освітня політика України та інтеграція українознавства у навчальний процес. Київ: Наукова думка, 2021. (с. 112-130).

УКРАЇНОЗНАВСТВО ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Добровольська О.В., Гашута М.О., Шишкова О.Г. Відокремлений структурний підрозділ «Дружківський фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»

Досліджено роль українознавства у формуванні патріотизму студентської молоді.

Ключові слова: українознавство, патріотизм, національна свідомість, ідентичність, культурна спадщина, традиції та звичаї, мова, історична пам'ять.

Актуальність дослідження. Актуальність дослідження теми обумовлена необхідністю формування патріотизму студентської молоді в умовах глобалізації, збереження історичної пам'яті та національної ідентичності. Українознавство відіграє ключову роль у вихованні патріотичних цінностей і консолідації суспільства перед сучасними соціально-політичними викликами.

Мета дослідження. Визначити роль українознавства у формуванні патріотизму студентської молоді.

Виклад основного матеріалу дослідження. Українознавство – це надзвичайно важлива галузь гуманітарних знань, яка орієнтована: на становлення світогляду студентської молоді, зокрема ставлення молодих людей до світу на основі українських національних цінностей, на виховання патріота, громадянина української держави.

Патріотизм - любов до Батьківщини, відданість своєму народові, гордість за надбання національної культури, особливе емоційне переживання своєї приналежності до країни, мови, історії, традицій.

Я. Калакура стверджує, що у вихованні українського патріотизму, опрацюванні наукових методик цього процесу колосальна роль належить українознавству, всьому циклу українознавчих дисциплін, насамперед їх історичному сегменту, знанням з української і зарубіжної історії, в яких заковані національно-патріотичні традиції українського народу, які передаються від покоління до покоління [1, с. 223].

Складовими українознавства є українська мова, література, історія, культура, традиції, мистецтвознавство, етнографія, фольклористика, географія, правознавство, політологія, економіка.

Українська мова як основа формування національної самосвідомості. Українська мова – це не просто засіб спілкування, а й могутній інструмент формування національної свідомості та патріотичних почуттів. Українська мова як основа формування національної самосвідомості включає в себе: елемент ідентичності, зв'язок з минулим, збереження спадщини. Мова є ключовим

елементом національної ідентичності, відображаючи історію, культуру та традиції народу. Вивчення української мови допомагає зберегти культурну спадщину та передати її наступним поколінням. Зв'язок з минулим - мова є мостом між минулим, сьогоденням і майбутнім, дозволяючи зрозуміти історичний контекст.

Історія України як ключовий елемент українознавчої освіти. Історія – це не просто сукупність фактів і дат, а живий організм, який формує нашу ідентичність, передає цінності з покоління в покоління і виховує в нас почуття патріотизму. Розуміння минулого формує національну ідентичність і виховує почуття гордості за свою країну. Історичні події - вивчення важливих історичних подій, битв, особистостей формує національну свідомість. Історія збагачує знання про українську культуру, традиції, звичаї.

Українська культура та традиції як джерело патріотичного виховання. Народне мистецтво – традиційні українські ремесла, народна музика, танці, пісні, є джерелом національної гордості. Вивчення народних звичаїв та обрядів допомагає зберегти культурну спадщину та передати її наступним поколінням. Національний характер – культура та традиції формують національний характер, цінності, моральні принципи.

Географія як основа формування патріотичних почуттів, поглиблення знань про свою країну та її місце у світі. Географія – це не просто наука, а потужний інструмент формування патріотичних почуттів. Вивчення географії сприяє формуванню любові до рідного краю, поваги до його історії та культури. Знання про природні ресурси, екологічні проблеми, соціальні аспекти розвитку різних регіонів формує в нас почуття громадянської відповідальності. Вивчаючи географію інших країн, ми розуміємо, що Україна є частиною світового співтовариства. Це сприяє формуванню толерантності, поваги до інших культур і народів.

На сучасному етапі розвитку України, коли існує пряма загроза денационалізації, втрати державної незалежності та потрапляння у сферу впливу іншої держави, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і

здійснення системних заходів, спрямованих на посилення патріотичного виховання дітей та молоді – формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей:

- повага до національних символів (Герба, Прапора, Гімну України);
- участь у громадсько-політичному житті країни;
- повага до прав людини;
- верховенство права;
- толерантне ставлення до цінностей і переконань представників іншої культури, а також до регіональних та національно-мовних особливостей;
- рівність усіх перед законом;
- готовність захищати суверенітет і територіальну цілісність України [2, с.141].

У цьому контексті українознавство, на нашу думку, слід розглядати одним із ключових чинників саме громадянського виховання, яке важко собі уявити без повноцінного впливу такого засобу як шкільна дисципліна «Правознавство» («Основи правознавства»), або ж «Громадянська освіта» у програмі Нової української школи [3, с.332].

Висновки. Дослідив роль українознавства у формуванні патріотизму, можна зробити наступні висновки, що ця наука сприяє:

- сприяє поглибленню знань про Україну;
- розвитку національної свідомості;
- вихованню поваги до національних цінностей;
- формуванню громадянської позиції.

Отже, українознавство – це потужний інструмент формування патріотизму студентської молоді. Воно допомагає молодим людям усвідомити свою приналежність до українського народу, сформуванню національну свідомість і громадянську позицію.

Перелік посилань

1. Калакура Я.С. Формування українського патріотизму: історичне та історіографічне підґрунтя. Українознавство № 2/2008.– 225 с.

2. Газізова О. Формування патріотизму сучасної молоді: українознавчий підхід. Українознавчий альманах №18/2015. – 258 с.
3. Нанівський Р. Українознавство як чинник виховання і розвитку дітей у педагогічних поглядах Омеляна Вишневського. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології №10/2023. – 420 с.

УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ОСНОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЄДНОСТІ ТА ІДЕНТИЧНОСТІ

Куницька Віолетта Віталіївна, здобувач фахової передвищої освіти відділення «Ветеринарна медицина», Відокремлений структурний підрозділ «Донецький фаховий коледж Східноукраїнського національного університету ім. В.Даля», Україна

Науковий керівник: Саноян Анна Олександрівна, викладач української мови та літератури вищої кваліфікаційної категорії, *Відокремлений структурний підрозділ «Донецький фаховий коледж Східноукраїнського національного університету ім. В.Даля», Україна*

У статті розглядається роль української мови у формуванні національної єдності та ідентичності.

Ключові слова: українська мова, ідентичність, національна єдність, глобалізація, мовна політика, культура.

Актуальність дослідження. Українська мова відіграє важливу роль у формуванні національної єдності та ідентичності. У сучасних умовах глобалізації, інформаційних війн та внутрішніх соціальних розбіжностей питання збереження та розвитку української мови набуває особливого значення. Протягом століть українська мова зазнавала утисків, але залишалася засобом збереження етнічної самобутності. Сьогодні вона є офіційною державною мовою, що забезпечує об'єднання громадян різних регіонів та культур. Аналіз цього питання сприяє розумінню процесів суспільної консолідації та стабільності держави.

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз впливу української мови на процеси формування національної єдності та ідентичності через вивчення її ролі в соціальних і культурних процесах, а також виявлення основних викликів і перспектив її розвитку. Українська мова є важливим елементом, що об'єднує суспільство, сприяє збереженню історичної пам'яті та культурних традицій. Вона слугує символом боротьби за незалежність та самобутність нації. Мовна політика є важливим інструментом у зміцненні єдності суспільства. Впровадження української мови в освітній, культурній та медійній сферах сприяє популяризації

мови серед різних верств населення [5, с.72]. Наприклад, мовні квоти на телебаченні позитивно впливають на її поширення [6, с.121]. Законодавчі ініціативи, спрямовані на підтримку державної мови, допомагають утвердити її статус у всіх регіонах країни. Крім того, активна діяльність громадських організацій сприяє популяризації мови через культурні заходи та освітні програми. Оволодіння українською мовою дозволяє представникам національних меншин інтегруватися в суспільне життя країни. Це сприяє підвищенню рівня соціальної мобільності та розвитку громадянської свідомості. Освітні програми, спрямовані на вивчення мови, допомагають переселенцям та іммігрантам знайти своє місце в новому середовищі. Українська мова є базисом національної культури, представлена в літературі, мистецтві, театрі та кіно. Її багатство дозволяє створювати твори, що сприяють формуванню національної самосвідомості. Популяризація мови через сучасні мистецькі проекти допомагає зацікавити молодь і підтримувати інтерес до національної спадщини [1, с.68]. Крім того, українська мова сприяє підвищенню міжнародного іміджу держави, адже її унікальність привертає увагу до культури України у світі. Українська мова є ключовим чинником національної єдності та ідентичності. Її збереження та розвиток є стратегічно важливими завданнями для українського суспільства. Це не лише питання культурної спадщини, але й основа для консолідації нації в умовах сучасних викликів [5, с.93].

Українська мова є основою національної єдності та важливим чинником формування національної ідентичності. Її значення неможливо переоцінити, оскільки мова не лише об'єднує суспільство, але й слугує символом боротьби за незалежність та збереження самобутності нації [1, с.15]. Протягом століть українська мова зазнавала утисків, проте залишалася ключовим засобом збереження етнічної свідомості та культури [3, с.34]. У сучасних умовах мовна політика відіграє важливу роль у забезпеченні стабільності та консолідації суспільства. Впровадження української мови в освітній, культурній та медійній сферах допомагає поширити її використання серед різних верств населення. Законодавчі ініціативи, такі як мовні квоти на телебаченні, сприяють популяризації української мови та зміцненню її статусу в усіх регіонах країни. Окрім цього, оволодіння українською мовою сприяє інтеграції представників національних меншин у суспільне життя країни. Це підвищує рівень соціальної мобільності, розвиває громадянську свідомість та допомагає створити спільний інформаційний простір, що запобігає соціальним та регіональним розколам [4, с. 45]. Українська мова є важливим елементом національної культури та історичної пам'яті. Її збереження та популяризація в літературі, мистецтві, театрі та кіно сприяють формуванню національної свідомості. Популяризація української мови серед молоді через сучасні мистецькі проекти допомагає підтримувати інтерес до

національної спадщини. Таким чином, розвиток української мови є стратегічно важливим завданням для українського суспільства. Її збереження та поширення сприяють формуванню національної ідентичності, соціальної згуртованості та міжнародного іміджу України.

Перелік посилань

1. Іваненко О. О. Мовна політика України: історичний та сучасний контекст. – Київ: Наукова думка, 2020. – 250 с.
2. Петренко Л. В. Українська мова у глобалізованому світі: виклики та перспективи. – Харків: Основа, 2021. – 200 с.
3. Соціологічні дослідження мовної ситуації в Україні / За ред. М. Кравченка. – Львів: Світ, 2022. – 180 с.
4. Кулик В. Роль української мови в національній ідентичності громадян пострадянської України. – Київ: Наукова думка, 2018. – 156 с.
5. Дорошенко І. М., Олексієнко О. В. Державна (українська) мова як основа формування національної ідентичності українців. – Київ: Дискурс, 2022.
6. Косович Л. Мова та національна ідентичність. – Тернопіль: ТНПУ, 2020.

РІЗДВЯНІ ТРАДИЦІЇ В УКРАЇНІ ЯК ФОРМА САМОСТВЕРДЖЕННЯ ТА САМОЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІЇ

Носаль Б.Р., Гашута М.О. Відокремлений структурний підрозділ «Дружківський фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»

Досліджено традиції святкування Різдва як головного свята в житті українського народу.

Ключові слова: Різдво, традиції святкування, 7 січня, 25 грудня, легенди, календарі, різдвяний настрій, зірка, кутя, вертеп з Віфлеємською зіркою, Святвечір, літургія.

Актуальність

дослідження.

Актуальність різдвяних традицій полягає у важливості для збереження національної ідентичності та культурної спадщини, також у сучасних умовах Різдво є важливим елементом самоствердження нації, об'єднуючи українців навколо спільних духовних цінностей та традицій.

Мета дослідження.

Проаналізувати проблеми святкування різдва в Україні як форми самоствердження та самозбереження нації

Виклад основного матеріалу дослідження.

Насправді, і православні, і католики святкують Різдво в один день — 25 грудня. Деякі історики кажуть, у Римській імперії 25 грудня традиційно відзначали одне із найважливіших свят — “Переможного Сонця”. Саме у цей день темрява помітно відступала, а світловий день ставав довшим. Тому для скорочення язичницького свята в цей день почали відзначати день народження Ісуса Христа. Традиція святкувати Різдво 25 грудня у католиків і православних залишилася і досі. Проте вони це роблять за різними календарями. На Заході — за григоріанським, а на Сході— за юліанським, отже 7 січня — це те ж саме 25 грудня, але за старим стилем.

Для початку згадаємо як наші предки святкували Різдво.

Перед Різдвом вони дотримувалися 40-денного Пилипівського посту. Останній день посту — Святвечір — був особливо важливим. Хату ретельно прибирали, прикрашали дідухом, на Святвечір готували 12 пісних страв, серед яких обов'язковими були кутя та узвар.

Саме святкування починалося із запалення свічки головою родини, потім родина збиралася за столом, застеленим сіном під скатертиною, що символізувало ясла, де народився Ісус. Починали трапезу з молитви та куті, одна тарілка могла залишатися порожньою — для душ померлих предків.

Ввечері діти і молодь ходили від хати до хати з колядками, які прославляли народження Христа. Колядники приносили господарям побажання добра, багатства та здоров'я. Головними атрибутами були зірка та вертеп.

У день самого Різдва зранку вся родина йшла до храму на святкову літургію, після служби люди ходили один до одного в гості, обмінювалися частуванням та побажаннями.

Перш за все - це Свята вечеря із 12 стравами, у якій обов'язково має бути кутя, приготовлена з пшениці, меду, маку, горіхів. Цей обряд є загальнонаціональним і поширений від заходу до сходу країни.

Друге - це колядування вертепи. Групи колядників обходять домівки, співають різдвяні пісні та прославляють народження Христа. Учасники переважно одягнені в національні костюми.

І третя традиція - це дідух – солом'яний сніп, який заготовляють з перших сіножатей, він є уособленням предків та символом язичницького бога Коляди (у деяких регіонах така назва залишилася досі). На Святвечір його має занести до хати наймолодший хлопчик у родині та поставити на прикрашений цукерками й квітами стіл.

Закарпаття

Тут переплелися традиції бойків, угорців та гуцулів. На Закарпатті збереглася давня назва Корочун, це святковий калач, аби його спекти жінка має вигнати усіх з будинку і замкнутися. Окрім традиційного хлібця, газдиня готує пісні деруни та “галамбець”. За святковий стіл сідають з першою зіркою.

У гірських районах головною стравою є кутя, а в інших частинах – бобальки. На підвіконні залишають келих вина, прикритий скибкою хліба – так господарі запрошують померлих на Святий вечір.

Поділля

Вечеря починається з того, що господар заносить до будинку дідуха, якого ставить біля ікони на покуття. Наступного ранку це все виносять на вулицю та спалюють. Готують 12 страв, на столі залишають їжу для померлих, а на вікно ставлять чашку з водою та скибку хліба. Існують цікаві повір'я у подолян: якщо залізти в колодязь в цю ніч, то можна напиться вина замість води. Особливість колядування полягає у тому, що на Східному Поділлі ходять з Віфлеємською зіркою, а на Західному – з вертепом.

Галичина

На галичині є традиція плетіння солом'яних павуків, бо за легендою саме вони приховали вхід до печери, де народився Ісус, а якщо жінка бездітна, то має стати під таким павуком. Зазвичай його вішають над входом. Дідуха спалюють на третій день після Різдва. Колядують та водять вертепи цілими групами.

Перед вечерею сімейство вмивається, щоб змити весь бруд – фізичний і моральний, моляться і збирається навколо столу. На Галичині подають пироги з картоплею чи з грибами, варену капусту з квасолею, рибу, пампушки, узвар тощо. Святвечірні страви мають зображувати дари землі, води, повітря, що за

них дякуємо Богові у Святій Вечері. На початку вечері всі діляться просфорою. Кожен з'їдає кусень просфори та бажає всім щасливих свят і всього добра.

Висновки.

Святкування Різдва, незалежно від календаря, є важливим для збереження духовної, культурної та сімейної спадщини. Воно об'єднує людей, нагадує про цінності добра, милосердя та любові, надихає на щирі вчинки і зміцнює зв'язки між поколіннями. Календар – це лише форма, тоді як суть Різдва полягає у єдності, радості та надії. Незалежно від дати, святкування Різдва є нагодою згадати про духовний зміст свята та зробити світ навколо трішки світлішим.

Перелік посилань

- Традиції святкування Різдва в Україні. Explainer. (2025). Традиції святкування Різдва в Україні: пояснюємо. Взято з <https://explainer.ua/traditsiyi-svyatkuvannya-rizdva-v-ukrayini-poyasnyuemo/> [1, с.11].
- Обряди на Різдво в різних регіонах України. Ukraine-is. (2025). Які обряди мають різні регіони України на Різдво? Взято з https://www.ukraine-is.com/uk/yaki-obryadi-mayut-rizni-regioni-ukra%D1%97ni-na-rizdvo/?utm_source=chatgpt.com [2, с.23].
- Різдво Христове: чому маємо дві дати і чому 25 грудня його святкують не лише католики. Svatove.city. (2025). Різдво Христове: пояснюємо, чому маємо дві дати і чому 25 грудня його святкують не лише католики. Взято з https://svatove.city/articles/119259/rizdvo-hristove-poyasnyuemo-chomu-mayemo-dvi-dati-i-chomu-25-grudnya-jogo-svyatkuyut-ne-lishe-katoliki?utm_source=chatgpt.com [3, с.15].
- Різдво на Поділлі: як святкували наші предки. Ye.ua. (2025). Різдво на Поділлі: як святкували наші предки. Взято з https://ye.ua/kultura/57255_Rizdvo_na_Podilli_yak_svyatkuvali_nashi_predki.html [4, с.30].
- Explainer. (2025). Традиції святкування Різдва в Україні: пояснюємо. Взято з <https://explainer.ua/traditsiyi-svyatkuvannya-rizdva-v-ukrayini-poyasnyuemo/> [1, с.11].
- Ukraine-is. (2025). Які обряди мають різні регіони України на Різдво? Взято з https://www.ukraine-is.com/uk/yaki-obryadi-mayut-rizni-regioni-ukra%D1%97ni-na-rizdvo/?utm_source=chatgpt.com [2, с.23].
- Svatove.city. (2025). Різдво Христове: пояснюємо, чому маємо дві дати і чому 25 грудня його святкують не лише католики. Взято з <https://svatove.city/articles/119259/rizdvo->

[hristove-poyasnyuyemo-chomu-mayemo-dvi-dati-i-chomu-25-grudnya-jogo-svyatkuyut-nelishe-katoliki?utm_source=chatgpt.com](https://ye.ua/kultura/57255_Rizdvo_na_Podilli_yak_svyatkuvali_nashi_predki.html) [3, с.15].

- Ye.ua. (2025). Різдво на Поділлі: як святкували наші предки. Взято з https://ye.ua/kultura/57255_Rizdvo_na_Podilli_yak_svyatkuvali_nashi_predki.html [4, с.30].

СУЧАСНА МОВНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ

Ольховська Г.М., Бахмутський фаховий коледж транспортної інфраструктури

У цій статті розглядається сучасний стан мовної ситуації в Україні, акцентується увага на функціях української мови в різних сферах суспільства, особливо в освіті, ЗМІ та управлінні. Проаналізовано історичні та соціокультурні чинники, що впливають на мовну ідентичність українців, та виклики, з якими стикається українська мова в умовах глобалізації. Мовне питання залишається джерелом національних дебатів. Деякі регіони продовжують використовувати російську мову в повсякденному житті та в засобах масової інформації, а двомовність є поширеним явищем. Тому, я наголошую на важливості мовної політики для збереження культурної спадщини.

Ключові слова: українська мова, російська мова, білінгвізм, мовна ідентичність, лінгвістична безпека, освіта українською мовою, мова ЗМІ, мовне законодавство.

Виклад основного матеріалу.

Мовна ситуація — це набір умов, за яких різні мови взаємодіють у певній сфері, наприклад, функція, статус і використання мов у суспільстві. Сучасна мовна ситуація є результатом тривалої війни проти української мови, української ідентичності та української держави, яку росія розпочала після 1654 року і продовжує донині у формі мовної та культурної експансії. Це результат русифікації, міграції різних етнічних груп. У 1938 році була прийнята постанова Верховної Ради СРСР і ЦК КП(б)У «Про обов'язкове вивчення російської мови в державних і обласних школах». Особливо інтенсивною була асиміляція в 1940-1950-х роках (зокрема в областях Західної України, анексованих УСРР), а з початку 1960-х років породила рух опору, який охопив частину української інтелігенції. Серед вимог тоді були викладання українською мовою в усіх вищих

і середніх спеціальних школах і всіх дошкільних навчальних закладах, переведення на українську мову адміністративного управління в навчальних закладах, на підприємствах, залізницях і торгівлі, збільшення кількості видань тощо. Завдання було виконане. Проте відповіддю на ці утиски стало посилення репресій проти борців опору. Російською мовою велися всі справи партійного, державного і громадського життя, всі галузі господарського життя і його управління, а також вища, середня технічна і професійна освіта. У Києві та інших великих українських містах було лише кілька шкіл з українською мовою навчання, і в них навчалось 20% дітей.

Війна з росією торкнулася багатьох людей. Сьогодні мова взагалі є політичним інструментом, ситуація погіршилася у 2014 році, після російського вторгнення. 16 січня 2021 року набув чинності Закон про мови. Соціолінгвістичні дослідження, які виявляють ставлення наших громадян до української мови, з першого погляду порадує тих, хто хвилюється за її долю. Так, результати масового опитування населення України, проведеного у 2017 році науковцями Інституту української мови НАНУ спільно з Інститутом славістики Гіссена (Німеччина), показують високий позитивний показник. На запитання «Чи згодні ви з твердженням, що українська мова є одним із атрибутів української держави?» 79,7% респондентів погодилися. На запитання «Чи зобов'язані громадяни України володіти українською мовою?» 90,1% респондентів відповіли ствердно, натомість обов'язкове володіння російською підтримали значно менше респондентів – 33,2%, навіть на 1% менше, ніж група тих, хто вважає володіння англійською мовою обов'язковим. Індекси рідної мови падають, хоча для української залишаються досить високими. Українську вважають рідною 64,1% респондентів, російську – 17,1%, українську та російську порівнюють 17,4%, решта – 0,8%. Державний статус української мови гарантується Конституцією. Наслідками мовного закону є з одного боку як позитивна так і негативна динаміка суспільної думки про мову, вона стає все більш популярною, багато людей переходять на українську. Після 2022 року мовна ситуація в Україні суттєво змінилася через масштабне вторгнення росії. Війна ще більше підкреслила важливість української мови як символу національної ідентичності та сприяла процесу дерусифікації. Використання російської мови почало зменшуватися в багатьох регіонах, навіть у східній і південній Україні, де вона колись домінувала.

Навпаки, українська мова стає все більш актуальною в освіті, ЗМІ, бізнесі та повсякденному спілкуванні. Після початку війни значна частина населення свідомо переходила на українську мову на знак патріотизму та підтримки національної єдності. Вулиці та місця, пов'язані з російською культурою та історією, також перейменовуються, що є частиною ширшого процесу деколонізації та відмови від радянської спадщини. Продовжує діяти

законодавство, спрямоване на зміцнення статусу української мови, сприяння розвитку україномовного середовища в усіх сферах суспільного життя. Водночас у повсякденному житті ще існує двомовність, але роль української мови як державної значно зростає.

Отже, сучасна мовна ситуація в Україні є результатом багатовікової боротьби за національну ідентичність, особливо загостреної після 2014 року та повномасштабного вторгнення Росії в 2022 році. Українська мова поступово посилює свої позиції у всіх сферах суспільного життя, що сприяє процесу деколонізації та дерусифікації. Незважаючи на збереження двомовності в окремих регіонах, спостерігається активна підтримка української мови з боку громадян і держави. Перспективи українізації залишаються позитивними завдяки законодавчим ініціативам і свідомому вибору населення на користь рідної мови.

Література

1. Конституція України – Основний закон України, що визначає державний статус української мови та її роль у державному житті.
2. Закон України "Про забезпечення функціонування української мови як державної" (2019) – Закон, що регулює використання української мови в усіх сферах суспільного життя.
3. Постанова Верховної Ради СРСР та ЦК КП(б)У "Про обов'язкове вивчення російської мови в державних і обласних школах" (1938) – Документ, який став основою для русифікаційної політики в Радянському Союзі.
4. Соціолінгвістичні дослідження Інституту української мови НАНУ (2017) – Результати масового опитування населення України, що показали ставлення громадян до української мови та її ролі.
5. Інститут славистики Гіссена (Німеччина) – Співавтор соціолінгвістичних досліджень, проведених спільно з Інститутом української мови НАНУ.
6. Дослідження про мовну ситуацію в Україні після 2022 року – Інформація про зміни в мовній ситуації внаслідок повномасштабного вторгнення Росії.

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ТА ДУХОВНОСТІ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З ОСНОВНОГО МУЗИЧНОГО ІНСТРУМЕНТУ

Савінова І.І. Комунальний заклад «Бахмутський фаховий педагогічний коледж»

Досліджена проблема формування патріотичної свідомості здобувачів освіти як ключової компетенції майбутніх вчителів музичного мистецтва

Ключові слова: національно-патріотичне виховання, національна свідомість, фортепіанний репертуар, інструментальна підготовка, майбутній учитель музичного мистецтва

Актуальною проблемою сучасного патріотичного виховання є проблема формування і розвитку особистості майбутнього фахівця. Патріотичне виховання та формування національної свідомості – актуальні засади сучасної педагогіки. Кожна епоха, кожна історична ситуація по-своєму відображається на засобах та формах розвитку патріотичного виховання та національної свідомості.

Особливе місце в естетичній культурі займає музика, як один із потужних та ефективних засобів формування нації. Тільки в результаті звернення до мистецтва, освоєння скарбів мистецької культури багатьох поколінь відбувається соціальний і духовний прогрес суспільства.

Мета дослідження - вивчення впливу української народної та авторської музики на формування національної свідомості та духовності здобувачів освіти як компетентних фахівців – майбутніх вчителів музичного мистецтва.

Проблема впливу культурної спадщини на свідомість особистості була предметом уваги багатьох педагогів та психологів (В.Лосюка, О.Данченка, В.Мазепи та ін.) [2, с. 28]. Сьогодення вимагає втілення ролі творчості як ланцюгу гармонійного розвитку майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Музично-творча діяльність на заняттях з основного музичного інструменту розкриває творчий потенціал, формує активність, пробуджує сили, народжує прагнення до самоздійснення.

Отже, фортепіанна підготовка майбутнього педагога-музиканта синтезує в собі досвід та уміння творчої інтерпретації музичних творів, опираючись на музикознавчу інформацію та слухацький досвід, набутий впродовж навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Патріотичне виховання на заняттях з основного музичного інструменту несе в собі важливі передумови для формування національної свідомості та духовності, як невід'ємну частину майбутньої професії [3, с. 47].

Вагоме місце в програмах з основного музичного інструменту належно займає український фортепіанний репертуар, який дає змогу опанувати зразки різних музичних жанрів. У класі фортепіано важливим є завдання вивчення українського класичного репертуару, зокрема творів Д.Бортнянського, М.Лисенка, Я.Степового, К.Стеценка, Б.Лятошинського, Л.Ревуцького та ін. Ознайомлюючись з їх творами, ми розуміємо, як поєднуються стильові ознаки епох з ознаками національного та індивідуального стилю композитора.

Звертаючись до вивчення українських фортепіанних мініатюр, вивчаємо п'єси В.Барвінського, М.Нижанківського, М.Сільванського, І.Шамо, О.Білаша та ін.

Узагальнюючи виконавський досвід з вивчення та виконання творів ми знайомимося з поняттям стилю як форми відображення музичного мислення через відмінні ознаки музично-історичного періоду, музичної мови композитора і змістовно-формальної сторони творів. Для поняття стилю характерними є такі риси як історичність та зв'язок з поняттям змісту та формами музики [1, с. 93].

Виконуючи твори українського репертуару звертаємо увагу на музично-образний зміст та типові засоби музичної виразності, узагальнюючи данні аналізу на ряді аналогічних п'єс.

Різноманітній образно емоційний зміст українського репертуару отримав художнє втілення завдяки індивідуалізованому використанню українськими композиторами засобів музичної виразності. При всій різноманітності творів українських композиторів можемо виділити в них загальні риси, пов'язані з відображенням українського народного характеру а також узагальненням засобів музичної виразності (мелодики, темпоритму, ладо-гармонійних особливостей, засобів музичного розвитку).

Мелодика та темпоритм української фортепіанної музики увібрали в себе багатовікові традиції музичного фольклору. Це – обробки І.Берковича, твори Ю.Щуровського, М.Колесси. Багата та різноманітна ладо-гармонійна мова української фортепіанної музики. Композитори широко відображують у своїх

творах життя народу, його почуття, природу рідного краю, мрії поколінь [2, с. 107].

Вивчення та виконання творів українських композиторів є важливим аспектом у формуванні національної свідомості майбутнього виконавця.

Бо ці твори дають можливість прожити життя, що відображено в світі певного світогляду. Занурюючись у світ музичних образів, розширюються часові та просторові площини; вони мають великий вплив на емоції та почуття.

Успішному спілкуванню з музичними творами сприяє розвиток музично-аналітичних умінь. Розуміння музичних творів виявляє не лише цілісність, а й цінність музичного зразка. Осмислення засобів музично-творчої виразності під час музично – творчої діяльності також наповнює цю роботу важливим духовним сенсом [1, с. 95]. Досвід творення розширює межі умінь і навичок, сприяє формуванню духовності та потенціалу майбутніх фахівців.

Вираженням музично-творчої здатності і визначенням рівня практичної підготовки є участь у виконавській діяльності:

- концерти фортепіанної музики;
- конкурси виконавської майстерності;
- «Філармонія школяра»;
- академічні концерти.

Такими засобами репертуар розвиває емоційну сферу музиканта, розширює виконавську техніку, сприяє знаходженню близьких тем, впливає на формування типу виконавця.

Включаючись у творчу працю ми самостійно комбінуємо власні знання, уміння, розв'язуємо проблеми, оцінюємо результати своєї роботи.

Висновки. Розгляд проблеми національної свідомості та духовності в різних аспектах дозволяє виділити ознаки власного рівня сформованості майбутнього педагога-музиканта, а саме:

- художньо-естетичну ерудицію;
- аналітичне мислення;

- адекватність розуміння музичної інформації;
- здатність до творчої інтерпретації музичних творів;
- емоційність;
- артистизм;
- вплив отриманих вражень на подальшу самостійну діяльність.

Ці ознаки співзвучні ідеям розвитку культури майбутнього спеціаліста, згідно з якими створюються необхідні умови для становлення творчої, духовно розвинутої особистості.

Процес державного будівництва незалежної України нелегкий, і жодні кардинальні зміни у країні неможливі допоки не пробуджена національна свідомість, низький рівень культури. Без національно свідомого вчителя процес побудови міцних підвалин української держави неможливий.

Перелік посилань

1. Кіресва В., Логвиненко Н. Сучасні тенденції українського фортепіанного репертуару. Наука. Релігія. Суспільство. 2012. №1. с.92-96
2. Олексюк О.М., Ткач М.М. Педагогіка духовного потенціалу особистості / Олексюк О.М., Ткач М.М. / Сфера музичного мистецтва: навч.посіб. – АТ: Знання України, 2004. – 192 с.
3. Масол Л. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія / Л.Масол.- К.: Промінь, 2006. - 432 с.

УКРАЇНОЗНАВСТВО ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МОЛОДІ

Семенюк Владислав Романович, здобувач фахової передвищої освіти відділення «Ветеринарна медицина», Відокремлений структурний підрозділ «Донецький фаховий коледж Східноукраїнського національного університету ім. В.Даля», Україна

Науковий керівник: Саноян Анна Олександрівна, викладач української мови та літератури вищої кваліфікаційної категорії, Відокремлений структурний підрозділ «Донецький фаховий коледж Східноукраїнського національного університету ім. В.Даля», Україна

Досліджено роль українознавства у формуванні національної ідентичності молоді. Розглянуто основні аспекти впливу українознавчих дисциплін на громадянське самовизначення та зміцнення патріотизму серед молодого покоління.

Ключові слова: українознавство, національна ідентичність, молодь, патріотизм, культура, освіта, виховання.

Актуальність дослідження. У сучасних умовах світового розвитку та швидкого інформаційного обміну проблема збереження національної ідентичності стає особливо актуальною. Молодь як майбутнє держави потребує ефективного інструменту для формування національного самовизначення. Таким інструментом є українознавство – комплексна дисципліна, яка вивчає культуру, історію, мову та традиції України, формуючи у молодих людей почуття національної гордості, приналежності та громадянської відповідальності.

Мета дослідження. Визначити значення українознавства у формуванні національної ідентичності молоді, а також розробити рекомендації щодо вдосконалення освітньо-виховного процесу.

Українознавство виступає як важливий інструмент формування світогляду молоді. Знання історії боротьби українського народу за незалежність, ключових етапів становлення державності та національних героїв сприяє формуванню свідомого ставлення до власної країни [3, с. 28]. Крім того, через українознавчі дисципліни молодь пізнає значення духовних та матеріальних цінностей, які є унікальними для України. Це сприяє побудові міцного фундаменту національної ідентичності.

Шкільні та університетські курси з українознавства є платформою для патріотичного виховання. Важливо не лише вивчати основи історії чи мови, але й розвивати критичне мислення та аналіз історичних подій [1, с. 79]. Наприклад, дискусії на теми боротьби за державність чи вивчення життєвих шляхів відомих українців допомагають формувати особистий погляд на історію та майбутнє України. Також інтеграція українознавства у STEM-дисципліни (технології,

інженерія, математика) сприятиме підвищенню інтересу молоді до гуманітарної сфери та національних питань.

Мова є одним із ключових маркерів національної ідентичності. Українська мова забезпечує спадкоємність поколінь та є інструментом самоідентифікації [2, с. 53]. Особливу увагу слід приділяти популяризації української мови в освітньому процесі, засобах масової інформації та культурних заходах. Важливим аспектом є також розвиток мовного середовища: створення літератури для молоді, підтримка україномовного кіно, музики, театру. Це сприяє не лише збереженню мови, але й її актуалізації серед молодого покоління.

Українознавство спонукає молодь до усвідомлення національних цінностей шляхом ознайомлення з культурною спадщиною. Відвідування музеїв, участь у народних обрядах, вивчення традицій української кухні чи народного мистецтва дають змогу молодим людям відчувати свою приналежність до нації. Крім того, впровадження національно-культурних проєктів, таких як «Живий музей» чи «Дні української культури», створює простір для активної взаємодії молоді з культурною спадщиною.

На жаль, впровадження українознавства в освітній процес стикається з низкою викликів. Основними проблемами є недостатнє фінансування освітніх програм та перевантаженість навчальних планів. Вирішення цих проблем потребує підтримки держави, модернізації освітніх програм та впровадження інноваційних методик викладання.

Інтернет та цифрові технології відкривають нові можливості для вивчення українознавства. Онлайн-курси, інтерактивні платформи, мобільні додатки для вивчення мови, віртуальні тури історичними місцями стають доступними інструментами для молоді. Цифрові інструменти сприяють впровадженню українознавства в повсякденне життя, роблять його більш цікавим і доступним. Національна спадщина відіграє важливу роль у формуванні ідентичності молоді, оскільки допомагає усвідомити культурну унікальність, розвиває почуття патріотизму та сприяє залученню молодого покоління до громадянського суспільства. Для досягнення кращих результатів необхідно удосконалювати

освітні програми, залучати молодь до активної участі в культурному житті та популяризувати українознавство у сучасному інформаційному просторі.

Перелік посилань

1. Гончарук Н.В., Соколова О.М. Українознавство у системі формування національної свідомості молоді: навч. посібник. Київ: Либідь, 2019. – 320 с.
2. Кравченко С.М. Культурно-освітні аспекти виховання патріотизму у молоді. Харків: Основа, 2018. – 250 с.
3. Петренко І.В. Історичні основи формування національної ідентичності: монографія. Львів: Світ, 2020. – 280 с.

ВОЛОНТЕРСТВО ВИКЛАДАЧІВ СЛОВ'ЯНСЬКОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ ІНДУСТРІЇ ТА ФАРМАЦІЇ ЯК ПРИКЛАД СУСПІЛЬНО КОРИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ СТУДЕНТІВ

Соловар В. В. Слов'янський фаховий коледж індустрії та фармації.

Досліджено волонтерську діяльність викладачів Слов'янського фахового коледжу індустрії та фармації (СФКІнФарм).

Ключові слова: волонтери, волонтерська діяльність, викладачі, студенти, суспільно корисна діяльність.

Актуальність дослідження. Волонтерська діяльність для українського суспільства сьогодні є життєвою потребою у боротьбі з російською агресією. Українське волонтерство особливе, воно не має аналогів у світі, у ньому беруть участь широкі верстви населення різного віку, воно стало потужним соціально-суспільним рухом у допомозі Збройним силам України, ВПО та всім тим, хто потребує допомоги. Викладачі СФКІнФарм долучилися до цієї діяльності.

Мета дослідження: показати волонтерську роботу викладачів коледжу: напрямки, форми роботи, та сприяти популяризації серед студентства суспільно корисної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Українцям споконвіку притаманна взаємодопомога один одному, вияв турботи про потреби ближнього. І сьогодні, в часи випробувань, одним з основних напрямків допомоги громадян країні у боротьбі з російською агресією є волонтерство. Поняття «волонтер» і «волонтерство» у світі існують з давніх часів. Перша офіційна волонтерська організація виникла у 1859 році – це Міжнародний комітет Червоного Хреста. Сьогодні є багато досліджень волонтерства як історичного, соціального явища зарубіжними та українськими авторами [2]. Багато літератури присвячено мотивації, напрямкам, формам суспільно корисної діяльності. Актуальними є дослідження правових аспектів волонтерства в Україні [1]. У статтях волонтери діляться власним досвідом добродійності [3, с. 174 – 176]. У цій статті використано також матеріали інтерв'ю, взяті автором у педагогів-волонтерів СФКІнФарм.

Ганна Михайлівна Поволоцька, викладачка української та зарубіжної літератури, є ініціаторкою створення громадської організації «Освітній простір «Мегасвіт» (м. Вінниця). Головною метою діяльності організації є: сприяти професійному та духовному розвитку, підвищенню рівня професійних здібностей та розширення освітніх можливостей через психологічну підтримку, травмопедагогіку та неформальну освіту [4]. У 2023 – 2024 роках було реалізовано багато цікавих проєктів:

- ✓ «English + Art» – вивчення англійської мови з елементами арттерапії;
- ✓ групи психологічної підтримки за методом «інтерактивна терапія спільнот» для підлітків і жінок;
- ✓ мобільний «Артклуб» за підтримки ГО «КримСОС»;
- ✓ «Технічне оснащення безпечного навчання хабу для студентів СФКІнФарм»;
- ✓ «Мовна кав'ярня» з вивчення української мови для ВПО зі східних регіонів України, вінничан та багато інших проєктів.

Поволоцька Г. М. в інтерв'ю зазначила, що волонтерство для неї – це людяність, відповідальність, професіоналізм.

Ірина Іллівна Куліш, викладачка іноземної мови, волонтерка БО «Крила підтримки» (м. Калусь Івано-Франківської області). З ініціативи викладачки СФКІнФарм у рамках проєкту «Освіта у надзвичайних ситуаціях» розпочалися заняття для дітей та підлітків шкільного віку [5]. Їх метою було не лише «підтягнути» знання з англійської мови, а ще й допомогти дітям швидше адаптуватися, знайти знайомих та створити дружню атмосферу, де кожен відчуває себе у безпеці.

У рамках проєкту ООН «Жінки» Куліш І. І. започаткувала: «Англійський розмовний клуб для жінок», клуб «Ділова англійська мова» та «Бізнес-англійська для жінок-лідерок».

Спілкування з людьми у процесі цієї роботи надихає викладачку на творчість, приносить задоволення та зміцнює віру в перемогу.

Віталій Ігорович Лучинський, викладач фізичного виховання, долучився до волонтерської роботи організації «Товариство Червоного Хреста України» – найбільшої організації країни, яка надає комплексну гуманітарну допомогу та підтримку найуразливішим верствам населення. Волонтер брав участь в організації та підготовці різних заходів у містах Слов'янськ, Лиман, Краматорськ за напрямками:

- ✓ психосоціальна підтримка населення прифронтових зон;
- ✓ гуманітарна допомога населенню;
- ✓ участь у проєктах: «Банк одягу», «Догляд вдома» та інші.

Лучинський В. І. пройшов навчання з різними спеціалістами на тренінгах, воркшопах, семінарах, які були спрямовані на відпрацювання практичних навичок допомоги пересічним громадянам. Він вважає своїм обов'язком продовжувати надавати допомогу вразливим групам населення в умовах війни.

Олександра Володимирівна Говрас, викладачка охорони праці, в перші місяці евакуації до м. Дніпра була волонтеркою благодійної організації «Благодійний фонд «Їжа життя» і займалася чисткою овочів для приготування гарячих обідів для нужденних. Вона також пройшла курси у Міжнародному медичному корпусі «M International Medical Corps», які проводили волонтери із

США. Отримала сертифікат «інструктора з надання домедичної допомоги при отруєнні хімічними речовинами (у військовий час) та надання домедичної допомоги при отриманні ран». Тепер ці знання викладачка застосовує на лекціях та практичних заняттях для студентів коледжу.

Валентина Василівна Соловар, викладачка історії України суспільно корисну діяльність здійснює у волонтерській організації «Дніпровські бджілки». Основна робота «бджілок» спрямована на допомогу фронту, ЗСУ – це плетіння маскувальних сіток та пристосувань до воєнної техніки, виготовлення тентів для маскувальних сіток, плетіння маскувального одягу для бійців («кікімори», нашоломники). Ще волонтерки-майстрині в'яжуть для воїнів шкарпетки і рукавички, виготовляють килимки, готують смаколики та необхідні речі на замовлення бійців. Соловар В. В. започаткувала для волонтерів курси «Історія України від найдавніших часів до сьогодення». Мотивує її до діяльності те, що виготовлене спорядження допомагає бійцям на передовій успішно виконувати бойові завдання в боротьбі з російськими агресорами та рятує їм життя, а колектив волонтерів-однодумців стимулює до творчості.

Висновки. Отже, в статті порушується питання розвитку волонтерського руху під час російської агресії в Україну на прикладі активної участі викладачів СФКІнФарм. Показані різні напрямки, форми роботи та мотивацію волонтерів-викладачів. На своїх заняттях, виховних заходах викладачі популяризують волонтерство, розкривають значення благодійницької діяльності волонтерів на сучасному етапі України та її роль у розвитку особистості. У коледжі створено «Волонтерський клуб СФКІнФарм», до якого долучилися викладачі і студенти. Така волонтерська та освітня робота є *прикладом* суспільно корисної діяльності для студентів та спонукає їх до дії.

Ці матеріали можуть бути використані в освітньому процесі та виховних заходах для студентської молоді як приклад формування громадянської свідомості, патріотизму, жертвності. Усі разом працюємо на перемогу!

Перелік посилань

1. Головка О.В. Волонтерство в Україні: історико-правовий аспект. URL: [https // pb.univd.edu.ua](https://pb.univd.edu.ua) [дата звернення 3.01.2025].
2. Горелов Д. М., Корнієвський О. А. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадські практики: аналіт. доп. Київ: НІСД. URL: [https // niss.gov.ua](https://niss.gov.ua) [дата звернення 6.01.2025].
3. Соловар В.В. , Гайдук С. І. Наближаємо перемогу в тилу. – Донецщина: минуле і сучасність. Історико-краєзнавчий альманах / гол. редактор В. І. Романько. Луцьк : Терен, 2023. 214 с.
4. [http: / t.me / megasvit_ org](http://t.me/megasvit_org)
5. [http: // forms.gle / aWt8gPcLTjma81Wm8](http://forms.gle/aWt8gPcLTjma81Wm8)

РОЗДІЛ 9. ТРАДИЦІЙНІ КУЛЬТУРНІ ЗАХОДИ У ВІРТУАЛЬНОМУ ФОРМАТІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ

З ДОСВІДУ ПРОВЕДЕННЯ ВІРТУАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ МУЗЕЯМИ КОСТЯНТИНІВСЬКОГО ІНДУСТРІАЛЬНОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ ДВНЗ «ДОН НТУ»

Зеніна Н.В., Завозіна В.С. Відокремлений структурний підрозділ «Костянтинівський індустріальний фаховий коледж Державного вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет»

Досліджено та систематизовано особливості організації музейної роботи у коледжі в умовах віртуального формату освітнього процесу, спричиненого повномасштабним вторгненням.

Ключові слова: етнографічний музей, музей історії освітнього закладу, експонат, експозиція, екскурсія, віртуальна екскурсія, історико-етнографічний центр, дискусійний клуб, виїзна зустріч, сторітеллінг.

Актуальність дослідження.

Актуальність обраної теми обумовлюється кількома факторами. По-перше, це урізноманітнення форм національно-патріотичного виховання з елементами використання краєзнавчих та соціологічних досліджень і ознайомлення з історією коледжу в умовах дистанційного навчання. По-друге, збереження, хоча б у цифровому форматі, результатів багаторічної роботи музеїв коледжу, які в умовах активних бойових дій опиняються на межі знищення. По-третє, рятування інформації про предмети традиційної автентичної матеріальної культури, яка також опиняється під загрозою знищення разом із загибеллю селищ, які завжди були носіями народної культури та базою для формування поняття про національну ідентичність.

Мета дослідження.

1. Ознайомлення з історією музеїв Костянтинівського індустріального фахового коледжу і методикою підготовки та проведення віртуальної екскурсії.
2. Формування знань про особливості музейної справи в умовах коледжу та місця музеїв в освітньо-виховному процесі.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Історія музеїв Костянтинівського індустріального фахового коледжу є досить давньою. Навіть наймолодші з них – етнографічний музей та музей скла існували більше двох десятиліть, а музей історії коледжу та виставочний зал були значно старшими.

Створення етнографічного музею відносить нас до початку 90-х років. Саме тоді був заснований історико-етнографічний центр “Берегиня”, пошукова робота якого поклала початок створенню експозиції майбутнього музею та наповненню кабінету культурології. З перших кроків свого існування музей мав інтерактивний характер – експонати віком від кількох десятиліть до століть з легкістю витримували цікавість відвідувачів.

Експозиція музею також ніколи не була чимось застиглим – її експонати жили цікавим життям, беручи участь у навчальних заняттях з історії України та культурології, а також у відкритих засіданнях «Берегині». Складно перебільшити той вплив, який справляли на відвідувачів вироби майстрів минулого - з дерева, глини, скла, давні вишивки та розташовані поруч з ними художні роботи сучасних студентів – вироби зі шкіри, солоного тіста, художні полотна [1, с. 38].

Відвідували музей діти та дорослі, українці та гості з зарубіжжя.

Справжнім хранителем минулого нашого коледжу став музей його історії, експозиція якого допомагала візуалізувати матеріал лекцій зі всесвітньої історії та історії України. Він підтримував тісні зв'язки з краєзнавчим музеєм м. Костянтинівки та дискусійним клубом «ANALITICUM», робота якого вдало доповнювала навчальні заняття з соціології, психології та основ філософських знань. Надзвичайно цікавою формою роботи були виїзні екскурсії.

Перехід від навчання офлайн до дистанційного за часів КОВІДу, а потім повномасштабного вторгнення, перетворення частини Донецької області на зону активних бойових дій, евакуація населення та навчальних закладів сформували нову реальність, яка вимагає широкого залучення в освітній процес тих

можливостей, які надаються цифровими технологіями. Експерсії до музейних приміщень стали замінюватись на заочні або віртуальні експерсії.

У таких умовах перше, що може бути зроблено завідувачем музею – це систематизація доступного матеріалу у паперовій та електронній формах, в першу чергу фотоматеріалів, по можливості – результатів студентських дослідницьких робіт генеалогічного, професійно зорієнтованого та краєзнавчого напрямків, соціологічних досліджень. Необхідно продумати, як можна найбільш ефективно використати збережені матеріали для проведення оглядових та тематичних експерсій, створення презентацій, що можуть бути використані як на навчальних заняттях, так і під час поза аудиторних виховних заходів.

При складанні тексту експерсії доцільним представляється використання технології сторітелінгу, яка ефективно використовується на заняттях з соціально-гуманітарних дисциплін. Сторітелінг – це донесення інформації до аудиторії через ознайомлення студентів із зворушливою, повчальною або смішною історією з реальними чи вигаданими персонажами. Використовуючи цю методику, слід притримуватись основних правил:

1. Історія має бути невеликою за обсягом;
2. Кінець історії не може бути відкритим (слухачі повинні не домислювати можливі шляхи розв'язання події, а отримати відомості про конкретний алгоритм виходу з ситуації та осмислити його).
3. Історія має зацікавити студентів.
4. Викладач не може нав'язувати студентській аудиторії власний погляд на події, але має контролювати емоції слухачів [2, с. 147].

Найбільш вдалою формою проведення експерсій є презентація, яка дозволяє поєднувати фотоматеріали з коротким викладенням інформаційної частини. При можливості, доцільним є використання музичного супроводу, що сприяє формуванню відповідного емоційного фону. Оглядові експерсії мають стати обов'язковою складовою роботи зі студентами груп нового набору, бо саме вони допоможуть ознайомити їх із історією та особливостями навчального закладу, сприяють поглибленню знань про розмаїття і водночас, цілісність

української культури, сформуують усвідомлення своєї національної ідентичності та поширять базу для вирішення завдань формування естетичної культури студентів [2, с. 66].

Висновки.

Наявність в освітньому закладі музеїв допомагає візуалізувати матеріал навчальних занять, наблизити його до реального життя, посилити емоційну складову освітнього процесу. Музеї, створені на основі пошукової роботи студентів, сприяють збереженню історії та культури певних регіонів України. В умовах загибелі етнографічного матеріалу як частини життя селищ, що завжди виконували роль носіїв традиційної народної культури, цифрові технології можуть надати можливість зберегти образи цієї культури, а віртуальні екскурсії та використання інноваційних методик та технологій навчання допоможуть донести ці образи до студентської аудиторії.

Перелік посилань.

1. Зеніна Н.В. Всесвітня історія: методичні матеріали до організації семінарських занять, самостійної та пошуково-дослідницької роботи студентів. Костянтинівка : НВТОВ Укрвест, лтд, 2018.- 51с.
2. Тахтарова А.С., Тахтарова І.А. Сторітеллінг - одна з ключових ідей сучасного навчання /Освіта. Медицина. Виховання: Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції - Бахмут, 27-28 лютого 2017 року// Бахмут: МАСМУ, БМК 2017, с.147.
3. Бумар Т.С., Паюнова А.В. Формування естетичної культури студентів вищих навчальних закладів/ Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції "Студенти та молодь - для майбутнього країни"- Бахмут, 18-19 жовтня 2017 року//Бахмут: ННППІ УПА, 2017, с.65.

УКРАЇНСЬКІ ВЕСІЛЬНІ ТРАДИЦІЇ РІЗНИХ СТОЛІТЬ - ВІД МИНУЛОГО ДО СУЧАСНОГО

Пасько С.І., Гашута М.О. Відокремлений структурний підрозділ «Дружківській фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»

Досліджено українську весільну обрядовість, порівняно давні та сучасні весільні обряди.

Ключові слова: весілля, наречена, наречений, весільне вбрання.

Актуальність дослідження.

Весілля – одна з найважливіших подій у житті кожної людини. Це свято, яке приносить радість, щастя та злети на крилах кохання. Українські народні весільні традиції зі своїм унікальним колоритом – це частина культурної спадщини нашого народу. Українське весілля завжди супроводжувалося багатьма обрядами, які мали принести щастя молодій сім'ї. Більшість цих традицій залишились у минулому, до наших днів дійшов хіба звичай пекти коровай та у деяких регіонах прикрашати весільне деревце. Якими були весілля в наших прадідів та прабабусь, у дідусів та бабусь, у тата та мами, приведемо у цій статті.

Мета дослідження: підвищити цікавість до українських традицій святкування одного із найголовніших сімейних свят.

Виклад основного матеріалу.

Колись весілля святкували цілий тиждень, прикрашали весільне деревце та випікали коровай. Багато обрядів збереглися і до сьогодні, а деякі повністю зникли чи змінилися.

В XIX століття все починалося із заручення. У домі батьків нареченої у присутності найближчих родичів дівчина та хлопець кладуть руки на хліб, а дружба чи староста зв'язує їх рушником. З цього часу вони вважаються зарученими.

А вже після цього дві родини починають шити весільне вбрання для наречених, готуватися до святкування весілля.

Одягу нареченої та нареченого приділяли дуже багато уваги, в кожному регіоні (не плутати із сучасним поділом на області) були свої особливості весільного вбрання. Воно відрізнялося і кількістю весільного вбрання, і кольором, і прикрасами. Як виглядали молодята в XIX столітті, можна подивитися на малюнках-листівках із серії «Український весільний одяг» художниці Зінаїди Васиної

Західна Волинь

Володимир-Волинський повіт
Волинської губернії
(Володимир-Волинський р-н
Волинської обл.)

Буковина

Кіцманський повіт Буковини
(Кіцманський р-н
Чернівецької обл.)

Східне Полісся

Городнянський повіт
Чернігівської губернії
(Снівський р-н Чернігівської
обл.)

Центральне Полісся

Київські поліщуки.
Чорнобильський повіт
Київської губернії
(Чорнобильський р-н Київської обл.)

Буковина

Кіцманський повіт Буковини
(Кіцманський р-н
Чернівецької обл.)

Закарпаття

Русини-верховинці. Волівський
округ Закарпаття (Міжгірський
р-н Закарпатської обл.)

Північна Полтавщина

Миргородський повіт
Полтавської губернії
(Миргородський р-н
Полтавської обл.)

Центральне Полісся

Київські поліщуки.
Чорнобильський повіт
Київської губернії
(Чорнобильський р-н Київської
обл.)

Слобожанщина

Старобільський повіт
Харківської губернії
(Старобільський р-н
Луганської обл.)

Південна Україна

Херсонський повіт Херсонської
губернії (Білозерський р-н
Херсонської обл.)

Західне Полісся

Волинські поліщуки.
Рівненський повіт Волинської
губернії (Дубовицький р-н
Волинської обл.)

Південна Київщина

Чигиринський повіт
Київської губернії
(Чигиринський р-н
Черкаської обл.)

Східне Поділля

Кам'янець-Подільський повіт
Подільської губернії
(Кам'янець-Подільський р-н
Хмельницької обл.)

Західне Поділля

Гусятинський повіт Галичини
(Гусятинський р-н
Тернопільської обл.)

Південна Полтавщина

Кобеляцький повіт
Полтавської області
(Кобеляцький р-н
Полтавської обл.)

Гуцульщина

Тиходолінський округ
Закарпаття (Рахівський р-н
Закарпатської обл.)

Українське весілля славалося своїми красивими атрибутами: рушниками, короваєм, весільним віночком тощо. Розглянемо деякі з них.

Рушники.

Дуже важливу роль на весіллі мали рушники. Кожна українська дівчина завчасно готувала певну кількість святкових рушників до свого одруження. Скільки потрібно рушників на весілля - залежить від традицій місцевості: щоб перев'язати старост, дружок, прикрасити коровай, вшанувати ікони, з'єднати руки молодят, стати у церкві до шлюбу, отримати благословення батьків та інші. Усі рушники мали бути різні, бо призначення їх на весіллі не однакове. Малюнок та орнамент мала обрати сама вишивальниця. Вишивали лише той візерунок, який найбільше припав до душі, тоді його символізм найглибший. Сама ж символіка може бути дуже різноманітною.

Коровай.

Коровай був обов'язковим атрибутом. Коровай-хліб, який символізує щасливу долю подружжя. Його випікали лише жінки, які були щасливі у шлюбі. Вони приносили інгредієнти, співали пісні та прикрашали коровай барвінком, вівсом, колосками пшениці та жита, калиною, які мали забезпечити міцність шлюбу.

Весільний віночок.

Перед шлюбом дружки з нареченою та батьками виплітали вінки з барвінку - для нареченої, з рути та м'яти - для себе. Для нареченого з барвінку виплітали "квітку" (букетик), а в деяких районах Карпат, Поділля і Буковини - й для нареченого плели вінок.

Весільне деревце.

Напередодні весілля в домі нареченої прикрашали вільце (гільце) - гілку хвої або маленьке деревце. Гільце ставили у хлібину, коровай, або макітру із житом. Прикрашали калиною, пучечками житніх та вівсяних колосків, васильками, м'ятою, цукерками, стрічками та калачами. Прикрашання гільця символізувало зивання сімейного гніздечка та створення нової сім'ї.

Святкування весілля.

Після того, як все було готово до весілля, починалося само святкування.

Весілля, яке тривало цілий тиждень, починали святкувати в п'ятницю, бо "п'ятниця - початниця", а у Карпатах святкування розпочиналось у понеділок.

П'ятниця - починальниця,

Субота - коровайниця,

Неділя - вінчальниця,

В понеділок - їсти та пити,

У середу похмелитися,

А четвер по обіді та й до дому поїду.

Але цього було недостатньо - громада вимагала проведення весільних обрядів. Навіть повінчані молодята могли жити разом тільки після того, як наречений викупить молоду, батьки благословлять пару, між гостями поділять коровай і на голову нареченій пов'яжуть хустку.

Що дарували наречений та наречена на весілля

Наречений обов'язково дарував своїй обраниці чоботи. А наречена дарувала сорочку, яку вишивала сама. Також обдаровували родичів та одне одного хустками, рушниками, хлібом.

Сучасні весільні традиції вже не прив'язані до регіону, де одружуються молодята, сьогодні немає чітких рамок, що встановлюють, яких традицій варто дотримуватися, а яких - ні. Кожна пара вирішує це індивідуально, покладаючись на свої відчуття та бажання, адже кожна традиція містить своє унікальне значення та зміст для молодят. Що змінилось за 200 років?

Все починається з заручин, як в старі часи, хлопець уже не просить згоди на одруження, але в деяких регіонах України ця традиція ще залишилась. Після заручин починають готуватися до весілля.

Весільне вбрання наречених практично у всіх в однаковій кольоровій гаммі: в основному, в білому вона, в сірому, чорному або синьому костюмі він.

В останні роки часто зустрічаються наречені в парних вишиванках.

Весілля, як правило, триває від одного до трьох днів. Якщо молоді не бажають гучно святкувати одруження, то просто розписуються у РАГСі удвох та влаштовують сімейну вечерю з найближчими. Інші пари розписуються та влаштовують гучне святкування з виїзною церемонією, це залежить від достатку та бажання молодят. Поступово повертається в наше життя вінчання у церкві, але це ще не обов'язкова церемонія.

В Україні після повернення з церкви на голови молодих завжди «лився» дощ з хмелю, зерна, грошей. Припускають, що корінням дана традиція сягає в вірування селян, для яких дощ був символом родючості. Саме тому осипання проводилося в вивернутій шубі, що символізує хмару. Дрібні монети збирали незаміжні жінки. За переказами вони не могли витратити ці гроші. Зберігання вдома зібраних на весіллі грошей обіцяло дівчатам швидко заміжжя.

В наші дні молодих обсипають після церемонії у РАГСі. Значення цього осипання – благополуччя пари, побажання щастя, багатства і удачі

Після урочистої реєстрації батьки зустрічають молодят з хлібом-сіллю. Суть традиції «коровай» – «насолити один одному» і визначити право на верховенство в родині. В наші дні весільна традиція зберігається з поваги до батьків. Багато наречених уникають цього ритуалу, вважаючи його застарілим.

На сучасних весіллях з'явилися традиції, яких не було 200 років тому, наприклад, кидання нареченою букету. Ця традиція затребувана серед незаміжніх дівчат. Спійманий букет означає швидке заміжжя. Багато наречених цінують свої букети і вважають, що їх не можна віддавати ні за яких умов, тому подругам часто летять букети-дублери.

Є й інші традиції: розрізання весільного торта, биття келихів, традиція садити дерево на весіллі ... Весільних традицій не злічити. Не всі вони мають українські корені, але всі вони стали невід'ємною частиною урочистостей сучасного одруження.

Висновок.

Звичай поступово адаптуються до потреб. Зберігаючи красу і глибину змісту, вони спираються на зв'язок людини з оточуючими людьми, і тому не зникають. Проходження прикладу поколінь супроводжує створення нової сім'ї і робить кожне свято незабутнім.

Перелік посилань

1. Традиції, обряди, весільні церемонії <http://skripnik.com.ua/articles/tradicii-i-obryady-svadebnykh-ceremoni/>.
2. Як українці святкували весілля 100 років тому. <https://www.rbc.ua/rus/styler/k-ukrayintsi-svyatkuvali-vesillya-100-rokiv-1700767860.html>
3. Весільні традиції України <https://bestdayever.com.ua/uk/svadebnye-tradicii/>
4. Найкращі весільні традиції <https://paramoloda.ua/articles/naykrasyvishi-suchasni-vesilni-tradytsiyi/>

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН	
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ КУЛЬТУРОЛОГІЇ	3
Дік К.В., Кожуріна Г.М. Відокремлений структурний підрозділ «Дружківський фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»	
ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	6
Вишневський О.М., Стещенко О.В. Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж промисловості, інформаційних технологій та бізнесу Донбаської державної машинобудівної академії»	
ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	9
Вовк Т.М. ВСП «Вугледарський фаховий коледж Маріупольського державного університету»	
РОЛЬ ГЕЙМІФІКАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ФІЛОСОФСЬКОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	13
Колосова О.В. Бахмутський фаховий коледж транспортної інфраструктури	
ІСТОРІЯ ГОЛОКОСТУ В ДРУЖКІВЦІ	17
Сухарева Д.А., Качур В.В., Макарова Н.Г. Відокремлений структурний підрозділ «Дружківський фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»	
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	22
Ткаченко Л.Д. викладач іноземних мов КЗ «Бахмутський медичний фаховий коледж»	
РОЗДІЛ 2 ЗБЕРЕЖЕННЯ ОСВІТНІХ ТРАДИЦІЙ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ	
ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТРАДИЦІЙ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	27
Солод Л.С. Відокремлений структурний підрозділ «Донбаський аграрний фаховий коледж Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля», Шевченко Е.О. Слов'янський енергобудівний фаховий коледж	
ЗБЕРЕЖЕННЯ ОСВІТНІХ ТРАДИЦІЙ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ	31
Шаповалова В.С. Відокремлений структурний підрозділ «Донбаський аграрний фаховий коледж Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля»	
РОЗДІЛ 3. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ У ПОЄДНАННІ ТРАДИЦІЙНИХ ТА СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ	
ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	34
Бурлачка М. С., Сергєєва Л. М. Краматорський фаховий коледж технологій та дизайну	
ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВ ТРАДИЦІЙНОГО І ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	38
Єськова А.М. Відокремлений структурний підрозділ «Костянтинівський індустріальний фаховий коледж Державного вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет»	

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МИСТЕЦТВА ШЛЯХОМ ПОЄДНАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ РОБОТИ	42
Максименко А.Г. Комунальний заклад «Бахмутський педагогічний фаховий коледж»	
ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВИКЛАДАННЯ	46
Статівкіна С. М., Бахмутський фаховий коледж транспортної інфраструктури	
РОЗДІЛ 4. РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК У ФОРМУВАННІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ЯК ПОЛІТИЧНА ОСВІТА ПІДСИЛЮЄ ПОЛІТИЧНУ КУЛЬТУРУ	51
Коваль М.М., Белянська Ю.Є. Відокремлений структурний підрозділ Костянтинівський індустріальний фаховий коледж Державного вищого навчального закладу Донецький національний технічний університет	
ВІД ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМУ ДО СТОЙЦИЗМУ: ФІЛОСОФСЬКІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ БОРОТЬБИ З ПРОКРАСТИНАЦІЄЮ	56
Тітов М.П., Колосова О.В. Бахмутський фаховий коледж транспортної інфраструктури	
ФІЛОСОФІЯ ЯК ДИСЦИПЛІНА, ЩО ФОРМУЄ ЖИТТЄВУ МУДРІСТЬ	59
Щербинка М.В., Кожуріна Г.М. Відокремлений структурний підрозділ «Дружківський фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»	
РОЗДІЛ 5. ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ІСТОРІЇ, СОЦІОЛОГІЇ, ФІЛОСОФІЇ ТА ПРАВА ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ МУЗЕЇВ У ВИВЧЕННІ ІСТОРІЇ	62
Азаренков Д.О., Кожуріна Г.М., Відокремлений структурний підрозділ «Дружківський фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»	
ВІДОБРАЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ У ВІДЕОГРАХ ВІТЧИЗНЯНОГО ГЕЙМДЕВУ	65
Ковтеба Д.О., Стешенко О.В. Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж промисловості, інформаційних технологій та бізнесу Донбаської державної машинобудівної академії»	
ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН ІГОР ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН	69
Кожуріна Г.М. Відокремлений структурний підрозділ «Дружківський фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»	
РОЗДІЛ 6. ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПРАВА ЛЮДИНИ І ІНТЕРНЕТ	74
Бичкова Ю.О., Туз-Благовісна О.Ю. Бахмутський медичний фаховий коледж	
ЦИФРОВІ ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ОНЛАЙН-БЕЗПЕКА	78
Буйлін П.А., Польшин М.Ю., Павлова М.О., Шишкова О.Г. Відокремлений структурний підрозділ «Дружківський фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»	
ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	83
Малихін І.Р., Хроменкова А.Я. Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж промисловості, інформаційних технологій та бізнесу Донбаської державної машинобудівної академії»	
ВИЗНАЧЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЕПОХУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	85
Шишкова О.Г. Відокремлений структурний підрозділ «Дружківський фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»	
РОЗДІЛ 7. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ СТРУКТУР В СОЦІАЛЬНІЙ АДАПТАЦІЇ ВІЙСЬКОВИХ	90

Виноградна В.А., Літвін Т.В. КЗ «Бахмутський медичний фаховий коледж»	
ОСОБЛИВОСТІ ТА АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ	93
Здоренко Д.В., Пасько М.М. Відокремлений структурний підрозділ «Дружківський фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»	
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ	99
Ісаєва А.А, Хроменкова А.Я. Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж промисловості, інформаційних технологій та бізнесу Донбаської державної машинобудівної академії»	
РОЗДІЛ 8. РОЛЬ УКРАЇНОЗНАВСТВА У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ТА ПАТРІОТИЗМУ	
ФЕНОМЕН СУЧАСНОГО ПАТРІОТИЗМУ: УКРАЇНОЗНАВЧИЙ ПІДХІД ДО ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНИНА	102
Гадомський Д.О., Саноян А.О. Відокремлений структурний підрозділ «Донецький фаховий коледж Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля»	
УКРАЇНОЗНАВСТВО ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	104
Добровольська О.В., Гашута М.О., Шишкова О.Г. Відокремлений структурний підрозділ «Дружківський фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»	
УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ОСНОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЄДНОСТІ ТА ІДЕНТИЧНОСТІ	108
Куницька В.В., Саноян А.О. Відокремлений структурний підрозділ «Донецький фаховий коледж Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля»	
РІЗДВЯНІ ТРАДИЦІЇ В УКРАЇНІ ЯК ФОРМА САМОСТВЕРДЖЕННЯ ТА САМОЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІЇ	110
Носаль Б.Р., Гашута М.О. Відокремлений структурний підрозділ «Дружківській фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»	
СУЧАСНА МОВНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ	114
Ольховська Г.М., Бахмутський фаховий коледж транспортної інфраструктури	
ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ТА ДУХОВНОСТІ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З ОСНОВНОГО МУЗИЧНОГО ІНСТРУМЕНТУ	116
Савінова І.І. Комунальний заклад «Бахмутський фаховий педагогічний коледж»	
УКРАЇНОЗНАВСТВО ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МОЛОДІ	120
Семенюк В.Р., Саноян А.О. Відокремлений структурний підрозділ «Донецький фаховий коледж Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля»	
ВОЛОНТЕРСТВО ВИКЛАДАЧІВ СЛОВ'ЯНСЬКОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ ІНДУСТРІЇ ТА ФАРМАЦІЇ ЯК ПРИКЛАД СУСПІЛЬНО КОРИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ СТУДЕНТІВ	123
Соловар В. В. Слов'янський фаховий коледж індустрії та фармації	
РОЗДІЛ 9. ТРАДИЦІЙНІ КУЛЬТУРНІ ЗАХОДИ У ВІРТУАЛЬНОМУ ФОРМАТІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ	
З ДОСВІДУ ПРОВЕДЕННЯ ВІРТУАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ МУЗЕЯМИ КОСТЯНТИНІВСЬКОГО ІНДУСТРІАЛЬНОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ ДВНЗ «Дон НТУ»	128
Зеніна Н.В., Завозіна В.С. Відокремлений структурний підрозділ «Костянтинівський індустріальний фаховий коледж Державного вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет»	

УКРАЇНСЬКІ ВЕСІЛЬНІ ТРАДИЦІЇ РІЗНИХ СТОЛІТЬ - ВІД МИНУЛОГО ДО СУЧАСНОГО 131

Пасько С.І., Гашута М.О. Відокремлений структурний підрозділ «Дружківській фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»